

Заштитник грађана

**ПОСЕБАН ИЗВЕШТАЈ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА
О РАДУ ГРУПА ЗА КООРДИНАЦИЈУ
И САРАДЊУ НА ПОДРУЧЈУ
ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У НИШУ**

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

Заштитник грађана

**ПОСЕБАН ИЗВЕШТАЈ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА
О РАДУ ГРУПА ЗА КООРДИНАЦИЈУ И САРАДЊУ
НА ПОДРУЧЈУ ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У НИШУ**

Јун, 2022.

Издавач
Заштитник грађана

За издавача
мр Зоран Пашалић

Уредница
Јелена Стојановић

Тираж
150

Година издавања
2022.

Прелом и штампа
„Донат Граф“ д.о.о, Београд

ISBN 978-86-87945-69-2

ПОСЕБАН ИЗВЕШТАЈ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА
О РАДУ ГРУПА ЗА КООРДИНАЦИЈУ
И САРАДЊУ НА ПОДРУЧЈУ
ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У НИШУ

Јун, 2022.

ИСТРАЖИВАЧКИ ТИМ:

Заштитник грађана

Гордана Илић
Ана Окановић
Борјана Перуничкић
Данијела Радојевић
Далиборка Никодимовић
Раденка Грубачић

Аутономни женски центар

Тања Игњатовић
Вања Мацановић

Извештај је припремљен у сарадњи са организацијама цивилног друштва Аутономни женски центар и Форум судија Србије, у оквиру пројекта „Ефикасне политике и усаглашена пракса у пружању подршке и помоћи жртвама насиља у породици“, подржаног од стране Министарства иностраних послова Краљевине Холандије. Ставови изречени у извештају припадају искључиво Стручној служби Заштитника грађана и не представљају нужно званичан став Министарства иностраних послова Краљевине Холандије.

САДРЖАЈ

1. Увод	7
2. Методологија прикупљања и обраде података	9
3. Рад група за координацију и сарадњу	12
3.1. Број и динамика одржавања састанака	12
3.2. Врста и број разматраних предмета	13
3.3. Начин и динамика разматрања новопријављених случајева	15
3.4. Индивидуални планови заштите и подршке жртвама	17
3.5. Учешће жртва насиља на састанцима	19
3.6. Учешће представника других институција на састанцима	19
3.7. Записници са састанака	22
3.8. Закључак	24
3.9. Препоруке за унапређење	26
4. Анализа случајева разматраних на састанцима група	28
4.1. Родна димензија насиља у породици	28
4.2. Сроднички однос могућих учинилаца и жртва	28
5. Поступање у новопријављеним случајевима насиља у породици разматраним на састанцима група	30
5.1. Процена ризика извршена од стране полицијских службеника. . . .	30
5.2. Вредновање процене ризика	34
5.3. Изрицање хитних мера	44
5.4. Продужење хитних мера	46
5.5. Непоштовање хитних мера	47
5.6. Подношење кривичних пријава	47
5.7. Примена мера за обезбеђивање присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка	49
5.8. Закључивање споразума о признавању кривице и мере безбедности	50
5.9. Мере заштите од насиља у породици	51
5.10. Разматрање случајева малолетних учинилаца насиља у породици	52
5.11. Индивидуални планови заштите и подршке жртвама	52
5.12. Закључак	54
5.13. Препоруке за унапређење	56

6. Поступање у случајевима насиља над децом у породици разматраним на састанцима група	58
6.1. Поступање надлежних органа	58
6.2. Закључак	60
6.3. Препоруке за унапређење	61
7. Примена Закона о спречавању насиља у породици из перспективе стручних радника центара за социјални рад	63
7.1. Сарадња, размена информација и усаглашавање процене ризика са полицијом и тужилаштвом о пријављеним случајевима насиља у породици	63
7.2. Кадровски и технички капацитети центара за социјални рад	67
7.3. Припрема за састанак групе за координацију и сарадњу и сарадња са представницима полиције и тужилаштва на састанцима	68
7.4. Услуге у заједници	73
7.5. Закључак	78
7.6. Препоруке за унапређење	81
Анекс 1	
Нормативни оквир и међународни стандарди	83
Анекс 2	
Статистички приказ података	97

1. УВОД

Законом о спречавању насиља у породици¹, чија је примена почела 1. јуна 2017. године, на општи и јединствен начин уређени су организација и поступање државних органа и установа, и истовремено створени услови за делотворно спречавање насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља.

Овим законом, у чијој изради је учествовао Заштитник грађана упућивањем бројних препорука, мишљења, предлога и иницијатива надлежним органима², између осталог предвиђено је оснивање група за координацију и сарадњу на подручју сваког основног јавног тужилаштва, које чине представници³ тужилаштва, полицијских управа и центара за социјални рад.

У првој години примене Закона, Заштитник грађана у сарадњи са Аутономним женским центром спровео наменско истраживање на ову тему и сачинио Посебан извештај Заштитника грађана о раду група за координацију и сарадњу на подручју Града Београда, са препорукама⁴. Предмет поменутог извештаја је била анализа поступања стручњака из надлежних државних органа приликом примене Закона о спречавању насиља у породици и њихово заједничко деловање у групама за координацију и сарадњу, на основу података добијених од Градског центра за социјални рад у Београду за мај месец 2018. године, што је представљало више од петине укупног броја пријављених и разматраних случајева насиља у породици на месечном нивоу за територију Републике Србије због чега је издвојен као репрезентативан узорак за истраживање. Посебни извештај је садржао препоруке и закључке чији је циљ унапређење рада државних органа надлежних за спречавање насиља у породици, као што је организовање додатних стручних обука за представнике тужилаштва, полицијских управа и центара за социјални рад који чине групе за координацију и сарадњу.

Сада, после готово четири године од примене, због непостојања потпуних информација о примени Закона о спречавању насиља у породици Заштитник грађана је спровео проширено истраживање на ову тему и сачинио нови

---

¹ „Службени гласник РС”, број 94/16.

² Годишњи и посебни извештаји Заштитника грађана доступни на: <http://www.zastitnik.rs/index.php/izvestaji/godisnji-izvestaji>, <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/izvestaji/posebnii-izvestaji/3710-2015-02-24-13-35-38>; <http://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/article/230/Poseban%20izvestaj%20Zastitnika%20gradana%20%D0%BE%20obukama.pdf>; <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/izvestaji/posebnii-izvestaji/3710-2015-02-24-13-35-38>.

Препоруке доступне на: <http://www.ombudsman.rs/index.php/2012-02-07-14-03-33/4869-z-sh-i-ni-gr-d-n-pr-p-zn-i-n-silj-u-p-r-dici>.

³ Сви појмови који су у овој публикацији употребљени у граматичком мушком роду подразумевају природи мушки и женски род лица на која се односе.

⁴ <https://ombudsman.rs/index.php/izvestaji/posebnii-izvestaji/6804-p-s-b-n-izv-sh-z-sh-i-ni-gr-d-n-r-du-grup-z-rdin-ci-u-i-s-r-dnju-n-p-druc-u-gr-d-b-gr-d>

посебан извештај. Истраживање обухвата анализу записника и индивидуалних планова заштите и подршке жртвама насиља у породици израђених у јануару 2021. године на састанцима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу, за Град Ниш и општине Сврљиг, Долевац и Гаџин Хан и Основном јавном тужилаштву у Алексинцу, за општине Алексинац, Ражањ и Сокобању, као и анализу садржаја дискусија са фокус група са представницима центара за социјални рад из истих места.

У прикупљању података и њиховој обради учествовао је Аутономни женски центар који врши независно праћење примене Закона од његовогступања на правну снагу⁵ и Форум судија Србије који је током 2019. године спровео истраживање којим је испитиван начин поступања и тумачења Закона од стране надлежних органа (судија и тужилаца) и доследност и једнообразност у примени. Истраживање је показало да ни након више од четири године од примене није постигнута доследност у примени, посебно у делу који се односи на рад Група за координацију и сарадњу.

Будући да није успостављена јасна евиденција о примени Закона о спречавању насиља у породици која се превасходно односи на мере из индивидуалних планова заштите и подршке жртвама насиља у породици, избор података направљен је и због тога што је било важно да се расветли и примена овог аспекта поступања.

Прикупљени подаци указују на то да је од почетка примене Закон о спречавању насиља у породици донео побољшања у систему заштите од насиља у породици и партнерским односима, пре свега у погледу комуникације између органа надлежних за евидентирање, спречавање и санкционисање породичног насиља. Такође, предузимање мера у случајевима насиља у породици је постало ефикасније и благовременије, а поступајући службеници боље препознају насиље и његове облике.

Међутим, и даље постоје недостаци у примени чије отклањање је неопходно за успостављање ефикасније и делотворније системске заштите жртва насиља. Озбиљан проблем представља недостатак стручних радника у центрима за социјални рад, затим непостојање јединствене електронске евиденције података о насиљу у породици у свим надлежним органима, али и непостојање централне евиденције о насиљу у породици.

Препоруке и закључци овог извештаја могу бити од користи за унапређење рада државних органа надлежних за спречавање насиља у породици, посебно за организовање додатних мултисекторских стручних обука за представнике тужилаштва, полицијских управа и центара за социјални рад који чине групе за координацију и сарадњу. Такође, могу бити релевантно полазиште за планирање и спровођење додатних активности у области заштите од насиља у породици, како би била унапређена примена закона.

---

⁵ Доступно на: <https://www.womenngo.org.rs/resurs-centar>.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ПРИКУПЉАЊА И ОБРАДЕ ПОДАТАКА

У складу са предметом и циљем истраживања, а услед ограничених ресурса, Заштитник грађана је као репрезентативан узорак издвојио подмете са територије која је у надлежности Вишег јавног тужилаштва у Нишу за један месец. Подаци показују да је током 2020. године, око 5,5% од укупног броја пријављених случајева насиља у породици за територију Републике Србије било пријављено на територији Полицијске управе Ниш⁶, што је, имајући у виду број становника на тој територији у односу на број пријава могао бити ефекат добре примене Закона о спречавању насиља у породици у смислу адекватног решавања и заустављања насиља у пријављеним случајевима. Како би се стекао што бољи увид у поступање надлежних органа у систему заштите жртава насиља у породици, подаци су прикупљени увидом у евиденције органа старатељства, записнике са група за координацију и сарадњу и индивидуалне планове заштите и подршке жртвама насиља, сачињаване на састанцима група за координацију и сарадњу као и током фокус група⁷ којима су присуствовали водитељи случаја и руководиоци центара за социјални рад у Нишу, Алексинцу, Гаџином Хану, Сврљигу, Дољевцу, Сокобањи и Ражњу, као и чланови група за координацију и сарадњу.

У извештају су, такође, наведени подаци које Аутономни женски центар добија сваког месеца од Министарства унутрашњих послова и Републичког јавног тужилаштва по основу захтева за приступ информацијама од јавног значаја, ради поређења поступања ових органа.

Увид у евиденције органа старатељства, записнике и индивидуалне планове заштите и подршке жртвама

У првој фази, Заштитник грађана је у марту 2021. године од центара за социјални рад у Нишу, Алексинцу, Гаџином Хану, Сврљигу, Дољевцу, Сокобањи и Ражњу затражио да доставе извештаје о поступању у случајевима насиља у породици. Од ових органа је тражено да уз извештаје доставе и анонимизирани копије свих записника као и индивидуалне планове заштите и подршке жртвама насиља у породици за све случајеве разматране на

---

⁶ Према подацима МУП РС, објављеним у Деветом независном извештају Аутономног женског центра, који је доступан на: https://www.womenngo.org.rs/images/resurs-centar/AZC_DEVETI_nezavisni_izvestaj_o_pracenju_Zakona_jun%202021.pdf, током 2020. г. на територији РС је било пријављено 26.818 догађаја насиља у породици, од којих је ПУ Ниш било пријављено 1.489 догађаја.

⁷ Врста квалитативне истраживачке технике у оквиру које учесници дискутују на задату тему.

састанцима група за координацију и сарадњу одржаним у јануару 2021. године. Разматрани су подаци са састанака група са подручја Основног јавног тужилаштва у Нишу⁸, док групе са подручја Основног јавног тужилаштва у Алексинцу⁹ нису доставиле записнике јер примерке записника не добијају од надлежног тужилаштва.

Према доступним подацима из достављених записника подгрупа за координацију и сарадњу за Град Ниш и општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац, ове две подгрупе су на састанцима током јануара 2021. године разматрале укупно 88 случајева насиља у породици, 87 новопријављених и један текући случај у периоду од 19. 12. 2020. до 25. 1. 2021. године. Како Група за координацију и сарадњу за општине Алексинац, Сокобању и Ражањ није доставила записнике, будући да их надлежно јавно тужилаштво није доставило, анализирани узорак чини мањи број случајева од броја стварно разматраних случајева. Сви записници и планови су прегледани и анализирани тако што су подаци разврстани према категоријама у складу са одредницама из Закона о спречавању насиља у породици, а затим квантитативно обрађивани (фреквенције за сваку категорију података). Садржај записника обрађиван је и квалитативно и то по категоријама података, темама и групама за координацију и сарадњу.

Фокус групе

Заштитник грађана је у јуну 2021. године упутио позив центрима за социјални рад у Нишу, Алексинцу, Гаџином Хану, Сврљигу, Дољевцу, Сокобањи и Ражњу да обезбеде учешће представника свих одељења на фокус групама које ће бити одржане према претходно утврђеном распореду.

Пет фокус група у трајању од по два сата одржано је у периоду од 30. 6. до 2. 7. 2021. године, уз учешће 32 представника центара за социјални рад у Нишу, Алексинцу, Гаџином Хану, Сврљигу, Дољевцу, Сокобањи и Ражњу и то: седам директора (један вршилац дужности), три руководиоца служби, четири супервизора и 18 водитеља случаја (од којих неки имају двоструке улоге, нпр. двоје су и руководиоци службе, двоје и супервизори и један је директор).

На фокус групама учесници су износили искуства из примене Закона о спречавању насиља у породици са фокусом на процедуре и организацију активности у оквиру три фазе поступања по пријави насиља у породици: 1) размена информација и извештавање о насиљу у породици у вези са изрицањем хитних мера 2) припрема за састанак групе за координацију и

---

⁸ На подручју Основног јавног тужилаштва у Нишу образоване су две подгрупе – једна за град Ниш и друга за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац.

⁹ Основно јавно тужилаштво у Алексинцу је надлежно за поступање по пријавама за општине Алексинац, Сокобања и Ражањ.

сарадњу, искуства у размени информација, заједничким проценама и мултисекторској сарадњи са свим надлежним органима 3) израда, примена и праћење примене индивидуалних планова заштите и подршке жртвама насиља у породици. Уз сагласност присутних, сачињени су аудио записи састанака без навођења личних података учесника. Аудио записи су детаљно транскрибовани након чега је текст анализиран, кодиран и структуриран према категоријама података на основу којих је и сачињен извештај. Подаци су квалитативно обрађени, а у извештају су представљени по темама тако да укључе мишљења свих саговорника.

Како је по истој методологији и у односу на исте теме спроведено истраживање и у току 2018. године, које је обухватило учеснике из Београда – свих 17 одељења Градског центра за социјални рад Београд, биће могуће поредити одговоре учесника, узимајући у обзир разлике у месту (рада), величину општина и разлике у периодима када су прикупљане информације. Временска разлика између два истраживања обухватила је и разлику у односу на институционално деловање током ванредног стања проглашеног због пандемије заразне болести COVID-19.

3. РАД ГРУПА ЗА КООРДИНАЦИЈУ И САРАДЊУ

Закон о спречавању насиља у породици предвиђа образовање и дефинише рад група за координацију и сарадњу. Групе за координацију и сарадњу оснивају се на подручју сваког основног јавног тужилаштва и чине га представници надлежних центара за социјални рад, полицијских управа и основних јавних тужилаштва. Према Закону, ове групе се састају најмање једном у 15 дана и разматрају сваки случај насиља у породици који није окончан правноснажном судском одлуком, као и случајеве када је потребно да се пружи подршка и заштита жртвама насиља у породици.¹⁰ У наставку следи преглед и анализа активности група за координацију и сарадњу према кључним сегментима њиховог рада.

3.1. БРОЈ И ДИНАМИКА ОДРЖАВАЊА САСТАНАКА

У току јануара 2021. године Група за координацију и сарадњу за Град Ниш, Група за координацију и сарадњу за општине Гаџин Хан, Сврљиг, Дољевац и Група за координацију и сарадњу за општине Алексинац, Сокобању и Ражањ одржале су укупно седам састанка, с тим да је достављено само пет записника. Највише састанака одржала је Група за координацију и сарадњу за Град Ниш – четири, док се према подацима добијеним од Центра за социјални рад Алексинац група за ту општину састала два пута. Заједничка група за координацију и сарадњу за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац се састала само једном. Центар за социјални рад Ражањ није навео да ли је учествовао на састанцима групе током јануара 2021. године, док је Центар за социјални рад Сокобања навео да у јануару 2021. године нису одржавани састанци због актуелне епидемиолошке ситуације већ су подаци координатору достављани путем поруке ради евиденције. На основу достављених записника група за координацију и сарадњу се може закључити да су углавном разматрани новопријављени случајеви, осим у једном случају Групе за координацију и сарадњу за Град Ниш на којој је разматран текући случај насиља у породици. Разматрања ванредних случајева није било¹¹. Састанци су трајали од 30 минута до пет часова и сви су

---

¹⁰ Групе за координацију и сарадњу доносе пословнике о раду којима се ближе уређује њихов начин рада и одлучивања.

¹¹ Новопријављени случајеви су случајеви који су по први пут разматрани на састанцима група за координацију и сарадњу. Текући случајеви су случајеви који су већ разматрани једном или више пута на састанцима група за координацију и сарадњу. Ванредни случајеви су случајеви који се због хитности и сложености разматрају на ванредним састанцима група за координацију и сарадњу (нпр. случај насиља у породици извршен од стране лица са мен-

одржани онлајн (путем Zoom апликације), због епидемиолошке ситуације узроковане заразном болешћу COVID-19.

3.2. ВРСТА И БРОЈ РАЗМАТРАНИХ ПРЕДМЕТА

Групе за координацију и сарадњу на подручју Основног јавног тужилаштва у Нишу, у чије записнике је Заштитник грађана имао увид, разматрале су углавном новопријављене случајеве, осим у једном случају Подгрупе за координацију и сарадњу за Град Ниш на којој је био разматран текући случај (видети приказ у Табели број 1).

На основу достављених записника закључује се да су разматрани сви пријављени случајеви, односно и они у којима није била изречена хитна мера, као и један случај у коме је била одређена мера притвора. Број новопријављених случајева у мањим општинама се кретао од једног до три, што је слично приградским општинама Барајево и Сопот у Београду, док је тај број за подручје Града Ниша био 82. Међутим, приликом анализе случајева утврђено је да Група за координацију за Град Ниш један случај није описала у записнику, већ је само био наведен Нпт број¹² са напоменом да ће опис бити достављен накнадно, али то није учињено. Утврђено је на основу записника да Група за координацију и сарадњу за Град Ниш води као одвојене пријаве и одвојено разматра случајеве када има више пријављених учинилаца, а иста жртва (три случаја) и када су изречене обостране хитне мере (један случај), иако се суштински ради о истом пријављеном догађају, те прави и одвојене планове. Поредићи према броју становника, Група за координацију и сарадњу за Град Ниш на чијој територији живи преко 260.000 становника¹³ је у јануару 2021. године разматрала мањи број новопријављених случајева него што је у мају 2018. године разматрала општина Вождовац у Београду (104 новопријављена случаја на територији на којој живи преко 158.000 становника), али значајно више него општине Нови Београд (21 новопријављени случај на територији са преко 214.000 становника), београдска општина Палилула (30 новопријављених случајева

талним сметњама које је након тога хоспитализовано-задржано у здравственој установи без свог пристанка. У том случају надлежни полицијски службеник процењује ризик, али не може изрећи хитну меру нити уручити наређење учиниоцу стога што је он хоспитализован).

¹² Према Правилнику о управи у јавним тужилаштвима („Службени гласник РС“, број 110/09, 87/10, 5/12, 54/17, 14/18, 57/19) у „Нпт“ уписник уписују се подаци из члана 32. став 7. Закона о спречавању насиља у породици (подаци о лицу за које је предложено продужење хитних мера, подаци о продужењу хитних мера, подаци о подношењу тужбе за одређивање мера заштите од насиља у породици, врсту мере заштите од насиља у породици чије се одређивање тражи, податке о одлуци суда поводом тужбе за одређивање мере заштите од насиља у породици и податке о продужењу и престанку мере заштите од насиља у породици).

¹³ Према попису становништва из 2011, подаци доступни на https://www.stat.gov.rs/media/3782/1_stanovnistvo-prema-nacionalnoj-pripadnosti-i-polu-po-opstinamagradovima.xls

на територији са преко 173.000 становника) и Земун (56 новопријављених случајева на територији са преко 168.000 становника).

Обе групе при Основном јавном тужилаштву у Нишу су углавном разматрале само случајеве насиља у породици прописане чл. 194. Кривичног законика¹⁴, с тим да се у неким случајевима закључује да се ради о другим кривичним делима из чл. 4. Закона о спречавању насиља у породици (*ipro-тањање, силовање у браку и недозвољене полне радње*). У случајевима сумње на сексуално насиље Група за координацију и сарадњуза Град Ниш је наводила да је тражено мишљење Вишег јавног тужилаштва у Нишу у вези са квалификацијом дела, али до дана одржавања састанка Групе за координацију и сарадњу то мишљење није стигло. Ни у једном од два случаја сумње на сексуално насиље, на састанку групе, у делу на коме су разматране ове пријаве, није био присутан заменик вишег јавног тужиоца.

Подаци Републичког јавног тужилаштва за јануар 2021. године о раду група за координацију и сарадњу при основним јавним тужилаштвима у Нишу и Алексинцу¹⁵, потврђују да је број одржаних састанака група био седам, пет при Основном јавном тужилаштву у Нишу и два при Основном јавном тужилаштву у Алексинцу. Подаци добијени овим истраживањем и подаци добијени од Републичког јавног тужилаштва се разликују по питању броја разматраних случајева на састанцима група. Наиме, за обе групе при Основном јавном тужилаштву у Нишу наведено је да је разматрано 98 новопријављених случајева, док је увидом у записнике утврђено да се ради о 89 случајева, што може да укаже и на омашку, односно пермутацију бројева приликом попуњавања података. За групе при Основном јавном тужилаштву у Алексинцу наведено је да је разматрано 17 нових случајева, али овај податак није могао бити проверен јер Основно јавно тужилаштво у Алексинцу записнике са састанака групе не доставља центрима за социјални рад. Када су у питању текући случајеви, Републичко јавно тужилаштво је доставило податак да су групе при Основном јавном тужилаштву у Нишу током јануара 2021. године разматрале 5 текућих случајева, иако је увидом у достављене записнике утврђено да је разматран само један. Републичко јавно тужилаштво наводи да је група при Основном јавном тужилаштву у Алексинцу разматрала седам текућих случајева, који, због немогућности увида у записнике, нису могли бити потврђени овим истраживањем.

У истом периоду у целој Србији, према статистици Републичког јавног тужилаштва, разматрано је укупно 3.611 случајева, од чега новопријављених 1.915, текућих 1.614 и 82 ванредних случајева (случајева за убрзање

---

¹⁴ „Службени гласник РС“, број 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19.

¹⁵ Подаци су по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја достављени Аутономном женском центру.

поступка). Ови подаци показују да су групе за координацију и сарадњу у седам општина у надлежности Вишег јавног тужилаштва у Нишу разматрале 6% свих новопријављених случајева који су у јануару 2021. године разматрани на нивоу Републике Србије. Међутим, забрињава чињеница да групе у надлежности Вишег јавног тужилаштва у Нишу скоро да не разматрају текуће случајеве (мање од 1%), и да уопште нису разматрали ванредне случајеве, односно случајеве за убрзање поступка.

Овако велике разлике у броју разматраних случајева на једном састанку и у временском трајању састанака показују да је рад група за координацију и сарадњу веома неуједначен, често у оквиру истог тужилаштва, и да заменице тужиоца које руководе састанцима група немају иста оптерећења по питању броја одржаних састанака месечно и броја разматраних случајева на сваком састанку.

На основу искустава из спроведеног Програма подршке групама за координацију и сарадњу у Србији¹⁶, на једном састанку групе у трајању од четири сата могуће је размотрити до 30 новопријављених случајева уколико је направљена добра припрема свих служби за састанак. Група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу је била укључена у тај програм, што је резултирало раздвајањем једне велике групе на две подгрупе – једну за Град Ниш и другу за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац.

3.3. Начин и динамика

РАЗМАТРАЊА НОВОПРИЈАВЉЕНИХ СЛУЧАЈЕВА

Број новопријављених случајева у две групе за координацију и сарадњу формиране при Основном јавном тужилаштву у Нишу се кретао од 7 до 82, те је Подгрупа за координацију и сарадњу за Град Ниш одржала четири састанка за месец дана, док је Подгрупа за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац одржала само један. Иако Закон о спречавању насиља у породици није детаљно регулисао након колико времена ће на састанку групе за координацију и сарадњу бити разматрани новопријављени случајеви, прописивање одржавања најмање два састанка месечно указује на намеру законодавца да се новопријављени случајеви разматрају на првом наредном састанку, тј. најкасније у року од 15 дана, како би у том периоду – док траје продужена хитна мера или притвор до 30 дана – био направљен индивидуални план заштите и подршке којим би биле договорене мере и активности за обезбеђивање даље безбедности жртве.

¹⁶ Програм подршке групама за координацију и сарадњу у Србији заједно су спровели Министарство правде и Аутономни женски центар.

За разлику од великог броја група за координацију и сарадњу у Београду у чијим записницима је било наведено у ком периоду су пријављени случајеви који се разматрају, таква врста констатације није била наведена у записницама група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу. Оно што се могло установити за Подгрупу за координацију и сарадњу за Град Ниш јесте да је:

- на састанку одржаном 11. јануара 2021. године разматрано 26 новопријављених случајева у периоду од 19. децембра до неутврђеног дана 2020. године,
- на састанку одржаном 15. јануара 2021. године разматрано 26 новопријављених случајева¹⁷ у периоду од 27. децембра 2020. године до 1. јануара 2021. године,
- на састанку одржаном 20. јануара 2021. године разматрано 11 новопријављених случајева у периоду од 2. јануара до 6. јануара 2021. године и
- на састанку одржаном 26. јануара 2021. године разматрано 19 новопријављених случајева у периоду од 7. јануара до 14. јануара 2021. године.

Подгрупа за координацију и сарадњу за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац је на састанку који је одржан 29. јануара 2021. године разматрала:

- три новопријављена случаја у Гаџином Хану у периоду од 6. јануара до 25. јануара 2021. године,
- три новопријављена случаја у Сврлигу у периоду од 30. децембра 2020. до 18. јануара 2021. године и
- један новопријављени случај у Дољевцу дана 08. јануара 2021. године.

Док је Подгрупа за координацију и сарадњу за Град Ниш новопријављене случајеве разматрала у року од 15 до 20 дана од дана када су ти случајеви пријављени, Подгрупа за координацију и сарадњу за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац је неке новопријављене случајеве разматрала тек пред сам истек продужене хитне мере. Са једне стране може се разумети због чега се Подгрупа за координацију и сарадњу општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац састала тек пред истек хитне мере, јер није економично држати два састанка месечно гледајући број пријављених случајева, али се ипак поставља питање да ли ова Подгрупа за координацију и сарадњу има начин хитног реаговања и заказивања ванредног састанка у случајевима високог ризика.

---

¹⁷ На записнику је било наведено 27 случајева, али како за један случај нису достављени подаци, тај случај није рачунат у овом истраживању.

3.4. ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАНОВИ ЗАШТИТЕ И ПОДРШКЕ ЖРТВАМА

Групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу израђују индивидуалне планове заштите и подршке жртвама у складу са Законом о спречавању насиља у породици, док се то није могло утврдити за групе при Основном јавном тужилаштву Алексинац. Достављени планови су садржали мере подршке, а ретко и мере заштите, и били су одређени извршиоци конкретних мера и рокови за њихово предузимање. Увидом у планове стекао се утисак да групе за координацију и сарадњу нису разумеле на који начин се планира праћење и процена делотворности планираних и предузетих мера, те су ти делови планова или били непопуњени или нису били адекватно попуњени.

Поступање група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу може се окарактерисати као пример добре праксе у предузимању активности, јер одлуке о томе да ли се у сваком појединачно разматраном случају израђује индивидуални план доносе по процени групе, без обзира на ниво процењеног ризика. Закон не дефинише обавезу израде индивидуалног плана заштите и подршке која је у вези са проценом степена безбедносног ризика, али његова превентивна сврха упућује на то да би у свим ситуацијама када се констатује ризик, без обзира на ниво, требало израдити индивидуални план.

Групе за координацију и сарадњу нису израђивале планове када је било процењено да нема ризика (10 случајева) или да је ризик низак (пет случајева), као ни у случајевима када су могући учиниоци били задржани у Специјалној болници за психијатријске болести „Горња Топоница“ због алкохолизма (шест случајева) и када су били у бекству (три случаја).

Међутим, потребно је и у ситуацијама када се могући учинилац налази на лечењу, као и у ситуацијама када се налази у бекству благовремено сачинити индивидуални план заштите и подршке жртвама, односно планирати заштиту жртава, јер су управо то ситуације у којима постоји повећани/високи ризик од насиља или чак убиства у породично-партнерском контексту.

Разматрањем јединог случаја који је у записнику Подгрупе за координацију и сарадњу за Град Ниш наведен као текући, а који је разматран након што је могући учинилац пуштен са лечења и постоји потенцијално висок ризик за жртву, наводи на закључак да у оваквим случајевима планирање заштите и осигурање безбедности жртве није благовремено. Планирање заштите и осигурање безбедности жртви потребно је урадити док је учинилац на лечењу, а не након отпуштења, посебно у случајевима високог ризика.

Истовремено је Подгрупа за координацију и сарадњу за Град Ниш, у једином случају у овом истраживању у коме је учиниоцу био одређен притвор, али истовремено изречена и продужена хитна мера, израдила план заштите и подршке жртви.

Имајући у виду наведено, стиче се утисак да чланови група при Основном јавном тужилаштву Ниш сматрају да је предуслов за процену ризика постојање процене ризика коју врши надлежни полицијски службеник, што није у складу са циљем који се желео постићи законом. Начин на који је ово питање регулисано у Закону указује да је намера законодавца била да групе за координацију и сарадњу, на основу свих расположивих информација које поседују све три институције, процене да ли су мере које су предузете приликом пријаве догађаја довеле до заустављања насиља и смањење ризика у коме се жртва налази или је ризик остао исти, односно процењен као висок, те да је потребно договорити нове мере и активности које је потребно предузети како би жртва била заштићена.

Групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу су током јануара 2021. године израдиле 65 планова – 64 у новопријављеним и један у текућем случају, од којих је Заштитнику грађана достављено 50 – 48 од стране Центра за социјални рад Ниш, један од стране Центра за социјални рад Сврљиг и један од стране Центра за социјални рад Дољевац (видети Табелу број 2). Према подацима Републичког јавног тужилаштва¹⁸, групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу су израдиле 64 плана, док групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву Алексинац нису израдиле ниједан план, не само током јануара 2021. године, већ од почетка примене Закона о спречавању насиља у породици. Ти подаци потврђује наводе центара за социјални рад општина Алексинац, Сокобања и Ражањ да се на састанку Групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву Алексинац планови не израђују.

Оно што се може приметити из достављених планова је да се начин израде и садржина планова није разликовала међу групама за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу. Једино се разликовао број којим се означава план, који је био исти на записнику Групе за координацију и сарадњу и на плановима достављеним од стране центра за социјални рад Сврљиг и Дољевац, за разлику од планова које је доставио Центар за социјални рад Ниш, чији су се бројеви разликовали од бројева које су ти планови добијали на састанцима групе. Како групе за координацију и сарадњу не разматрају или ретко разматрају текуће случајеве и не проверавају испуњеност задатака и мера предвиђених плановима, може се закључити да се праћењем планова нису бавили, па самим тим и број плана није био релевантан податак, за разлику од планова група појединих општина у Београду које предњаче у разматрању текућих случајева (Палилула, Гроцка, Чукарица).

---

¹⁸ Подаци су по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја достављени Аутономном женском центру.

3.5. УЧЕШЋЕ ЖРТАВА НАСИЉА НА САСТАНЦИМА

На састанцима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву Ниш током јануара 2021. године нису учествовале жртве насиља у породици. Исто потврђују и подаци Републичког јавног тужилаштва¹⁹, да жртве нису присуствовале састанцима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу и Алексинцу, с тим да се увидом у податке за Основно јавно тужилаштво у Нишу могло установити да је од почетка примене Закона састанку присуствовала само једна жртва, јуна 2018. године, док група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву Алексинац, од када је Закон почео да се примењује, никада није позвала жртву ни на један састанак групе²⁰.

Имајући у виду да су групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу током јануара 2021. године одржале састанке путем Zoom апликације, присуство жртве на делу састанка на којем се разматра њихов случај је могло бити организовано посебно за оне жртве које имају искуство са апликацијама за онлајн састанке или доласком жртве у просторије органа старатељства, како би у моменту када се поново процењује ризик група за координацију и сарадњу била упозната са актуелним стањем. Zoom апликација би и жртвама олакшала учешће јер не би морале да одсуствују са посла и/или да имају трошкове путовања до седишта тужилаштва, што се често јавља као проблем у оваквим ситуацијама.

3.6. УЧЕШЋЕ ПРЕДСТАВНИКА ДРУГИХ ИНСТИТУЦИЈА НА САСТАНЦИМА

Као и жртве, представници других институција и организација нису позивани да присуствују разматрању случаја о којем имају знања или могу да пруже помоћ и подршку. Као и у вези са учешћем жртава, чињеница да се састанци воде преко Zoom апликације омогућава и да се представници здравствених установа, школа, вртића, организација које пружају помоћ и подршку жртвама укључе у део састанка на коме се разматра конкретан случај и планирају мере не само ради заштите одрасле жртве, већ и малолетне деце.

Већ је наведено да, иако су у два случаја Подгрупе за координацију и сарадњу за Град Ниш разматрани предмети који су могли бити у надлежности Вишег јавног тужилаштва, заменик вишег јавног тужиоца, који је завршио

¹⁹ Подаци су по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја достављени Аутономном женском центру.

²⁰ *Ибид.*

специјализовану обуку, није учествовао у раду Подгрупе за координацију и сарадњу и њоме председавао.

Закон о спречавању насиља у породици²¹ прописује да групом за координацију и сарадњу председава члан групе из реда заменика основног јавног тужиоца. Закон наводи изузетак²² у случају ако је за гоњење учинилаца кривичних дела из закона надлежно више јавно тужилаштво и тада виши јавни тужилац именује свог заменика који је завршио специјализовану обуку да учествује у раду групе и њоме председава.

У записнику групе за Град Ниш није било наведено да је делом састанка на коме је разматран случај који је могао бити у надлежности Вишег јавног тужилаштва председавао/учествовао заменик вишег јавног тужиоца, а није постојао ни податак да ли је био позван, иако је реч о предметима у вези са којима су полицијски службеници консултовали Више јавно тужилаштво ради квалификације кривичног дела, о чему се Више јавно тужилаштво није изјаснило:

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21, по пријави насиља жртве у односу на могуће учиниоца оца. Жртва је пријавила са брашом у Полицијску управу Ниш и пријавила да ју је отац, на његовој агреси сивановања пре Нове године додиривао по шелу, шј. трудима и пољном органу. ОКП је консултовало заменика Високог јавног тужиоца који се није изјаснио о квалификацији дела. Центар за социјални рад је обавио разговор са жртвом која је лице са сметњама у развоју. Отац је пошраживан, није пронађен, расписана је потрага. Пронађен је дана 15. 01. 2021. године, изречена је хитна мера. Ранијих пријава није било. Представник Центра за социјални рад наводи да се жртва налази на евиденцији центра за социјални рад још од малолетничкој доба као лице под старатељством. Старатељска заштитна постављена је и након стицања пунолетства. Под старатељством је и браћ. Даља заштитна и утврђивање околности у даљем раду. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилаштву у НРТ број ../21, одбијен је предлог за продужење хитне мере. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о високом степеноу ризика те постоји непосредна опасност која захтева израду индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о могућем сексуалном насиљу.

---

²¹ Члан 26, став 3.

²² Члан 26, став 4.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21, по пријави насиља жртва у односу на моћућег учиниоца, бившег ванбрачног партнера. Жртва је пријавила да је од 04. 12. 2021. године моћући учинилац малтретирао, вређао, давио, шамарао и приморавао на сексуалне односе. Укључено је ОКП – Одсек за крвне и сексуалне деликте, обавештен заменик Високог јавног тужиоца који се није изјаснио о квалификацији дела. Жртва је у присуству адвоката преузела ствари и напустила место боравка. Моћућем учиниоцу је изречена друга хишна мера. Више пријава, поднете у предметима заштитне од насиља у породици ../19, ../19, ../19, ../19, ../19, ../20 и ../20. Представник Центра за социјални рад наводи да је жртва на евиденцији Центра дуго низ година. Жртва је лишена родитељског права у односу на четири дечака, једно дете је измештено од ње и смештено у заштитну породицу. Жртва је позната по конфликтном понашању, склона је сукобима, нереалних очекивања, несарадљива, усмерена на личну добит и користи, склона самоволној интервенцији догађаја. Моћући учинилац је у више наврата пријављиван за насиља у породици и то од стране жртве (априла и септембра 2019, маја 2020. године), заштитом за насиље према особи женског пола (марта 2020. године), за насиље према оцу (октобра 2020. године), као и за насиље према другој особи женског пола (октобра 2020., емоционална партнерка). За све пријаве су карактеристичне сумње и пријаве на физичко насиље од стране моћућег учиниоца. Моћући учинилац је познат као корисник који се врло често условљавајуће понаша ради остваривања материјалне користи и добити. Оштећено је сарадљивост само у правцу личне добити и користи. До конфликтних односа може и даље доћи између жртве и моћућег учиниоца услед структуре личности, али није у могућности најјаснији опис и след догађаја, обзиром да након пријава обоје доносе одлуку о наставку заједнице, упркос казивањима о проблемима, насиљу, "лажним пријавама" и сл. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво у НРТ број ../21. Мера је продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеном ризику, те постоји нејаснота која захтева изразу индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о хроничности насиља. Консултоваши Високо јавно тужилаштво у Нишу ради надлежне поступка због указивања жртве на кривично дело силовања.

3.7. ЗАПИСНИЦИ СА САСТАНАКА

Група за координацију и сарадњу током сваког састанка сачињава записник који садржи податке о сваком од случајева разматраним на састанцима. Када је реч о садржини записника које су групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу сачињавале у посматраном периоду, они се, иако припадају истом тужилаштву, разликују по својој садржини.

У записнику Подгрупе за координацију и сарадњу за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац је детаљно описано поступање институција, али не и сам опис догађаја по коме је поступано. Подаци полиције садрже детаљне податке о поступању по пријављеном догађају, али нема описа самог догађаја који је пријављен и често није био наведен датум пријаве. Подаци центара за социјални рад садрже наводе о историјату породице, док Основно јавно тужилаштво поред навода о томе да ли је хитна мера продужена, наводи и податке о ранијим пријавама.

Записници Подгрупе за координацију и сарадњу за Град Ниш су углавном сведени на најбитније информације. Подаци из полиције су оскудни, често недостају датуми пријава и опис догађаја, али има описа поступања полицијских службеника. Подаци Центра за социјални рад углавном садрже најбитније информације, док Основно јавно тужилаштво даје само информацију о томе да ли је хитна мера продужена или није.

Записници обе подгрупе при Основном јавном тужилаштву у Нишу имају наведене податке о датуму одржавања састанка, времену почетка и краја састанка, месту односно начину одржавања састанка путем Zoom апликације, присућним члановима групе, потписе чланова групе и записничара. Међутим, нема констатације периода за који се разматрају новопријављени случајеви, а за половину случајева који су разматрани нису били наведени датуми пријаве.

Групе су се у вези са разматраним случајевима изјашњавале о степену ризика, осим у случајевима када је могући учинилац био недоступан (на лечењу или у бекству) када нису ни израђивани планови.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20, по пријави жртве насиља у односу на моућег учиниоца бившег ванбрачног партнера. Жртва је пријавила да је моућег учиниоца срела у близини Тврђаве, где је дошло до краће расправе око деце, а пошом и око мушкараца са којим се жртва наводно познаје, након чега је моући учинилац загао жртиви ударац у пределу лица и ноге и удаљио се. Нема видљивих повреда. Расписана поштрага. По проналаску следи даљи рад. Више обостраних пријава,

моћући учинилац за к.г. 344, 122, 194, 121 КЗ, жртва за к.г. 194 КЗ. Представник Центра за социјални рад наводи да је више пријава жртва прекоштив моћућеи учиниоца. У постојућу провере предложено одређивање мера заштите од насиља у породици. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евидентиран у тужилаштво. ОДЛУКА ГРУПЕ: Процена ризика вршиће се по проналаску моћућеи учиниоца.

Надлежни полицјиски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај случај заштите од насиља број ../21, по пријави насиља жртва насиља у односу на моћућеи учиниоца, сина. Жртва је пријавила да је њен син поломио ствари по кући, као и аутомобил. Лице места је документовано. Моћући учинилац је био под дејством алкохола те је смештен у Специјалну болницу за психијатријске болести „Горња Тојоница“. Следи даљи рад по оставу лица. Представник Центра за социјални рад наводи да се моћући учинилац, већ ЧЕТИРИ пута јавља као учинилац у односу на жртву, 2016, 2017, 2020. и сада 2021. године. Свака пријава указује на злоупотребу алкохола од стране моћућеи учиниоца, те је потребно проблему конзумације и евентуалне зависности од алкохола осветлити дужну пажњу приликом одлучивања о мерама према моћућем учиниоцу. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евидентиран у тужилаштво. ОДЛУКА ГРУПЕ: Процена ризика ће се извршити након оставушања моћућеи учиниоца из болнице.

Записници група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу садрже посебан поднаслов *Одлука Групе* где је наведено како је група проценила ризик.

Након сваког случаја у којем је одлучено да се направи индивидуални план заштите и подршке жртви, групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву Ниш су навеле да саставни део записника чини план под одређеним бројем.

У записницима је наведено да ли се ради о првој пријави насиља међу члановима породице или су постојале раније пријаве које су биле укратко описане. Углавном се из текста записника могло закључити да ли су изречене и продужене хитне мере, с тим што некада констатација да је *изречена група хитна мера* ствара забуну да ли се ради о томе да је могућем учиниоцу други пут изречена хитна мера или је изречена хитна мера забране приласка и контактирања.

Групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу на крају записника нису наводиле датум и време наредног састанка групе, нити имају део који представља сумирање података о разматраним случајевима, што би олакшало посао запосленима у тужилаштву који достављају статистичке податке Републичком јавном тужилаштву.

3.8. ЗАКЉУЧАК

Иако Закон о спречавању насиља у породици није детаљно регулисао након колико времена ће на састанку групе бити разматран новопријављени случај, прописао је обавезу одржавања састанака група најмање два пута месечно како би се обезбедило да се новопријављени случај разматра на првом наредном састанку и то најкасније у року од 15 дана. Та одредба говори о намери да се у том периоду, док траје продужена хитна мера или притвор до 30 дана, направи индивидуални план заштите и подршке којим би биле договорене мере и активности ради омогућавања даље безбедности жртве. Резултати анализе рада група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу показали су различитости које су карактеристичне за рад група са великим и са малим бројем пријава. Подгрупа за координацију и сарадњу за град Ниш новопријављене случајеве не разматра на првом следећем састанку групе, али их разматра у року од 15 дана, како је прописано Законом, на који начин би требало да остваре правовремену и делотворну заштиту жртве насиља. Подгрупа за координацију и сарадњу за Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац, која има само један састанак месечно не разматра све случајеве у законом прописаном року, али како је број случајева који се пријаве током једног месеца веома мали, претпоставка је да институције могу брзо да реагују уколико се ризик повећа пре него што буде одржан састанак подгрупе. Позитивно је да су групе за координацију и сарадњу разматрале све пријављене случајеве насиља, а не само оне за које су изречене хитне мере. Подаци показују и мали број разматраних случајева других кривичних дела из члана 4. Закона о спречавању насиља у породици.

Ефикасан рад група за координацију и сарадњу и благовремено предузимање мера помоћи и подршке жртвама насиља условљено је квалитетном припремом и разменом информација од стране свих чланова групе и континуираном мултисекторском сарадњом, што јесте случај на састанцима група при Основном јавном тужилаштву у Нишу. За сваки новопријављени случај полицијска станица и центар за социјални рад су имали основне анамнестичке податке и податке из евиденција, док то није био случај када су у питању ранији поступци²³ вођени пред Основним јавним тужилаштвом.

Иако Закон о спречавању насиља у породици прописује да у изради индивидуалног плана заштите и подршке жртви учествује и жртва, уколико то жели и уколико то дозвољава њено емотивно и физичко стање, у истраживаном узорку није било случаја у коме је жртва позвана да учествује на

---

²³ Подаци из евиденција тужилаштва о ранијим пријавама и поступцима који укључују исте странке, ако их је било.

састанку групе за координацију и сарадњу и у изради индивидуалног плана. Активно учешће жртве у доношењу одлука које се ње тичу је јако важно, јер жртва најбоље познаје насилника и из сопственог искуства може да предвиди будуће реакције насилника, актуелне информације могу бити одмах доступне групи, жртва може дати податке и смернице у вези са њеном заштитом и осигурањем безбедности. Да би учешће жртве било конструктивно и њено присуство допринело сачињавању најбољег плана заштите и подршке, неопходно је жртву припремити за учешће на састанку групе за координацију и сарадњу. На тај начин се истовремено спречава додатна трауматизација жртве и обезбеђује ефикасност рада групе.

Закон прописује да састанцима група за координацију и сарадњу могу присуствовати представници образовних, просветних и здравствених установа и Националне службе за запошљавање, као и друга правна и физичка лица која пружају заштиту и подршку жртви, али представника других институција и организација на састанцима група није било у истраживаном узорку. Уочљиво је одсуство представника Вишег јавног тужилаштва на састанцима група за координацију и сарадњу када су разматрани случајеви који су могли бити у њиховој надлежности. Размена информација са здравственим установама је од великог значаја за израду индивидуалних планова и спровођење мера заштите и подршке жртви у случајевима када је могући учинилац насиља особа са менталним сметњама или лице са болешћу зависности, посебно у ситуацијама када је значајан број могућих учинилаца у истраживаном узорку био упућен на лечење у Специјалну болницу за психијатријске болести „Горња Топоница“. Учесће образовних институција од великог је значаја у ситуацијама када је дете жртва насиља, злостављања и занемаривања. У Нишу постоје организације цивилног друштва које пружају подршку и помоћ жртвама свих кривичних дела, затим организације које пружају помоћ само жртвама сексуалног, партнерског и насиља у породици, док неке организације пружају и бесплатну правну помоћ. У Нишу постоји и Сигурна кућа за жене жртве насиља, те је стога нејасно из ког разлога групе не укључују и друге пружаоце услуга и подршке жртвама у размену информација и планирање.

Садржај и структура записника са састанака група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу нису били уједначени, а подаци унети у записнике, нису у свим случајевима садржали све битне информације од значаја за све учеснике у систему заштите од насиља и подршке жртвама, као што је опис пријављеног догађаја, евиденција о учесницима у тужилаштву и конкретна упутства на који начин треба да поступе професионалци који поступају у тим предметима.

Мере заштите морају да пруже безбедност жртви, да зауставе насиље, да спрече да се оно понови и да заштите права жртве. Њих предузимају полиција и јавно тужилаштво. Мере подршке треба да омогуће да се жртви пружи психосоцијална и друга подршка ради њеног опоравка, оснаживања и осамостаљивања и њих предузимају центар за социјални рад, Сигурна кућа (у ситуацијама када је жртви обезбеђен смештај у њој), и специјализоване организације цивилног друштва, без обзира да ли им се жртва већ обраћала или је упућена да им се обрати. Закон прописује да је група за координацију и сарадњу у обавези да изради индивидуални план заштите и подршке увек када је проценом ризика установљена непосредна опасност од насиља у породици. Индивидуални план заштите и подршке жртви мора садржати мере заштите и мере подршке жртви, а њиме се одређују и извршиоци конкретних мера и рокови за њихово предузимање, као и план праћења и процене делотворности планираних и предузетих мера.

Анализом рада група утврђено је да се индивидуални план заштите и подршке не израђују у свим случајевима, те да је израда плана зависила од тога да ли је надлежни полицијски службеник био у могућности да процени ризик од непосредне опасности од насиља у ситуацијама када је могући учинилац био у бекству или упућен у Специјалну болницу за психијатријске болести „Горња Топоница“. Међутим, обавеза израде плана није и не сме бити повезана са проценом ризика коју врши надлежни полицијски службеник, који може да направи и грешку у процени. Обавеза израде плана мора бити у складу са установљеном непосредном опасношћу од насиља у породици која се процењује на састанку групе у складу са свим прибављеним и размењеним информацијама. Такође, превентивна сврха плана упућује на то да га треба израдити, у свим ситуацијама када се констатује ризик, без обзира на процењени ниво.

3.9. ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

- Републичко јавно тужилаштво треба да, поред квантитативног, прати и квалитативни рад група за координацију и сарадњу како би приликом одржавања састанака било постигнуто уједначено поступање, у складу са законом;
- Групе за координацију и сарадњу треба да обезбеде да сви чланови располажу битним информацијама које постоје у евиденцијама све три институције приликом разматрања случаја на састанку групе;
- Групе за координацију и сарадњу треба да воде рачуна о томе да подаци које уносе у записнике буду јасни и да садрже све битне информације од значаја за све учеснике у систему заштите од насиља у породици и подршке жртвама;

- Групе за координацију и сарадњу треба да обезбеде присуство жртве на састанку и, уколико је то могуће, њено учешће у изради индивидуалног плана заштите и подршке;
- Групе за координацију и сарадњу треба да израде индивидуални план заштите и подршке жртви у свим ситуацијама када је установљена непосредна опасност од насиља у породици, независно од тога да ли је надлежни полицијски службеник извршио процену ризика или није;
- Групе за координацију и сарадњу треба да достављају записнике са састанака група свим органима који учествују у њиховом раду;
- Групе за координацију и сарадњу треба да обезбеде учешће представника других институција и организација на састанцима група у свим случајевима када је мултисекторска сарадња и размена информација са представницима других надлежних органа, а посебно здравствених и образовних установа, као и организација цивилног друштва које пружају помоћ и подршку жртвама, од посебног значаја за израду индивидуалних планова и спровођење мера заштите и подршке жртви, у циљу што боље превенције и заустављања насиља у породици;
- Потребно је да групе за координацију и сарадњу одржавају редовне и континуиране састанке, уз поштовање рокова одређених Законом о спречавању насиља у породици, како би обезбедиле благовремено поступање у новопријављеним случајевима насиља у породици, али и континуирано разматрање текућих случајева, у циљу проверавања испуњености задатака и мера предвиђених раније сачињеним индивидуалним плановима заштите и подршке жртве;
- Потребно је да групе за координацију и сарадњу остваре пуну сарадњу са Управом за извршење кривичних санкција и здравственим установама и да добију обавештење од ових установа пре отпуста могућег учиниоца са издржавања казне затвора односно лечења или самовољног напуштања установе, у циљу благовремене израде или ревизије већ израђеног индивидуалног плана заштите и подршке жртве која је у вези са проценом степена безбедносног ризика, како би се остварила његова превентивна сврха.

4. АНАЛИЗА СЛУЧАЈЕВА РАЗМАТРАНИХ НА САСТАНЦИМА ГРУПА

У јануару 2021. године групе за координацију и сарадњу на подручју Основног јавног тужилаштва у Нишу разматрале су укупно 89 новопријављених случајева насиља у породици за период од средине децембра 2020. до краја јануара 2021. године, од којих је 88 у записницима група достављено Заштитнику грађана и они чине истраживачки узорак.

4.1. Родна димензија насиља у породици

Анализа родне структуре могућих учинилаца и жртава насиља у случајевима разматраним на састанцима група за координацију и сарадњу указује на то да је насиље у породици најчешће било заступљено у партнерском односу и да је првенствено усмерено према особама женског пола, што се односи и на друге сродничке релације. Могући учиниоци насиља били су мушког пола у 76,4% разматраних предмета, женског пола у 23,6% разматраних случајева. Пол жртве насиља у породици у 63,9% случајева био је женски, у 36,1 % разматраних случајева жртва је био мушкарац. У 7 од 88 случајева жртве су биле и мушког и женског пола и у исто толиком броју случајева жртве су биле (и) малолетна деца (видети Табелу број 3).

4.2. Сроднички однос могућих учинилаца и жртава

Када је реч о врсти сродничког односа између могућег учиниоца насиља и жртве, најучесталије је присуство бивше или садашње *партнерске релације* и то насиље супруга/ванбрачног партнера према супрузи/ванбрачној партнерки (23 случаја), а затим насиље бившег супруга/ванбрачног партнера према бившој супрузи/ванбрачној партнерки (20 случајева), што чини 48,8% свих новопријављених случајева насиља у породици. Насиље партнерки према партнерима било је пријављивано неупоредиво ређе, и то у шест случајева од стране актуелне, а у пет случајева од стране бивше партнерке, што укупно чини 12,5% свих новопријављених случајева који су разматрани у јануару 2021. године (видети Табелу број 4).

Остале сродничке везе по учесталости појављивања су релације синова/браће (17) или очева (12), који су чешће пријављивани као могући насилници према мушким члановима породице (син/брат према оцу/брата у 12 случајева, према сестри у четири, према мајци у једном, отац према ћерки у шест, као и отац према сину у шест случајева). Ћерке/сестре се појављују

као могуће починитељке насиља у породици према оцу у два случаја, према мајци у једном и према сестри у једном случају. Мајке су могуће учиниље насиља према сину у четири случаја, према ћерки у два, према малолетном сину и ћерки у једном случају. Међу могућим учиниоцима у четири предмета су други чланови породице (девер, деда, свекар, свекрва). Случајева са другим сродничким везама између учинилаца и жртава није било (видети Табелу број 4).

5. ПОСТУПАЊЕ У НОВОПРИЈАВЉЕНИМ СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ РАЗМАТРАНИМ НА САСТАНЦИМА ГРУПА

Закон о спречавању насиља у породици предвиђа, између осталог, мере којима се спречава различито, паушално и на личним уверењима засновано поступање службеника у истим или сличним пријавама тиме што прописује обавезу процене ризика од стране надлежног полицијског службеника у сваком новопријављеном случају насиља у породици или непосредне опасности од насиља. Увидом у записнике група за координацију и сарадњу за подручје Основног јавног тужилаштва у Нишу утврђено је да то није био случај у свим анализираним случајевима.

Прегледани записници дали су податке о поступању надлежних органа, пре свега полицијских службеника, приликом пријављивања насиља у породици. Поступање се односи на обавезу обавештавања надлежног полицијског службеника о случају насиља у породици или непосредној опасности од њега, обавезу надлежног полицијског службеника да изврши процену ризика од насиља у породици, обавезу прослеђивања процене ризика надлежним органима, изрицање хитних мера учиониоцу у случају установљавања непосредне опасности од насиља у породици након процене ризика као и вредновање процене ризика од стране поступајућих тужилаца.

5.1. ПРОЦЕНА РИЗИКА ИЗВРШЕНА ОД СТРАНЕ ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Законом о спречавању насиља у породици²⁴ прописано је да је при процени ризика нарочито потребно да се води рачуна о следећим факторима ризика: да ли је могући учинилац раније или непосредно пре процене ризика учинио насиље у породици и да ли је спреман да га понови, да ли је претио убиством или самоубиством, поседује ли оружје, да ли је лице са менталним обољењима и сметњама или злоупотребава психоактивне супстанце, да ли постоји сукоб око старатељства над дететом или око начина одржавања личних односа детета и родитеља који је могући учинилац, да ли је могућем учиониоцу изречена хитна мера или одређена мера заштите од насиља у породици, да ли жртва доживљава страх и како она процењује ризик од насиља.

---

²⁴ Члан 16.

У 10 од 88 новопријављених случајева полицијски службеници су проценили да нема ризика и нису изrekli хитне мере. У неким од наведених 10 случајева, према описаном историјату пријављивања насиља, јасно је због чега је процена полицијских службеника била да нема ризика и нису изречене хитне мере. Међутим, у једном броју од 10 анализираних случајева, спорна је процена полицијских службеника да нема ризика и нису изречене ни хитне мере, посебно када је пријаву поднео Центар за социјални рад у ситуацији када се жртва налазила у Сигурној кући.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20, по пријави насиља жртва у односу на моћне учиниоца бивше невенчане сугрупе. Поступано по дојиси Центра за социјални рад где је пријављено малтретирање жртва од стране моћне учиниоца. Процењено да нема ризика. Није било ранијих догађаја. Представник Центра за социјални рад наводи да је моћни учинилац на евиденцији Центра од 2003 – 2020. године у виду исплате новчане и једнократне помоћи. Жртва је на евиденцији Центра за социјални рад од октобра 2020. године када је избачена из куће са двоје малолетне деце од стране моћне учиниоца и свекра и тада је са децом смештена у Сигурну кућу. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евиденциран у тужилаштво. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да нема ризика.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20, по пријави насиља жртва мал. ... и мал. .... у односу на моћне учиниоца мајку. Отац малолетне деце, сугрупа, је пријавио мајку малолетне деце да психички и физички малтретира децу која се налазе код ње на викенду. Укључен је радник Центра за социјални рад која је децу предала оцу. Процењено је да нема ризика од насиља. У шоку је бракоразводна парница. Прво поступање је било 2018. године од стране полицијске станице групе оштинне где је по СНП систему извршена неадекватна процена ризика. Мајка малолетне деце је показала одлуку суда по којој је за тај догађај отац деце осуђен на казну кућног затвора у трајању од четири месеца. Представник Центра за социјални рад наводи да нема на евиденцији малолетну децу. Мајка деце се јавља као жртва насиља пред овим Центром за социјални рад јула 2018. године (од стране сугрупе) и маја 2020. године (од стране свекра), а у вези са дојисом и пријавом Центра за социјални рад групе оштинне. У бракоразводном спору су родитељи, није искључена манипулација децом у наведеном поступку. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евиденциран у тужилаштво. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да нема ризика.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20 од 31. 12. 2020. године, по пријави насиља жртва у односу на могуће учиниоца – бившу емотивну партнерку. Жртва пријављује економско насиље од стране могуће учинице, са којом не живи и нису у вези годину дана. Број догађаја ...../20 од 26. 11. 2020. године када су овде жртви изречене обе хитне мере. Представник Центра за социјални рад наводи да жртва није евиденциран као жртва при Центру за социјални рад. Евиденциран је као учинилац децембра 2020. године у односу на овде могућу учиницу. Познао је да су били у ванбрачној заједници, да имају деце, али да овде жртва има брак и групу деце. Настављао је да бившу партнерку узнемирава и прогана, није желео да прекине контакте, под изговором да види деце настављао је да узнемирава бившу партнерку због чега та је она у децембру пријавила полицији. У конкретном случају не стицху се елементи насиља могуће учинице над жртвом. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евиденциран у тужилаштву. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да нема ризика.

Полицијски службеници у девет случајева нису процењивали ризик, па самим тим нису ни изрекли хитне мере, јер им могући учинилац није био доступан – или због тога што је био у бекству (три) или због тога што је био хоспитализован у Специјалној психијатријској болници за психијатријске болести „Горња Топоница“(шест).

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21, по пријави насиља сина у односу на могуће учиниоца, оца. Жртва је пријавила да је отац, у видно алкохолисано стању, тањао стакленим шањирима и флашама, при чему је задобио повреду у виду расекошине на лави и руци. Такође та је вређао и прешио му. Могући учинилац је смештен на лечење у Специјалној болници за психијатријске болести „Горња Топоница“. Раније је осуђиван три пута по чл. 194. ст. 2 и 194. ст. 3 уз меру обавезног лечења. Представник Центра за социјални рад наводи да је жртва 2018. године први пут пријавио оца за психичко насиље, да му је отац прешио, вређао та, да је процењено да је „породица ... дисфункционална имајући у виду да се ради о породици чији чланови се вербално сукобљавају услед нерашчишћених имовинских односа (односно жеље оца да се син огјави са даће адресе) и неадекватне комуникације, због чега је примењен индивидуални саветодавни рад, а ради превазилажења наведеног проблема. Имајући у виду све наведено, мишљења смо да не постоји потреба за применом облика и мера из области социјалне заштитне, исти су

већ корисници социјалне помоћи, а примењене привремене мере забрана приласка и комуникације су сврсисходне у актуелном тренутку јер се тиме смањује могућност рецидива насиља на релацији син-ошца. Ово је друга пријава насиља.“ Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евидентиран у тужилаштву. ОДЛУКА ГРУПЕ: Процена ризика ће се извршити након оштријања могуће учиниоца из болнице.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштити од насиља у породици број ../20 од 31. 12. 2020. године, по пријави насиља жртва у односу на могуће учиниоца – бившег емоционалног партнера. Жртва је пријавила да ју је позвао бивши емоционални партнер и да јој је упућивао претње. Од стране ишроле лице је ишраживано, није пронађен. Могући учинилац је евидентиран за кривично дело из чл. 122, 203 Кривичног законика. Представник Центра за социјални рад наводи да је жртва раније била на евиденцији Центра само као корисница новчане социјалне помоћи. Сада је по први пут евидентирана као жртва насиља. Могући учинилац нема ранијих евиденција у Центру за социјални рад, сада је по први пут евидентиран као учинилац. Упућити странку на мере породично-правне заштите уколико сматра ишребним. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евидентиран у тужилаштву. ОДЛУКА ГРУПЕ: Процена ће се извршити по проналаску лица.

У овим случајевима члановима групе није био потребан могући учинилац како би проценили ризик и направи план заштите и подршке. Оваквим поступањем, односно одлагањем планирања безбедности жртве, посебно у случајевима у којима је могући учинилац у бекству, група за координацију у сарадњу пропушта да благовремено направи сигурносни план са жртвом и спречи евентуално поновно повређивање жртве.

Позитивно је да, за разлику од поступања полицијских службеника Полицијске управе Београд који су у сличним случајевима изрицали усмена упозорења, што јесте у складу са Законом о полицији²⁵, али је у супротности са Законом о спречавању насиља у породици, по коме су полицијски службеници дужни да одмах обавесте надлежног полицијског службеника о сваком случају насиља у породици или непосредној опасности од њега, такво поступање у анализираним случајевима није забележено од стране полицијских службеника Полицијске управе Ниш.

---

²⁵ „Службени гласник РС“, број 6/16, 24/18 и 87/18.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20 од 29. 12. 2020. године, по пријави насиља жртве у односу на могуће учиниоца бившег сујруџа. Жртва је поднела писану пријаву где наводи да ју је бивши сујруџ позивао на телефон, вређао и наводно ућућивао претиње. Иста је контактирана којом приликом је изјавила да жели да се бивши сујруџ ујозори. Процењено је да нема ризика од даље вршења насиља. Није било ранијих пријава. Представник Центра за социјални рад наводи да жртве нема на евиденцији Центра. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евидентиран у тужилаштво. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да нема ризика.

У преосталих 69 случајева који су били предмет анализе, надлежни полицијски службеници Полицијске управе Ниш су изрицали хитне мере, од којих обе хитне мере у 40 случајева.

5.2. ВРЕДНОВАЊЕ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА

У складу са сврхом доношења Закона о спречавању насиља у породици, процену ризика коју утврди надлежни полицијски службеник приликом пријаве насиља, групе за координацију и сарадњу преиспитују и верификују након што све службе провере своје евиденције и размотре случај.

У записницима група при Основном јавном тужилаштву у Нишу постоје информације о томе да ли се жртва и могући учинилац налазе у евиденцији Центра за социјални рад, и по ком основу, подаци из полицијских евиденција ранијих пријава и кривичне прошлости, али су у скоро свим разматраним случајевима недостајали подаци из евиденција тужилаштва. Читањем записника стекао се утисак да се вредновањем ризика од стране групе за координацију и сарадњу подразумева саглашавање са проценом надлежног полицијског службеника, а не поновно сагледавања случаја у односу на информације које нису постојале у моменту полицијске процене.

У случајевима у којима су биле изречене хитне мере (69), група је углавном процењивала да се ради о средњем ризику (55), док је у седам случајева процењено да је ризик низак, те из тог разлога није био направљен план (пет), док је у седам случајева процењен висок ризик.

Мада се са већином процена група при Основном јавном тужилаштву у Нишу можемо сложити, постоје одређени случајеви из којих није било могуће закључити на који начин је група процењивала ризик од понављања насиља, односно деловало је да не постоји довољно разумевања озбиљности одређених фактора ризика приликом процене ризика у коме се жртва налази.

Процена ризика од стране група при Основном јавном тужилаштву у Нишу је заказала када се ради о случајевима у којима надлежни полицијски службеник није изрекао хитну меру, иако је у појединим случајевима Центра за социјални рад наводио да се ради о случају високог ризика.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20 од 31. 12. 2020. године, по пријави насиља жртва у односу на могућег учиниоца бившег ванбрачног партнера. Жртва је пријавила да јој је могући учинилац пришао на улици и претио јој да ће је убити ако неће да крене са њим у Алексинац. За могућим учиниоцем расписана је полицијска потрага... Представник Центра за социјални рад наводи да је пријава жртва обрађивана неколико пута од стране Центра у вези са пријавама насиља од стране истог могућег учиниоца. Жртва је наишла заједницу са њим, али је он настојао да је „тражи и пронази“, да је настојао заједницу са њом, наводио је да јој је претио и застрашивао. Четворо деце им је одузето од стране Центра за социјални рад из групе ошине, а где је он, иакође, имао више пријава од стране ове жртва. Овај Центар за социјални рад предлаже Основном јавном тужилаштву да постоји целисходност за одређивањем мера заштитне од насиља, али обзиром на сталне пријаве постоји висок степен ризика да се насиље понови, није могуће предвидети димензију насиља обзиром да је могући учинилац несарадљив и недостојан ортану старатељства, а истовремено постоје казивања о злоупотреби алкохола. Жртва стално мења место становања у намери да се „сакрије“ од могућег учиниоца, према личном казивању. Заменик јавног тужиоца наводи да предмет није евидентан у тужилаштву. ОДЛУКА ГРУПЕ: Процену извршио по проналаску могућег учиниоца.

Из достављених записника се могло установити да су на састанцима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу били разматрани сви новопријављени случајеви, без обзира на чињеницу да ли је или не била изречена хитна мера, у којима је могућем учиниоцу одређен притвор. У истраживачком узорку није био наведен ниједан случај у коме је могући учинилац прекршио хитну меру, иако подаци Министарства унутрашњих послова Републике Србије о поступањима свих полицијских управа у Србији²⁶ показују да је Полицијска управа Ниш током јануара 2021. године поднела 19 прекршајних пријава због кршења хитних

---

²⁶ Податке је Министарство унутрашњих послова по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја доставило Аутономном женском центру.

мера. Пропуштање да се наведу подаци о томе, односно да ли је могући учинилац поштовао или кршио хитну меру, онемогућава да се изврши адекватна процена ризика у коме се жртва налази. Ово је посебно важно због тога што кршење хитне мере од стране могућег учиниоца показује да њега хитна мера неће зауставити у вршењу насиља и да је потребно применити друге, дуготрајније мере заштите жртве.

Подаци о поштовању хитне мере, односно актуелној ситуацији након изречене хитне мере, су били наведени само у записнику Подгрупе за координацију и сарадњу за општине Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац, и то од стране Центра за социјални рад, на следећи начин:

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш, полицијска станица.... излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21 од 18. 1. 2021. године, по пријави насиља жртве из ....., која је пријавила сујрута да ју је дана 13.1.2021. године напао у њиховој породичној кући. Обавештен дежурни Основни јавни тужилац.... и дежурни радник Центра за социјални рад... Извршена је процена ризика за жртву, процењено је да ризик од нејасне опасности од насиља постоји, и моћу учиниоцу је изречена привремена²⁷ мера забране да контактира жртву и прилази јој. Решењем Основног суда у Нишу НП број ../21 од 21.1.2021. године је изречена хитна мера продужена на период од 30 дана. Није било ранијих постојања по пријави насиља у породици, лица нису евиденцирана као извршиоци кривичних дела. Радник Центра за социјални рад изјављује да ризик од нејасне опасности од насиља у породици постоји, да моћу учинилац није кршио изречену меру, а жртва актуелно живи код свој оца и остварује контакте са децом у просторијама Центра, а малолетну ћерку преузима пешком у Центру, а малолетни син одбија да иде код мајке. Са породицом је неопходно радити савештавајући у будућем периоду, а ризик је средње интензитета и постоје неразвијени односи и љубомора од стране оба партнера, као и злоупотреба алкохола од стране моћу учиниоца. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилаштво под НПТ ../21, обрађивач предмета заменик јавног тужиоца ..... Да је предлој Основном суду о продужењу хитне мере дана 19.1.2021. године, а суд је усвојио предлој Решењем НП ../21 од 21.1.2021. године. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да постоји ризик од насиља у породици, да је исти средње интензитета, и да је неопходно присуити изради индивидуалног плана заштите и подршке.

---

²⁷ У записнику пише привремена мера, иако се мислило на хитну меру.

Међу анализираним случајевима налазе се и они у којима је група проценила да је ризик низак након што су могућем учиниоцу биле изречене и продужене хитне мере, што би требало да говори да су хитне мере оствариле своју превентивну функцију – да се насиље заустави. Као пример оваквог поступања можемо навести следећи случај:

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21 од 1. 1. 2021. године, по пријави насиља жртва у односу на моћућег учиниоца бившег емоционалног партнера. Жртва је пријавила моћућег учиниоца да јој је дана 1.1. 2021. године упућивао СМС поруке и и позиве у којима је ње сује и вређа. Моћућем учиниоцу је изречена Хитна мера ²⁸. Ранијих догађаја није било. Представник Центра за социјални рад наводи да је жртва евиденцирана 2017. године у поступку пријаве насиља против тадашњег сугрупа. Сада први пут пријављује моћућег учиниоца. Бивши емоционални партнер сада први пут као моћући учинилац. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилаштву НРТ ../21. Мера продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о нижем степеноу ризика, евентуално поднети тужбу по основу Породичног закона.

Изречена хитна мера, чак и да није продужена, би се могла сматрати адекватном интервенцијом надлежних институција за увреде и псовке путем СМС порука и позива, те ако није било кршења, оправдано је сматрати да је интервенција полиције довела до смањења ризика од понављања насиља.

Међутим, читањем записника група при Основном јавном тужилаштву у Нишу може се установити да је група за координацију и сарадњу проценила да се ради о ниском степену ризика, чак и у ситуацији у којој су полицајски службеници у својим изјавама навели да су видели повреде на врату жртве.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21, по пријави насиља жртве у односу на моћућег учиниоца емоционалног партнера. Пријава контроле саобраћајне полиције да су на окрешници уочили мушко НН и женско НН лице како се вуку, контрола присијуила леђним мисању, где су уочили повреде у виду отребина. Послужање наставила контрола ПИДИ која

²⁸ ХМ2 – мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој. Законом о спречавању насиља у породици, чланом 17. је прописано да су хитне мере: мера привременог удаљења учиниоца из стана и мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој. Наређењем могу да се изрекну обе хитне мере.

је извршила довођење лица обзиром да се ради о бившим емотивним паршнерима. Установљено је да је након краће расправе и вређања дошло до турања и да је жртва тађала могуће учиниоца кантиом за смеће док је одлазио од ње. Жртва је имала ореботиине на рукама и модрило на врати. Могућем учиниоцу је изречена Хитна мера ²⁹. Ранијих пријава није било. Представник Центра за социјални рад наводи да је жртва пријављивана 2014. године од стране бившег сујруга, а у вези проблема виђања са заједничким дешетом. Након тога само материјална давања до конкретне пријаве. Могући учинилац се 2005. т. јавља као малолетно лице (остали предмети), док се као учинилац сада јавља први пут. Других евиденција нема. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво НРТ .../21, није тражено продужење мере. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о нижем степеноу ризика, евентуално догнети тужбу.

Овакав закључак групе за координацију и сарадњу указује да се давање жртве не препознаје као фактор високог ризика, чак и када је физичко насиље оставило видљиве трагове по рукама и врату жртве и када се дешавало на јавном месту и кад је вршењу насиља сведочила патрола саобраћајне полиције. Није јасно на основу чега је група за координацију и сарадњу закључила да је изречена хитна мера, која није продужена, могла да доведе до процене да се ради о случају нижег степена ризика. Ово посебно када не постоји информација ни од стране полиције ни од стране Центра за социјални рад о томе како се могући учинилац понашао након истека хитне мере у трајању од 48 сати, да би се евентуално могло говорити о нижем степену ризика од понављања насиља.

Ако упоредимо овај и претходно наведени случај у коме је процењен низак ризик од понављања насиља, којима је једина заједничка чињеница да се ради о први пут пријављеном насиљу између бивших емотивних партнера, остаје нејасно на који начин група при Основном јавном тужилаштву у Нишу препознаје и вреднује факторе ризика када постоји овако велика разлика у начину на које је могући учинилац вршио насиље.

Исти проблеми су уочени и у случајевима у којима су групе за координацију и сарадњу процењивале да се ради о средњем ризику од понављања насиља, а којих је било највише, јер је уочено да је за адекватну процену недостајао велики број основних података о:

- актерима, посебно њихове године, образовање, запослење,
- о самом догађају, као што је опис физичког насиља и последице које је оставило,

---

²⁹ ХМ2 – мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој.

- о страху жртве/жртава од могућег учиниоца,
- о понашању могућег учиниоца након изрицања хитне мере/а.

Тако се из неких случајева не може закључити ко је од актера препознат као жртва насиља ради чије заштите је сачињен индивидуални план заштите и подршке (један случај):

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20 по пријави насиља жртве у односу на могућег учиниоца, бивше емотивне партнерке. Жртва је пријавио да га могућа учинила вређа, њсује и да га је љунула. Могућој учиници је изречена Хишна мера 2. Ранијих дослушања није било. Представник Центра за социјални рад наводи да је могућа учинила на евиденцији Центра од 2012-2019. године у виду материјалних давања. Децембра 2019. године као жртва насиља (без увида у посвојене сисе). Године 2020. корисник је новчане социјалне помоћи. У јулу 2020. године пријава насиља (шакође без увида). У октобру 2020. године пријавила шакође насиље. Новембра 2020. године шакође пријавила насиље. Жртва насиља на евиденцији Центра за социјални рад 2012, 2014, 2015. године као корисник материјалних давања. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво НРТ ../20. Није тражено пројужење мере. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеноу ризика, те постоји нејосредна опасност која захтева израду индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о психичком насиљу у дужем времену.

Такође, не може се закључити због чега група за координацију и сарадњу процењује да се ради о средњем ризику када Центар за социјални рад наводи да је могућ висок ризик (два случаја):

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../20 од 31.12.2020. године, по пријави насиља жртве у односу на могућег учиниоца бивше емотивне партнерке. Жртва је пријавила да је могући учинилац дошао код ње на посао и упутио јој претње да може да буде само са њим и ни са ким другим. Могућем учиниоцу су изречене обе хишне мере. Ранијих догађаја није било. Представник Центра за социјални рад наводи да се жртва сада први пут јавља као жртва насиља. Раније само материјална давања. Могући учинилац није у надлежности Центра за социјални рад. Истимачи сва казивања о „ако не будеш са мном нећеш ни са ким“ као могућу психолошку љубомору која може указивати на висок степен ризика. Истовремено, у односу на дослушна сазнања истимачи мере заштите

од насиља – забрана њриласка. Заменик јавној тужжоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштву НРТ .../21. Мера продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеноу ризика, те постоји непосредна опасност која захтева израду индивидуалној плану заштите и подршке, јер се ради о озбиљним претњама.

Процењује се средњи ризик иако је жртва описивала дављење, а могући учинилац је већ три пута пријављиван за партнерско насиље у односу на бившу партнерку:

Надлежни полицјски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштите од насиља у породици број .../21 по пријави насиља жртва у односу на моућег учиниоца, бившег емоционалној партнеру. Жртва је пријавила да ју је моући учинилац вређао, а након тога је обема рукама ухватио у пределу врата. Моућем учиниоцу је изречена Хишна мера 2. Представник Центра за социјални рад наводи – жртва се сада први пут јавља као жртва насиља пред Центром. Моући учинилац се пре конкретне пријаве у односу на жртву јавља ТРИ пута као учинилац у односу на бившу ванбрачну партнерку и то 2015., 2017. и 2018. године. Истицају мере породично правне заштите. Заменик јавној тужжоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштву НРТ .../21. Мера продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеноу ризика, те постоји непосредна опасност која захтева израду индивидуалној плану заштите и подршке, јер се ради о физичком насиљу.

Група за координацију и сарадњу није констатовала да је могући учинилац прекршио изречене мере заштите од насиља у породици, нити је предузела радње из своје надлежности у циљу санкционисања могућег учиниоца насиља због поменутог поступања (један случај):

Надлежни полицјски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштите од насиља у породици број .../21, по пријави насиља жртва у односу на моућег учиниоца, сугруа. Жртва је пријавила да је моући учинилац после дуже периода под дејством алкохола дошао на сирај где она живи са њиховим заједничким сином и исту вређао. Моућем учиниоцу је изречена Хишна мера 1 и 2³⁰. Раније су моућем учиниоцу изрицане хишне мере – ЗНП .../20, ЗНП .../20, ЗНП .../19, ЗНП .../18. Представник Центра за социјални рад наводи да је рађено са породицом, моући учинилац има изречену меру забране даљеј узнемира-

---

³⁰ ХМ1 – мера привременог удаљења учиниоца из стана.

вања према сазнањима Центра за социјални рад. Живе на одвојеним стаништима. Указује на узнемиравајуће понашање дивше сурућа под дејством алкохола. И моући учинилац је пријављивао жриву да та је вређала. Жрива указује на злоупотребу алкохола и коцке, али с обзиром да живе одвојено, да су се развели, мере породичноправне заштите су целисходне, као и терапијски рад. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво НРТ .../21. Мера је продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеноу ризика, те постоји непосредна опасност која захтева изразу индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о злоупотреби алкохола и хроничној насиљу.

Не види се на основу чега је процењен средњи степен ризика (два случаја):

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштите од насиља у породици број .../21 по пријави насиља жриве, сина у односу на моуће учиниоца, мајку. Жрива је пријавио да та је мајка након краће вербалне расправе ударила више пута грчком од усисивача у пределу руке. Изречене обе хитне мере. Мајка одбила да поштош наређење. Ранијих пријава није било. Представник Центра за социјални рад наводи да се жрива сада први пут јавља као жрива насиља, раније је евидентирана само једна новчана помоћ 2016. године. Мајка је на евиденцији Центра за социјални рад само по основу једнокрашне помоћи. Ранијих пријава није било. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво НРТ .../21. Мера је продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеноу ризика, те постоји непосредна опасност која захтева изразу индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о физичком насиљу над мал. лицем.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштите од насиља у породици број .../21 по пријави насиља жриве, сина и унуке у односу на моуће учиниоца, оца и деду. Син је пријавио свој оца да је прво вређао његову ћерку, а онда и њега, након чега је физички насрнуо, а унуку је грчком ударио у намери да удари њега. Изречене обе хитне мере. Ранијих пријава није било. Представник Центра за социјални рад наводи да се син сада први пут јавља, на евиденцији Центра је по основу насиља, раније је евидентирана само материјална помоћ. Моући учинилац се до сада није јављао Центру за социјални рад. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво НРТ .../21, није изражено продужење мере. ОДЛУКА ГРУПЕ:

Група процењује да се ради о средњем степеном ризику, где постоји нејасна опасност која захтева израду индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о физичком насиљу.

Случајеви у којима је у истраживачком узорку процењен висок степен ризика од понављања насиља (осам) имају детаљније наведен историјат насиља, али и даље недостају основни анамнестички подаци о актерима, као и о самом пријављеном догађају.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш, Полицијска станица .... излаже случај заштите од насиља у породици број ../21 од 25.1.2021. године, по пријави насиља жртва, оштина ....., да је његова ванбрачна партнерка .... из ..., оштина ....., вршила насиље над њим. Извршена је процена ризика и установљено да ризик од нејасне опасности од насиља постоји, где да је могућем учиниоцу од стране надлежне полицајске службеника полицајске станице ..... изречена хишна мера привременој удаљења из куће у селу ..... и привремена заштита да контактира и прилази жртва ванбрачној партнерки..... Обавештен Центар за социјални рад.... и дежурни заменик Основне јавне тужиоца Ниш ..... Решењем Основне суда у Нишу НП број ../21 од 26.1.2021. године су могућем учиниоцу изречене хишне мере продужене на период од 30 дана. Жртва насиља, ванбрачна партнерка, није раније евиденцирана као могући учинилац насиља у породици, а од примене новог закона, евиденцирана је у једном случају, није евиденцирана као извршилац прекршаја ни кривичног дела. Ванбрачни партнер је евиденциран као учинилац насиља у породици према ванбрачној партнерки у 5 случајева, није евиденциран као учинилац прекршаја и кривичног дела. Радник Центра за социјални рад изјављује да постоји ризик од понављања насиља у породици. За водитеља случаја остављена је ..... Заменик јавне тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилаштво под НПТ ../21, обрађивач предмета заменик јавне тужиоца ..... Да је предлој Основном суду у Нишу о продужењу хишне мере, дана 26.1.2021. године, судија за претходни поступак је усвојио предлој тужилаштва и донео Решење НП ../21 од 26.1.2021. године којим је продужио хишне мере. Такође, у тужилаштво је евиденциран и предмет КТ../2017, обрађивач предмета је заменик јавне тужиоца ..... због кривичног дела из чл. 194 ст. 1 Кривичног законика, донето Решење о одбацивању кривичне пријаве из чл. 284 ст. 1 тач. 3 Кривичног законика. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да постоји ризик од насиља у породици, ризик је високог интензитета, и да је неопходно присуштва изради индивидуалног плана заштите и подршке.

Иако је поступање полиције започето по пријави ванбрачног супруга да је он жртва, поступање надлежног полицијског службеника је пример добре праксе, чињеницом да је након узимања изјава и процене ризика утврђено да је жртва у ствари ванбрачна супруга, а не „особа која је прва пријавила“. Међутим, у записнику није описан догађај наводног насиља нити су наведене изјаве ванбрачних партнера, на основу чега би могла да буде верификована наведена процена.

Само у једном високоризичном случају, могућем учиниоцу, који је био у бекству, је било одређено задржавање, а затим и притвор, и истовремено су му биле изречене и продужене обе хитне мере.

Надлежни полицијски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број .../21, по пријави насиља жртва у односу на могућег учиниоца ванбрачног партнера. Особље Урбеног центра је пријавило да је примило лице са повредама које јој је нанео сурућу рукама у пределу главе. Констатоване су лаке телесне повреде. Процењено је да даљи ризик од вршења насиља постоји. За могућим учиниоцем је расписана потрага. Могући учинилац је пронађен по позиву дана ..., када му је по налогу Основној јавној тужиоца одређено задржавање у трајању до 48 сати. Након саслушања могућег учиниоца је одређен притвор у трајању до 30 дана. Могућем учиниоцу изречене су Хитне мере 1 и 2. Представник Центра за социјални рад наводи: У вези наведене пријаве за жртву тренутна процена је да постоји висок степен ризика од насиља, како због историје насиља, како због интензивности претрпљеног насиља, тако и због казивања о дугогодишњој злоупотреби алкохола. Предлој је био да се поред процесуирања изврши вештачење „преке нарави, лако љане, више пута удари шаком о сто физички најадне сурућу... жртва је често трепела, прикривала... да се не враћа у заједницу“. Први пут је пријавила 2018. године насиље, али је настављала заједницу, без јасне процене ризика, пасивна, неиницијативна. Дугогодишње насиље процењено кроз контакте. Заменик јавној тужиоца наводи да је предмет евидентиран у тужилаштво НПТ .../21. Мера продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о високом степену ризика, те постоји неопределена опасност која захтева изразу индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о злоупотреби алкохола и физичком насиљу.

У овом случају Група за координацију и сарадњу је валидирала поступања институција по пријави и својим вредновањем потврдила да се ради о случају високог ризика. Међутим, из достављеног записника се не види које је конкретне активности Група планирала ради заштите и подршке жртви, која ће се након истека продужене хитне мере и пуштања учиниоца из притвора поново наћи у високом степену ризика од даљег повређивања.

5.3. ИЗРИЦАЊЕ ХИТНИХ МЕРА

Законом о спречавању насиља у породици³¹ је прописано да ако после процене ризика установи непосредну опасност од насиља у породици, надлежни полицијски службеник доноси наређење којим изриче хитну меру учиниоцу (наређењем се могу изрећи обе хитне мере: мера привременог удаљења учиниоца из стана и мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој) како би се ефикасно заштитила жртва насиља, али у пракси то није увек случај.

На основу прегледаних записника у 88 новопријављена случаја насиља у породици који су достављени Заштитнику грађана (за период средина децембра 2020. – јануар 2021. године), у 69 случаја изречена је једна или обе полицијске хитне мере, што чини 78,4% од укупног броја разматраних случајева. Према подацима Министарства унутрашњих послова Републике Србије³², у јануару 2021. године Полицијској управи Ниш су била пријављена 93 догађаја насиља, од којих је у 67 случајева била изречена хитна мера (72%)³³. Подаци за све Полицијске управе у Србији показују да су у истом месецу хитне мере биле изречене у 75,3% свих пријављених догађаја у Србији, док је тај проценат у 2020. години износио 73,5%³⁴. Може се закључити да поступање Полицијске управе Ниш приликом изрицања хитних мера не одудара од просека поступања осталих полицијских управа у Србији.

Иако из начина на који су вођени записници некада није било могуће установити да ли су изречене обе хитне мере или само једна, неспорно је да је у 69 случајева била изречена хитна мера забране приласка и контактирања, док је у најмање 40 случајева била изречена и хитна мера удаљења из стана/куће (видети приказ у Табели број 5).

Значајно је било утврдити да су, у случајевима у којима није била изречена хитна мера, надлежни полицијски службеници поступали у складу са Законом о спречавању насиља у породици и да су процењивали ризик од непосредне опасности. Када се ради о пријавама након којих су могући учиниоци били задржавани на лечењу у Специјалној болници за

---

³¹ Члан 17. став 1.

³² Који су по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја достављени Аутономном женском центру.

³³ Полицијску управу Ниш чине полицијска станица Ниш, полицијска станица Гаџин Хан, полицијска станица Сврљиг, полицијска станица Дољевац, полицијска станица Алексинац и полицијска станица Ражањ, док полицијска станица Сокобања припада Полицијској управи Зајечар.

³⁴ Према подацима МУП РС, објављеним у Деветом независном извештају Аутономног женског центра, који је доступан на: https://www.womenngo.org.rs/images/resurs-centar/AZC_DEVETI_nezavisni_izvestaj_o_pracanju_Zakona_jun%202021.pdf

психијатријске болести „Горња Топоница“, процена ризика је вршена два пута, као у следећем примеру:

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш, полицајска станица.... излаже случај заштити од насиља у породици број ../21 од 2. 1. 2021. године, по пријави насиља ..... из ..... који је пријавио сина ..... да у алкохолисаном стању узнемирава укућане. Обавештен дежурни заменик Основној јавној тужиоца у Нишу ..... и дежурни радник Центра за социјални рад..... Моћући учинилац је након прегледа у Заводу за заштитну менталног здравља Ниш упућен у Специјалну болницу за психијатријске болести „Горња Топоница“, где је након прегледа задржан на даљем лечењу. Извршена је процена ризика за моћућег учиниоца, а због чињенице да је лице задржано на лечењу у установи, процењено је да ризик од непосредне опасности од насиља у породици не постоји. Након одлука лица са лечења извршена је поновна процена ризика где је утврђено да је лице у добром стању, због чега је одлучено са лечења, жртве су изјавиле да се не плаше моћућег учиниоца и да би изрицање мера само штешило његовом даљем лечењу, где је утврђено да ризик од насиља не постоји и да нису изречене хитне мере. Радник Центра за социјални рад изјављује да ризик од непосредне опасности од насиља не постоји. Заменик јавног тужиоца наводи да је у тужилаштву евидентиран у предмету КТ.../18, због кривичног дела из чл. 138а Кривичног законика, обрађивач предмета заменик јавног тужиоца ....., донео решење о одбацивању кривичне пријаве дана 2.9.2019. године. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да не постоји ризик од насиља у породици и да није неопходно присуство изради индивидуалног плана заштите и подршке.

Процена групе у овом случају да не постоји ризик од насиља у породици не може се сматрати исправном, иако су жртве – родитељи – у конкретном моменту сматрали да хитне мере могу бити штетне за лечење могућег учиниоца. Међутим, непостојање страха код жртава не сме да завара институције да ризика нема, посебно када је могући учинилац имао једну кривичну пријаву за кривично дело прогањања, и када је исти био задржан у Специјалној болници за психијатријске болести „Горња Топоница“. Заштита жртава могла је да се оствари и на други начин, а не само хитним мерама, увођењем редовне контроле и праћења породице.

5.4. ПРОДУЖЕЊЕ ХИТНИХ МЕРА

Законом о спречавању насиља у породици³⁵ прописано је да хитна мера коју изриче надлежни полицијски службеник траје 48 часова од уручења наређења учиниоцу, као и да суд може хитну меру продужити за још 30 дана на предлог основног јавног тужиоца. Основни јавни тужилац има обавезу да суду поднесе предлог да се хитна мера продужи у року од 24 часа од часа уручења наређења лицу коме је изречена хитна мера, уз достављање доказа који указују на непосредну опасност од насиља у породици, ако након проучавања обавештења и вредновања процене ризика надлежног полицијског службеника установи непосредну опасност од насиља у породици.

На основу прегледаних записника у 88 новопријављених случајева насиља у породици, који су достављени Заштитнику грађана, утврђено је да је Основно јавно тужилаштво у Нишу продужење хитних мера тражило у 60 од 69 случајева (86,9%), и да само у једном случају³⁶ суд није продужио хитну меру (видети Табелу број 5). Подаци за Основно јавно тужилаштво Алексинац нису достављени³⁷.

Увидом у податке Републичког јавног тужилаштва за месец јануар 2021. годину³⁸, наведено је да је Основно јавно тужилаштво у Нишу тражило продужење хитних мера у 47 случајева док је ОЈТ Алексинац тражило продужење у 14 случајева. Судови су у скоро 100% (46 односно 14 случајева) продужавали хитне мере, што се током четворогодишње примене Закона о спречавању насиља у породици већ усталило као стандард у поступању судова³⁹.

На жалост, подаци које Републичко јавно тужилаштво сваког месеца, по Закону о приступу информацијама о јавног значаја, доставља Аутономном женском центру, не садрже податке о броју хитних мера за које није траже-

---

³⁵ Члан 21.

³⁶ Наведеном на стр. 28 овог Извештаја.

³⁷ Основно јавно тужилаштво Алексинац је надлежно за општине Алексинац, Ражањ и Сокобања, с тим да полицијска станица Сокобања једина није део Полицијске управе Ниш, већ полицијске управе Зајечар. Како Група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштво Алексинац дуже време није фактички држала састанке, Центар за социјални рад Сокобања је доставио ручно писане податке о 11 пријављених случајева у јануару 2021. године, али из тих података није могло да се установи да ли су од стране Полицијске станице Сокобања биле изричане хитне мере, за које је Основно јавно тужилаштво Алексинац тражило продужење или нису.

³⁸ Који су по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја достављени Аутономном женском центру.

³⁹ Подаци доступни у Деветом независном извештају Аутономног женског центра, који је доступан на: https://www.womenngo.org.rs/images/resurs-centar/AZC_DEVETI_nezavisni_izvestaj_o_pracenju_Zakona_jun%202021.pdf

но продужење. Наиме тај број се не може добити простим одузимањем, због случајева у којима је хитна мера изречена на крају месеца, а продужење тражено на почетку наредног месеца.

5.5. НЕПОШТОВАЊЕ ХИТНИХ МЕРА

Законом о спречавању насиља у породици⁴⁰ прописано је да ће казном затвора у трајању до 60 дана бити кажњено за прекршај лице које прекрши хитну меру која му је изречена или продужена.

На достављеним записницима група при Основном јавном тужилаштву у Нишу није био наведен ниједан случај у коме је могући учинилац прекршио хитну меру, иако подаци Министарства унутрашњих послова Републике Србије за јануар 2021. године показују да је од стране Полицијске управе Ниш поднето 19 прекршајних пријава због кршења хитних мера.

Искуство Аутономног женског центра у пружању бесплатне правне помоћи показује да се често јавни тужиоци, па чак и надлежни полицијски службеници за насиље у породици, не обавештавају о пријави кршења хитне мере, већ да се консултације у вези са подношењем прекршајне пријаве обављају само са дежурним прекршајним судијом. Овакво поступање полицијских службеника показује недовољно разумевање феномена насиља у породици и насиља према женама, и доводи до озбиљног пропуста у процени ризика у коме се налази жртва, па и смртног исхода⁴¹.

5.6. ПОДНОШЕЊЕ КРИВИЧНИХ ПРИЈАВА

Из достављених записника група при Основном јавном тужилаштву у Нишу могло се закључити да су од 88 новопријављених случајева насиља у породици кривичне пријаве поднете или ће бити поднете у шест случајева (6,8%). Међутим, садржина достављених планова заштите и подршке урађених у оквиру група Основног јавног тужилаштва у Нишу указује на то да су групе за координацију и сарадњу у 25 случајева (28,4%) дале предлог тужилаштву који је гласио "преткривични поступак" или "кривични поступак". Подаци Републичког јавног тужилаштва за Основно јавно тужилаштво у Нишу за јануар 2021. године показују да је од 47 предмета у којима је тражено продужење хитне мере само пет (10,6%) преведено из НПТ у

---

⁴⁰ Члан 36. став 1.

⁴¹ Случај убиства пок. Десанке Мошић на аутобуској станици, након што је њен супруг кршио хитну меру забране приласка док се пок. Десанка налазила у Сигурној кући у Панчеву, о чему је пријаву полицији доставио Центру за социјални рад Панчево, а по информацији запослених у Сигурној кући.

КТР⁴² или КТ⁴³ уписник, док је Основно јавно тужилаштво у Алексинцу преловело свих 14 предмета у којима је предложено продужење хитних мера. У 2020. години проценат поднесених кривичних пријава у односу на укупан број пријава догађаја насиља по Закону о спречавању насиља у породици у Србији је износио 21%.⁴⁴

У једном случају група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштво у Нишу је било наведено да ће бити поднета кривична пријава за дело из чл. 121 Кривичног законика (лака телесна повреда), у другом за чл. 23 Закона о јавном реду и миру (ометање службеног лица у вршењу службене дужности), а само у једном случају је наведено да је извршен превод у КТ .../21 за 194 ст. 3. (насиље у породици). У преостала три случаја је било наведено да ће кривична пријава бити поднета у редовном поступку.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број .../21, по пријави насиља жртва у односу на моћућег учиниоца бившег ванбрачног партнера. Жртва је пријавила да јој је моћући учинилац слао поруке претиће садржине. Против моћућег учиниоца је поднета кривична пријава у редовној процедури. Моћућем учиниоцу је изречена хитна мера 2. Раније изричане хитне мере ЗНП .../18, ЗНП .../19, ЗНП .../19, ЗНП .../19. Представник Центра за социјални рад наводи да се жртва више пута од 2018. године јавља као жртва насиља. У испитицима је указивано више пута да постоји висок степен ризика од даље насиља и да се насиље стално понавља. Поред процесуирања, истовремено хитно мере породично – правне заштите и то забране приласка, забране приласка месту становања и забрану даље узнемиравања. Висок ризик обзиром на обрасце

⁴² Правилник о управи у јавним тужилаштвима, „Службени гласник РС“, број 110/09, 87/10, 5/12, 54/17, 14/18, 57/19. Уписник за остале кривичне предмете: евиденција „КТР“ уписника садржи разне молбе, притужбе, предлоге, извештаје и друге поднеске државних органа, правних лица и грађана, као и за вођење написа у јавним гласилима и уписивање сазнања о догађајима од значаја за рад јавног тужилаштва, за кривичне пријаве које су неразумљиве, које се не могу сматрати било каквим извором сазнања о кривичном делу или учиниоцу и које су из других разлога неподесне за „КТ“ уписник.

⁴³ Правилник о управи у јавним тужилаштвима, „Службени гласник РС“, број 110/09, 87/10, 5/12, 54/17, 14/18, 57/19. Уписник за пунолетне учиниоце кривичних дела: евиденција „КТ“ уписника садржи основне податке о пунолетним лицима пријављених од стране полиције или других државних органа, као и од стране других лица уколико јавни тужилац или лице које он одреди утврди да је из приложених доказа или на други начин учињено вероватним постојање основа сумње да су извршила кривична дела за које се гоњење предузима по службеној дужности, као и основне податке о примљеним обавештењима, предузетим радњама, одлукама тужиоца и поступајућих судова.

⁴⁴ Подаци доступни у Деветом независном извештају Аутономног женског центра, који је доступан на: https://www.womenngo.org.rs/images/resurs-centar/AZC_DEVETI_nezavisni_izvestaj_o_pracanju_Zakona_jun%202021.pdf

йонашања. Заменик јавној шужиоца наводи да је предмет евидентиран у шужилашћу НПТ .../21. йродужена мера. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о високом степењу ризика, те йстоји нейсредна ойасност која захтева израду индивидуалној йлана заштити и подршке, јер се ради о хроничишћу насиља.

Само у једном случају је од стране Центра за социјални рад било наведено да се ради о кршењу мера заштите од насиља у породици (ст. 5 чл. 194 Кривичног законика), али се из записника није могло установити да је поднета кривична пријава. Такође, није се могло установити да ли је кршење мере заштите од насиља у породици испитивано као фактор ризика, иако је надлежни полицијски службеник био у обавези да по Закону о спречавању насиља у породици ту информацију затражи и провери.

Законом о спречавању насиља у породици прописано је да се њиме уређује спречавање насиља у породици и поступање државних органа и установа у спречавању насиља у породици и пружању заштите и подршке жртвама насиља у породици, као и да се он примењује на сарадњу у спречавању насиља у породици у кривичним поступцима за кривична дела садржана у члану 4. Закона о спречавању насиља у породици, као и на пружање заштите и подршке жртвама кривичних дела одређених овим законом. У истраживаном узорку су била само два случаја у којима су биле разматране кривичне пријаве за кривична дела против полне слободе.

5.7. ПРИМЕНА МЕРА ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ПРИСУСТВА ОКРИВЉЕНОГ И ЗА НЕСМЕТАНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

У само једном случају из истраживаног узорка примењена је и мера из Законика о кривичном поступку – задржавање осумњиченог⁴⁵ и одређивање притвора⁴⁶. Међутим, ни у једном новопријављеном случају није установљено да је била предложена или одређена забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места⁴⁷. Као пример оваквог поступања наводимо следећи случај:

Надлежни йолицијски службеник Полицијске уйраве Ниш излаже случај заштити од насиља у йпородици број .../21, йо йријави насиља жрйиве

⁴⁵ Члан 294. Законика о кривичном поступку, „Службени гласник РС“, број 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 и 35/19.

⁴⁶ Члан 211. и члан 212. Законика о кривичном поступку, „Службени гласник РС“, број 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 и 35/19.

⁴⁷ Члан 197. Законика о кривичном поступку.

у односу на моћућеј учиниоца, бившеј ванбрачној партнеру. Жртва је пријавила да јој је моћући учинилац слао поруке прешеће садржине. Против моћућеј учиниоца је поднетиа кривична пријава у редовној процедури. Моћућем учиниоцу је изречена Хишна мера 2. Раније изрицане хишне мере ЗНП .../18, ЗНП .../19, ЗНП .../19, ЗНП .../19. Представник Центра за социјални рад наводи да се жртва више пуша од 2018. године јавља као жртва насиља. У поседуцима је указивано више пуша да посудоји висок степен ризика од даљеј насиља и да се насиље стилно понавља. Поред процесуирања, испуштаји хишно мере породично-правне заштите и шо забрану приласка, забрану приласка месту становања и забрану даљеј узнемиравања. Процењен је висок ризик обзиром на обрасце онашања. Заменик јавној тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилашћу НПТ .../21. Продужена мера. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о високом степену ризика, ше посудоји нејосредна ојасносћ која захтева изразу индивидуалној плана заштите и подришке, јер се ради о хроничишеју насиља.

Иако би, према оваквом опису догађаја и поступања институција, било брже и ефикасније да јавно тужилаштво, у складу са чл. 23. Закона о спречавању насиља у породици, предложи да суд изрекне меру забране прилажења, састајања и комуницирања са оштећеном из чл. 197. Законика о кривичном поступку, групе такве налоге нису наводиле ни на записницима ни у плановима.

5.8. ЗАКЉУЧИВАЊЕ СПОРАЗУМА О ПРИЗНАВАЊУ КРИВИЦЕ И МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Ни у једном случају који је био разматран на састанцима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилашћу у Нишу током јануара 2021. године није било наведено да је кривични поступак против учиниоца окончан споразумом о признању кривице, нити је наведен предлог да суд изрекне меру безбедности забране приближавања и комуникације са оштећеним.⁴⁸ Само у ретким случајевима описаним у записницима, али и из садржине планова заштите и подршке у којима је тужилашћу предлаган „поступак за доношење мере обавезног лечења“, могло се закључити да је у случајевима у којима постоји сумња на зависност или психичко обољење разматрано предлагање мера безбедности обавезног лечења из чл. 81, 82, 83 и 84. Кривичног законика.

---

⁴⁸ Члан 89а Кривичног законика.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштити од насиља у породици број .../20, по пријави насиља жртве оца у односу на моћућег учиниоца сина. Отац је пријавио да је син викао по кући, а након што га поломио шањир у шријезарији и три прозорска стакла на улазним вратима куће, након чега се удаљио. Син се обратио здравственој установи због повреда на рукама. Након указивања помоћи сину су изречене обе хитне мере. Више пријава, посматрано у предметима ЗНП .../18, ЗНП .../18, ЗНП .../19, ЗНП .../19, ЗНП .../20, ЗНП .../20., ЗНП .../20. и ЗНП .../20.. Представник Центра за социјални рад наводи: више пријава против сина. Лице је према сазнањима Центра суспектној психичкој здравља, постоје подаци о потреби вештачења (издата наредба) у кривичним посматрањима, али то лице одбија вештачење. Склон је конфликтном и агресивном понашању. Заменик јавног тужилаштва наводи да је предмет евидентиран у Тужилаштву НРТ .../20. Мера је продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о високом степеноу ризика, те постоји непосредна опасност која захтева изразу индивидуалног плана заштити и подршке, јер се ради о хроничној насиљу и моћућој менталној болести учиниоца.

5.9. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

У неколико случајева који су описани у записницима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу наведено је да је Центар за социјални рад предложио да треба хитно испитати мере породично – правне заштите, без навођења чија је обавеза да случај испита. Из садржине достављених планова могло се установити да је у девет случајева дат предлог Тужилаштву за „поступак за мере заштите“, али подаци Републичког јавног тужилаштва⁴⁹ показују да Основно јавно тужилаштво у Нишу у 2021. години није подносило тужбе за изрицање мера заштите од насиља у породици. Или, ако јесте, онда о томе нису извештавали Републичко јавно тужилаштво.

Према одредбама чл. 284. Породичног закона, јавни тужилац може бити подносилац тужбе за одређивање мера заштите од насиља у породици ради заштите члана породице према коме је насиље извршено. Према подацима Републичког јавног тужилаштва, сва тужилаштва у Србији су током 2018. године поднела 297, 2019. године 377 и 2020. године 231 тужбу за одређивање мере заштите од насиља у породици. Укључивање тужилаштва у парнични поступак има своје образложење у ситуацијама када тужилаштво

⁴⁹ Достављени Аутономном женском центру у складу са Законом о приступу информација од јавног значаја

нема довољно елемената за покретање кривичног поступка, који је по својој природи репресиван, или када нема основа да тражи изрицање мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка, као што је предвиђено Законом о кривичном поступку, али има основа за покретање поступка којим се изричу дугорочније превентивне мере ради заштите жртве.

5.10. РАЗМАТРАЊЕ СЛУЧАЈЕВА МАЛОЛЕТНИХ УЧИНИЛАЦА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

С обзиром на то да се Закон о спречавању насиља у породици не примењује на малолетне учиниоце насиља у породици, не изненађује податак да у достављеним записницима група при Основном јавном тужилаштву у Нишу није било разматраних случајева у којима малолетно лице врши насиље у породици. Остаје питање на који начин се у оваквим случајевима жртви и малолетном учиниоцу може пружити неопходна помоћ и подршка, узевши у обзир да је задатак групе за координацију и сарадњу управо да направи индивидуални план заштите и подршке, у којем мере могу да буду усмерене не само на жртву насиља, већ и на учиниоца (психосоцијални третман насилника и сл.). Одређивање одговарајућих мера заштите и подршке најбоља је превенција у раду са малолетним лицима.

5.11. ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАНОВИ ЗАШТИТЕ И ПОДРШКЕ ЖРТВАМА

Заштитнику грађана је достављено 50 анонимизованих планова чија је садржина анализирана. Детаљни подаци о мерама заштите и подршке жртви, који су садржани у индивидуалним плановима, дати су у Табели број 6.

Законом о спречавању насиља у породици⁵⁰ прописано је да по пријему процене ризика којом је установљена непосредна опасност од насиља у породици, група за координацију и сарадњу израђује индивидуални план заштите и подршке жртви, који садржи целовите и делотворне мере заштите и подршке жртви, али и другим члановима породице којима је подршка потребна. У изради индивидуалног плана заштите и подршке жртви учествује и жртва, ако то жели и ако то дозвољава њено емотивно и физичко стање. Мере заштите морају да пруже безбедност жртви, да зауставе насиље, спрече да се оно понови и заштите права жртве, а мере подршке да омогуће да се жртви пружи психосоцијална и друга подршка ради њеног опоравка, оснаживања и осамостаљивања. Индивидуалним планом заштите и подршке

---

⁵⁰ Члан 31.

жртви одређују се извршиоци конкретних мера и рокови за њихово предузимање, као и план праћења и процене делотворности планираних и предузетих мера. Индивидуални план заштите и подршке жртви израђује се и за жртве кривичних дела из чл. 4. Закона о спречавању насиља у породици.

Анализом достављених записника група за координацију и сарадњу може се закључити следеће у вези са садржином индивидуалног плана заштите и подршке жртви:

- Иако је Републичко јавно тужилаштво свим групама за координацију и сарадњу доставило образац у који се уноси индивидуални план заштите и подршке, уочено је да постоји неуједначеност у начину уноса података у образац.
- Рок/период извршења мера из индивидуалног плана заштите и подршке је био јасно назначен датумом до којег мера мора бити извршена. Рок за процену испуњености мера предвиђених планом у највећем броју случајева поклапа се са датумом наведеним за рок извршења (исти дан), који се кретао од 7 дана до 3 месеца. Ти рокови би имали смисла да су групе за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу разматрале те исте случајеве као текуће, по истеку задатих рокова. Овако се не зна да ли се задати рокови за испуњење одређене активности у заштити жртве уопште прате и ако се прате, на који начин се прате.
- Као што се могло видети из наведених квантитативних података о израђеним индивидуалним плановима заштите и подршке, они не дају одговор на то на који начин је у сваком конкретном случају пружена заштита жртвама насиља у породици и других кривичних дела из чл. 4 Закона о спречавању насиља у породици, већ само о томе да ли су групе за координацију и сарадњу поступале у складу са чл. 31. Закона о спречавању насиља у породици.
- У свим достављеним плановима, група за координацију и сарадњу је упућивала налог/е центру за социјални рад, наводећи, прилично уопштено, задатак центра за социјални рад. Налози упућивани органима старатељства су гласили: психолошка помоћ, стручно-саветодавна помоћ, саветодавно усмеравање, праћење и подршка (мониторинг), правна помоћ, али и конкретније: упућивање на друге институције и поступак за мере заштите.
- Разлика у односу на планове других тужилаштава у Србији је навођење начина праћења задатка као: контакт, разговори, извештај, што је иначе пракса центара за социјални рад, а у ретким плановима је било наведено име одговорне особе у Центру за социјални рад.

- Налози полицији су били наведени у само седам (од 50) планова, са само две врсте налога: периодичан обилазак у циљу очувања безбедности жртве и изрицање хитне мере. Као рок за испуњење давано је месец дана, с тим да је код налога да се изрекне хитна мера рок био дан доношења плана на састанку групе за координацију и сарадњу.
- Групе за координацију и сарадњу су у нешто више од половине достављених планова (31) давале налог тужилаштву који је гласио: преткривични поступак, кривични поступак, поступак за мере заштите и/или поступак за доношење мере обавезног лечења. Рок за поступање тужилаштва је био наведен у интервалу од 15 дана до два месеца.
- Није било налога који су изречени другим институцијама или организацијама, као што се могло видети у ретким плановима група на подручју Београда, што је последица чињенице да представници других институција и организација нису били позивани да присуствују састанцима група, нити препознати као равноправни чиниоци у пружању помоћи и подршке.

5.12. ЗАКЉУЧАК

Иако је Законом о спречавању насиља у породици прописано да надлежни полицијски службеник процењује ризик одмах када прими од поступајућих полицијских службеника обавештење о насиљу или непосредној опасности од њега, у једном броју случајева надлежни полицијски службеници нису процењивали ризик.

У записницима група за координацију и сарадњу нашли су се и случајеви у којима је полицијски службеник утврдио да нема ризика, с тим да се у тим случајевима група за координацију и сарадњу углавном саглашавала са проценом надлежног полицијског службеника. Подгрупа за координацију и сарадњу за Град Ниш не процењује ризик у ситуацији када полицијски службеник није, због бекства или смештања могућег учиниоца у Специјалну болницу за психијатријске болести „Горња Топоница“, процењивао ризик, што је веома забрињавајућа пракса.

Анализирани случајеви из записника показују да одређени ризици нису узимани у обзир на ваљан начин (као што су дављење, кршење мере заштите од насиља у породици, сексуално насиље, ментални инвалидитет жртве). Посебно забрињава податак да је у одређеном броју случајева степен насиља оцењен као низак, упркос чињеници да је учинилац насиља насиље вршио на јавном месту, пред патролом саобраћајне полиције и да је жртву давио тако да су биле видљиве повреде, што указује на то да је потребно унапређење знања о факторима ризика, њиховој тежини/озбиљности и корелацијама.

Супротно одредбама Закона о спречавању насиља у породици стиче се утисак да на састанцима група за координацију и сарадњу за координацију и сарадњу у Нишу нису разматрани случајеви у којима је полиција подносила захтев за покретање прекршајног поступка због кршења хитних мера, иако подаци Министарства унутрашњих послова показују да је таквих случајева било.

Остаје питање на који начин ће се, у случајевима када је малолетник учинилац кривичног дела насиље у породици, жртви и малолетном учиниоцу пружити неопходна помоћ и подршка, с обзиром да су они изузети од примене мера које прописује Закон о спречавању насиља у породици. Узевши у обзир да је задатак групе за координацију и сарадњу управо да направи индивидуални план заштите и подршке у којем мере могу да буду усмерене не само на жртву насиља већ и на учиниоца (психосоцијални третман насилника и сл.) одређивање одговарајућих мера заштите и подршке била би најбоља превенција у раду са малолетним лицима. Изменама Закона у том правцу би се истовремено обезбедило да се одредбе Закона о спречавању насиља у породици, које се односе на пружање заштите и подршке жртвама насиља примењују и на жртве насиља у породици извршеног од стране малолетног лица.

У достављеним плановима најмање је било наведено мера ради заштите жртава, чак и у случајевима где је процењен висок ризик, док није било плана у коме су изостале мере подршке, углавном жртвама и учиниоцима као партнерима/родитељима, путем давања налога центрима за социјални рад. Није било налога упућених другим организацијама и институцијама укљученим у систем заштите и подршке, чак и када се из записника могло закључити да је група имала сазнања о укључености других (Сигурна кућа, удружење грађана, специјална болница).

Начин уноса података у обрасце планова је неуједначен те иако планови јасно наводе рокове за извршење мера заштите и подршке и начин реализације, групе при Основном јавном тужилаштву у Нишу не враћају случајеве на састанке групе за координацију и сарадњу као текуће, како би се разматрало испуњење мера, поново проценио ризик и евентуално ревидирао план.

5.13. ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

- Надлежни органи треба да обезбеде да сви случајеви у којима је пријављено насиље у породици или непосредна опасност од њега, укључујући и случајеве у којима је полиција подносила захтев за покретање прекршајног поступка због кршења хитних мера, буду разматрани на састанцима група за координацију и сарадњу уз обавезну процену ризика засновану на свеобухватном сагледавању свих релевантних чињеница и фактора;
- **Групе за координацију и сарадњу** треба да без одлагања процењују ризик у свим случајевима, укључујући и ситуације када полицијски службеник није процењивао ризик стога што је могући учинилац у бекству или смештен у специјалну психијатријску болницу, уз обавезно узимање у обзир свих фактора ризика, њихове озбиљности и корелација (нпр. вршење насиља на јавном месту, дављење жртве, кршење мере заштите од насиља у породици, сексуално насиље, ментални инвалидитет жртве, психичке сметње могућег учиниоца и зависност од алкохола и психоактивних супстанци) и без одлагања израђују индивидуалне планове заштите и подршке жртви;
- **Министарство унутрашњих послова** треба да обезбеди обуке о примени Закона о спречавању насиља у породици и процени ризика за све полицијске службенике који поступају или ће поступати по пријавама за насиље у породици и партнерским односима и пријавама насиља, злостављања и занемаривања деце;
- **Министарство за бригу о породици и демографију и Републички завод за социјалну заштиту**, у сарадњи са Правосудном академијом, Службом за управљање кадровима и другим органима и установама, треба да обезбеде континуиране обуке стручних радника у центрима за социјални рад који примењују Закон о спречавању насиља у породици;
- **Министарство за бригу о породици и демографију и Републички завод за социјалну заштиту** треба да успоставе јединствену евиденцију индивидуалних планова, у складу са законом, тако да је могуће израдити годишњи преглед мера заштите и подршке које су садржане у плановима, као и њихових ефеката;
- Надлежни органи треба да, изменама и допунама Закона о спречавању насиља у породици, обезбеде примену закона и на малолетне учиниоце насиља у породици у односу на одредбе којима је прописана обавеза вршења процене ризика, разматрања оваквих случајева на групама за координацију и сарадњу и израде индивидуалних планова заштите и подршке жртви;

- **Републичко јавно тужилаштво** треба да уједначи поступање група тако да оне у индивидуалним плановима заштите и подршке жртви фокус интервенција усмере на заштиту, а не само на подршку, одреди јасне рокове за спровођење мера заштите жртве од стране надлежних органа али и рокове за вршење њихове провере као и евентуалне ревизије индивидуалног плана заштите, нарочито у случајевима средњег и високог ризика.
- **Групе за координацију и сарадњу** треба да у својим индивидуалним плановима заштите и подршке жртви дају јасне и прецизне налоге органима, учесницима група, као и осталим органима и установама чије је ангажовање потребно у циљу заштите и подршке жртвама насиља и спречавања вршења насиља;
- **Групе за координацију и сарадњу** треба да у свим случајевима у којима постоји сумња на зависност или психичко обољење разматрају предлагање мера безбедности обавезног лечења од алкохолизма и наркоманије из чл. 81, 82, 83 и 84. Кривичног законика.

6. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА НАД ДЕЦОМ У ПОРОДИЦИ РАЗМАТРАНИМ НА САСТАНЦИМА ГРУПА

Потврђивањем Конвенције Уједињених нација о правима детета⁵¹ Република Србија је преузела обавезу да предузме мере за спречавање и сузбијање насиља над децом, да обезбеди заштиту детета од свих облика насиља, злостављања и занемаривања у породици, као и мере подршке за опоравак детета жртве насиља. Насиље у породици, представља тежи облик кршења права детета, због чега се ова појава не сме третирати као лична ствар нити сматрати личним проблемом чланова породице. Присуство породичног насиља у дететовој породици обавезује све надлежне органе на предузимање мера заштите, јер и само излагање детета породичном насиљу чини дете жртвом насиља. Доношењем Закона о спречавању насиља у породици прописан је оквир за поступање надлежних органа у борби против насиља у породици, чиме је побољшан и положај деце жртава породичног насиља.

6.1. ПОСТУПАЊЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Анализом записника група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу утврђено је истоветно поступање надлежних полицијских службеника Полицијске управе Ниш у односу на остале полицијске управе у Србији. Наиме, током четири године примене Закона, заступљеност деце жртава насиља која су добила заштиту хитним мерама износи 5%⁵², што не одговара учешћу деце као директних и индиректних жртава које препознаје систем социјалне заштите⁵³.

Из достављених записника група за координацију и сарадњу се може утвр-

⁵¹ Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета, „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, број 4/96 и 2/97.

⁵² Подаци доступни у Независним извештајима Аутономног женског центра, који су доступни на: <https://www.womenngo.org.rs/resurs-centar>

⁵³ Извештаји Републичког завода за социјалну заштиту о раду ЦСР током 2020. године, доступни на <http://www.zavodsz.gov.rs/sr/biblioteka/izve%C5%A1taji-iz-sistema/izve%C5%A1taji-iz-sistema-2020/> наводе да су ЦСР у Србији у 2020. години покренули 21903 поступака за пунолетна лица и 5174 поступка за малолетна лица жртве насиља у породици, док су према подацима Републичког јавног тужилаштва у 2020. години, објављеним у Деветом независном извештају Аутономног женског центра, који је доступан на: https://www.womenngo.org.rs/images/resurs-centar/AZC_DEVETI_nezavisni_izvestaj_o_pracenju_Zakona_jun%202021.pdf, хитне мере биле продужене ради заштите 1182 малолетна лица.

дети да је у периоду који је био предмет анализе овог извештаја, на састанцима група разматрано укупно шест (6) случајева у којима је било наведено да су малолетна деца била директне жртве (6,8%), с тим што се у већини случајева није могло установити да ли су хитне мере биле изречене (и) ради заштите малолетне деце.

Само из записника једног случаја се могло установити да су хитне мере биле изречене ради заштите малолетне ћерке као жртве насиља.

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21, по пријави насиља жртва ..... и малолетне ћерке у односу на моћућег учиниоца ..... Сујрућа је пријавила свој сујрућа да је физички напao њихову малолетну ћерку јер није желела да оде до штрафике да му кући цићареће, на њај начин што ју је вукао за косу. Жртва је навела да је и у ранијем периоду био атресиван према њој и малолетној ћерки, моћућем учиниоцу је изречена Хитна мера 1 и Хитна мера 2. Ранијих догађаја није било. Представник Центра за социјални рад – на име дејства се сада први пут евиденцира пријава насиља, нема ранијих евиденција. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилаштво НПТ ../21. Мера је продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процењује да се ради о средњем степеноу ризика, те постоји непосредна опасност која захтева изразу индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о физичком насиљу над мал. лицем.

У овом примеру је малолетно дете такође препознато као жртва насиља:

Надлежни полицајски службеник Полицијске управе Ниш излаже случај заштитне од насиља у породици број ../21 по пријави насиља жртва, малолетне ћерке и сујруће у односу на моћућег учиниоца, оца, односно сујрућа. Сујрућа је пријавила да је њен сујрућ, без повода, у алкохолисаним стању, ухватио за врат њихову мал. ћерку и турнуо је ка столу за којим је седела. Није упућивао речи претиње, а био је изреволтиран тиме што су обе стално на Фејсбуку. Раније поштомано 30. 10. 2019. године када су моћућем учиниоцу изречене обе хитне мере у односу на сујрућа и када је евиденцирано више догађаја када је моћући учинилац задржаван у Специјалној болници за психијатријске болести „Горња Тојоница“ на лечењу од алкохолизма. Представник Центра за социјални рад наводи: сујрућа се као жртва насиља од стране сујрућа јавља од октобра 2019. године. Током 15 година заједнице били су честии конфликтии збој конзумације алкохола од стране сујрућа, 6 пута је најушла заједницу, али се враћала. Сујрућ је био хоспитализован и боравио неко време у

Специјалној болници за психијатријске болести „Горња Тојоница“ због рецидива у алкохолизму. Предлаћан је терапијски третман, уз лечење од алкохолизма. Постоји историја насиља под дејством алкохола, чему треба посветити дужну пажњу. Дете се сада први пут јавља нейосредно као жртва, али је било раније присутно ситуацијама оца и мајке, па је тиме нейосредно трпело. Заменик јавног тужиоца наводи да је предмет евиденциран у тужилаштво НРТ .../21, мера је продужена. ОДЛУКА ГРУПЕ: Група процњује да се ради о средњем степењу ризика, те постоји нейосредна опасност која захтева изразу индивидуалног плана заштите и подршке, јер се ради о злоупотреби алкохола и физичком насиљу.

У преосталим случајевима, малолетна деца нису препозната од стране полицијских службеника као жртве насиља. У овим случајевима детету ни на састанку група за координацију и сарадњу није дат статус оштећеног, нити су групе давале налоге Центру за социјални рад да процене да ли у конкретном случају постоји насиље и према деци.

Међу разматраним случајевима није било оних који су разматрани због кривичног дела недавање издржавања из чл. 195. или 191. Кривичног законика.

6.2. ЗАКЉУЧАК

Анализирани случајеви су показали да деца изложена породичном или партнерском насиљу и даље нису потпуности препозната као жртве насиља, злостављања и занемаривања због чега најчешће изостају мере на њиховој заштити. Такође, у случајевима када је насиље у породици учињено и према одраслој особи и према детету, полицијски службеници ретко изричу хитне мере ради заштите детета, често изостаје и процена ризика од стране поступајућих полицијских службеника, а дете не бива обухваћено индивидуалним планом заштите.

Неблаговремено поступање надлежних државних органа након сазнања о постојању насиља у породици онемогућава правовремено пружање помоћи и подршке детету-жртви насиља, злостављања и занемаривања, док надлежни органи и даље не користе у довољној мери могућност узимања исказа детета уз помоћ савремених средстава слике и звука, чиме се дете излаже секундарној виктимизацији кроз вишеструких испитивања, на шта указује и Заштитник грађана у својим годишњим извештајима⁵⁴.

---

⁵⁴ У току 2021. године Заштитник грађана је по сопственој иницијативи покренуо велики број поступака у којима је реаговао у случајевима у којима је дошао до сазнања о могућој угрожености деце од насиља, злостављања и занемаривања. Утврђени пропусти у раду орга-

Приметно је, такође, да деца често бивају саслушавана само у присуству лица која нису обучена за рад са децом жртвама насиља, а нису ретки случајеви када саслушању присуствује и лице које је означено као учинилац насиља у породици, што додатно потврђују и случајеви у којима је Заштитник грађана током претходних година водио поступке контроле законитости и правилности рада надлежних органа. Наиме, Заштитник грађана од 2011. године указује надлежним органима на могућност коришћења тзв. скрин соба за узимање исказа детету како би се спречило да дете више пута даје исказе и на тај начин сваки пут изнова пролази кроз трауматично искуство. Управо је због и даљег постојања додатне виктимизације и трауматизације детата жртве насиља, Заштитник грађана Министарству правде упутио мишљење⁵⁵ у којем је указао на потребу да се важећи Судски пословник измени, како би се деца жртве заштитила.

Непрепознавању деце као жртава насиља у великој мери доприноси и недовољна обученост запослених у препознавању свих облика насиља у породици као и положаја детета-жртве насиља у породици која резултира изостанком адекватне и благовремене реакције надлежних органа у борби против насиља у породици и заштити деце у свим случајевима у којима су деца директно или индиректно била изложена насиљу.

6.3. ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

- Надлежни органи треба да, изменама и допунама Закона о спречавању насиља у породици, пропишу посебне одредбе о поступању у случају насиља према деци, укључујући и одредбе којима се прописује да је дете жртва насиља увек када присуствује породичном насиљу над чланом породице или блиском особом;
- **Министарство унутрашњих послова, Министарство за бригу о породици и демографију, Министарство здравља, Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Републичко јавно тужилаштво**

на у овим поступцима односили су се пре свега на изостанак благовремене и координисане сарадње међу надлежним органима што је довело до одлагања у спровођењу активности у заштити права и најбољих интереса деце, због чега деца нису на време заштићена од свих облика насиља којима су била изложена, односно насиље није заустављено. У препорукама које је упутио, Заштитник грађана (Доступно на: https://www.pravadeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1038:надлежни-органи-нису-заштитили-децу-из-блаца-од-злостављања-и-занемаривања&catid=55&Itemid=89 и <https://ombudsman.rs/index.php/2011-12-25-10-17-15/2011-12-26-10-05-05/7324-13-3>) је указао да надлежни органи у будућем раду треба да поступају благовремено, законито и да у континуитету предузимају мере из своје надлежности у циљу заштите права и најбољих интереса детета.

⁵⁵ Доступно на: <https://ombudsman.rs/index.php/2011-12-11-11-34-45/6894-z-sh-i-ni-gr-d-n-r-zi-iz-nu-suds-g-p-sl-vni-zb-g-z-sh-i-pr-v-d>

треба да обезбеде да се у поступцима заштите детета од насиља у породици, злостављања и занемаривања у породици са посебном пажњом и хитношћу предузимају неопходне активности и мере, уз свест о томе да свако одлагање и пропуштање извршавања обавеза, а нарочито дуготрајни, неделотворни, неблаговремени и неефикасни поступци, погоршавају положај детета и излажу дете додатној виктимизацији и трауматизацији;

- **Министарство унутрашњих послова, Министарство за бригу о породици и демографију и Републичко јавно тужилаштво** треба да обезбеде услове да се дете жртва насиља, злостављања и занемаривања у породици заштити од секундарне трауматизације саслушањем у присуству и уз учешће стручњака и особе од поверења, у посебно опремљеним или деци прилагођеним просторијама;
- **Републичко јавно тужилаштво, Министарство за бригу о породици и демографију и Министарство унутрашњих послова** треба да обезбеде континуиране едукације запослених који поступају у случајевима насиља у породици и који су чланови група за координацију, за стицање и унапређење знања и компетенција за превенцију, сузбијање и заштиту од насиља у породици и од злостављања и занемаривања деце.

7. ПРИМЕНА ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ СТРУЧНИХ РАДНИКА ЦЕНТАРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

7.1. САРАДЊА, РАЗМЕНА ИНФОРМАЦИЈА И УСАГЛАШАВАЊЕ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА СА ПОЛИЦИЈОМ И ТУЖИЛАШТВОМ О ПРИЈАВЉЕНИМ СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Сви стручњаци из центара за социјални рад су сагласни да је сарадња са полицијом одлична (још од успостављања Протокола о поступању). Редовно се размењују информације о пријављеним случајевима насиља у породици, а представници центра за социјални рад увек излазе на терен са полицијом, учествују приликом узимања изјава и заједнички обављају процену безбедносног ризика. Некада се не сложе у процени ризика, а улога центра за социјални рад посебно је значајна када су жртве малолетна или старија и немоћна лица, са којима увек (и у полицијској станици и на терену) разговарају психолог и/или педагог из центара за социјални рад.

И тужилаштво и суд се ослањају на процене центра за социјални рад када је случај насиља у породици повезан са повредом права детета, виђањем са родитељем којем дете није поверено, издржавањем, имовинским споровима. Лична познанства између стручњака из различитих служби велика су предност малих места. Стручњаци из мањих места наглашавају важност унапређења сарадње са заменицима тужиоца, који су им на располагању за директне консултације, у свако доба, што није био случај пре усвајања Закона.

Директори центара за социјални рад и руководиоци служби потврђују искуство водитеља случаја и супервизора о доброј сарадњи са полицијом. Доступност дежурних радника у време епидемиолошке кризе је унапређења набављањем таблета (Центар за социјални рад Ниш). Сви су умрежени, а запослени су стекли рутину у размени информација и сарадњи. Ретка су, али се десе, неслагања у проценама ризика. Представници центра за социјални рад могу да изузму своје мишљење (ретки су изузеци када су стручни радници присутни у полицији али „немају права да постављају питања“).

Учесници групне дискусије су сагласни да се више поштују процедуре: полиција редовно доставља белешке, а када се центар за социјални рад не усагласи у проценама ризика које је сачинила полиција, имају 48 сати да прикупе додатне информације. Дежурни службеник редовно уноси белешке у интерне евиденције (чији садржај се доставља заменику тужиоца).

Случајеви високог безбедносног ризика и притворски случајеви се разматрају одмах по пријави, док су састанци интерног тима за насиље у породици углавном једном недељно (због недостатка времена). Касни се са достављањем решења о продужењу хитних мера центрима за социјални рад, али се информације размењују телефоном. Мала удаљеност институција и лична познанства стручњака фактори су који олакшавају комуникацију.

Стручњаци из центара за социјални рад кажу да не постоји листа за процену безбедносних ризика намењена систему социјалне заштите, нити они проверавају процене полиције према индикаторима које полиција користи. Ослањају се првенствено на своје знање и искуство, тимски рад (посебно у службама за децу), али истичу недовољну обученост (као и мали број извршилаца), што представља изазов у раду. Сматрају да је искуство главни оријентир у проценама, а предност представља и то што у року од 48 сати могу да прикупе и провере додатне информације о случају и актерима.

Ипак, коментаришу да су некада „исте особе и насилне и жртве“, да се некада „ко први позове сматра жртвом“, а да је то некада и категоричан став заменика тужилаца (мада ретко). По њиховој процени, бар половина пријава насиља стиже од могућих учинилаца, те са полицијом морају да утврђују ко је заправо жртва, а ко учинилац. Неки сматрају да се чланови породице „бију међусобно“, или да су „они у једном делу насилник, а у једном делу жртва“. У таквим ситуацијама хитна мера се изриче и једној и другој страни. Неки једини проблем виде у чињеници да партнери имају заједничко дете, наводећи „они [родитељи] нека се свађају до сутра, али како ћу дете да заштитим“. Такође, додају „полиција сече [код процене ризика], а ми идемо широко!“ Ипак, велика већина закључује да је полиција, као и тужилаштво, спремна да чује њихове процене ризика. Руководиоци углавном потврђују наводе стручних радника, мада неки помињу да их тужилаштво никада не контактира у вези са проценама ризика.

Стручни радници сматрају да има много злоупотреба, односно да жене „доста често пријављивале насиље са задњом намером“, да „имају за циљ истеривање материјалне користи, узимање имовине, истеривање мужа из куће“, те закључују „мислим да смо мало узурпирали своја права на једнакост“.

Руководиоци су још одређенији у овом ставу („лажно пријављивање 80%, а од 20% два су стварно високи ризик. Е сад препознајте у маси. А стварни случајеви се не пријављују“). Такође су мишљења да оне особе које често пријављују насиље углавном нису жртве и да су неретко насилнице, а да „већина жртава живи с насиљем годинама и ћути“.

Поједини стручни радници су става да би жртва и сама требало да допринесе бољој заштити („ми кажемо 'хајде развод, идеш код својих, поднеси за имовину, дете ћеш да добијеш', она не жели, а мораш мало и сам да се заштитиш!“).

Поред наведеног, поједини стручни радници изјављују да случајеве које квалификују као поремећене породичне односе решавају у центру за социјални рад. Неки стручни радници су збуњени у ситуацијама када је учинилац насиља у алкохолисаном стању, односно зашто добија хитну меру уместо притвора или обавезног лечења. Због сложености ситуација и захтева за ваљаним проценама поједини руководиоци предлажу да Заштитник грађана има отворену онлине линију за директне консултације (уместо што делује само по притужби). Ипак, суштински проблем не представљају процене и одлуке непосредно након пријаве насиља (јер у том моменту могу да недостају битни подаци), већ шта се ради након тог периода.

Стручни радници из центара за социјални рад кажу да „полиција нема знање за брзу процену особа са менталним инвалидитетом или менталним болестима“, што лако може да резултира злоупотребом („жртве користе хендикеп партнера да би га стално пријављивале као насилника“). Када је реч о старијим особама, сагласни су да ретко стижу пријаве за насиље у породици, чешће када је реч о дуготрајним менталним болестима учинилаца, као и то да ове жртве зову полицију „да запрети“ учиниоцу, али не да примени друге мере. И руководиоци потврђују наведено, истичући да старије особе ретко хоће да пријаве своју децу као учиниоце насиља. Неки сматрају да нема разлике у поступању када је реч о пријавама које потичу од људи са села и пријавама из града.

Представници центара за социјални рад извештавају да се прави процена безбедносних ризика пре изласка учиниоца из притвора или из затвора. Управа за извршење кривичних санкција их редовно информисе и тражи процене, које заједнички раде са полицијом. Такође, од суда добијају информацију да ли је притвор продужен или не, што омогућава планирање безбедности. Разговор са жртвом (у полицији и центру за социјални рад) је кључан у тим ситуацијама, те ако је било претњи и жртва изјави да се плаши, хитне мере се аутоматски изричу од тренутка изласка из притвора или затвора. Сматрају посебно ризичним ситуације када учиниоци иду у затвор због кршења хитних мера („ту је освета готово редовна“). Ипак, наводе да некада на терену утврде да жртва нема информацију о томе када учинилац излази из затвора. Такође, наводе да је ризично виђање учиниоца са децом, као и да центар за социјални рад у тим ситуацијама реагује прво саветодавно, а тек на крају мерама заштите.

Посао око обезбеђивања сигурности за жртве у овим ситуацијама представља велико оптерећење за запослене у центру за социјални рад. Неки сматрају да је кратак рок информисања (два-три дана пре изласка из затвора, а дешава се и да је „дан за дан“). Када је реч о леченим психијатријским болесницима или зависницима од алкохола и наркотика, имају добру сарадњу са Специјалном болницом за психијатријске болести „Горња

Топоница“, као и обавезну процену безбедносних ризика са полицијом и породицом одмах након изласка из болнице, а у израду индивидуалних планова често су укључени и представници специјалне болнице.

И поред овако добре сарадње, примећују да нема евалуације ефеката иако би таква праћења и процене били важни за све, јер немају капацитета за то. Неки кажу да се такви предмети враћају, тако да се прате као „текући случајеви“. Индивидуални план се ради након отпуста, као „текући случај“, а не пре отпуста. Центар за социјални рад организује обавезно праћење породице, али нема сазнања да ли и на који начин то раде полиција и тужилаштво. Такође, нису сигурни да ли је индивидуални план који сачини група за координацију и сарадњу обавезујући за поступајућег заменика тужиоца током истражног поступка.

Мишљење неких стручних радника је да полиција изриче хитне мере „да би они били сигурни“, а „не зато што је утврђено постојање насиља“, јер се накнадно покаже да није било насиља. Истичу да је полиција „посебно обазрива“ када у породицама има деце, да већина тих пријава буде процењена као да има ризика. Неки закључују да полицију „занима догађај, без ширег контекста“, али и да се „полиција извештила“ и да сада изричу упозорења, а не хитне мере за сваку пријаву насиља.

Полиција проверава, али и центар за социјални рад добија информацију о кршењу хитних мера, излази на терен, а о сазнањима обавештава полицију и тужилаштво. Пријављује се свако сазнање „без обзира на жељу жртве“. Међутим, учешће у судском (прекршајном) поступку је оптерећење за центар за социјални рад („у пола ноћи иде се у Ниш у суд да се сведочи“). Наводе и то да жртве не пријављују сва кршења мера („они се договоре“). Такође, коментаришу да се за кршење мера изричу новчане казне, иако то Закон о спречавању насиља у породици не предвиђа.

Нема сагласности у процени да ли се број пријава насиља у породици повећао или смањено од почетка примене Закона. Неки центри за социјални рад извештавају да је актуелно мање пријава него што је било, неки да је стање променљиво (зависно од периода у години), а други примећују да се број пријава повећао након ванредног стања.

У поређењу са подацима који су добијени у групним дискусијама са стручним радницима и руководиоцима из Градског центра за социјални рад Београд⁵⁶ (узимајући у обзир контекстуалне разлике), постоји знатна разлика у оцени сарадње и размене информација са полицијом и тужилашвом, која је у Нишу и околним местима позитивна и укључујућа у свим

---

⁵⁶ Извештај Заштитника грађана о раду група за координацију и сарадњу на подручју Града Београда доступан је на <https://www.ombudsman.rs/attachments/article/6804/Poseban%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana.pdf>

фазама рада на случају. Иако и једни и други указују на недовољан број запослених у центрима за социјални рад, у Нишу и околним центрима за социјални рад се не помињу „нефункционални стручни радници за које нема решења“, нити изражене последице таквог стања („сагоревање“, одлажење људи из система, недостатак стручних профила и све тежа организација рада). Такође, не помиње се да предмети насиља ниског ризика „чекају и по месец дана да се започне рад“, а мање се наглашава и то да нема много стручне подршке, да су постојеће едукације недовољне за ову врсту рада, рокове и број породица које се прате, што се истиче у Градском центру за социјални рад Београд (из чега је следио предлог за стварање посебног одељења које би се искључиво бавило насиљем у породици). И у београдским одељењима се изражава доста личних уверења у вези са израженом „манипулацијом од стране жртве и од стране учиниоца“, о томе да „жртве крше хитне мере“, као и предлози да се хитне мере изрекну обема странама јер је „тешко разлучити када су обе особе агресивне и вербално и физички“.

7.2. КАДРОВСКИ И ТЕХНИЧКИ КАПАЦИТЕТИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

У организационом смислу истиче се као тешкоћа постојање истовремених пријава насиља у периоду дежурства (само у Нишу), око превоза стручњака (јер не живе сви у местима у којима раде), теренске активности због разуђености општина (великог броја сеоских места). Такође, центри за социјални рад из малих места воде „папирне“ евиденције јер немају електронске, што успорава претраге, мада им помаже то што су места мала, те познају ситуацију и већину корисника.

Запослени говоре о тешкоћама са наплатом дежурства, да нема дежурних радника у службама за одрасле, да након дежурства не следи слободан дан, већ се редовно иде на посао. И руководиоци указују на тешкоће у организацији рада (пасивних и активних дежурстава), наплату хонорара, мали број запослених, организацију превоза током дежурства. На пример, плаћају се само активна дежурства јер нема средстава за пасивна (приправност), с чим су се сложили запослени у неким центрима за социјални рад. И поред тога, касни исплата хонорара за дежурства или се они наплате тек након тужбе (што уводи центар за социјални рад у блокаду), или је број сати дежурства већи од дозвољеног броја сати за наплату или се исплате врше само за запослене који су на буџету министарства, али не и запосленима које плаћа општина. Организација дежурства се прилагођава околностима (људи не могу да издрже дежурства на дужи период, те

се чешће смењују). Од флексибилности руководиоца зависи да ли ће дежурни радник моћи наредног дана да започне рад неколико сати касније, посебно ако је током ноћи било интервенције. Истичу да надлежно министарство није променило праксу да не плаћа дежурства, али да су одустали од тога да им се доставља план приправности.

Неки учесници истичу да немају довољно времена за процене и поступке, зато што је број запослених мали у односу на број предмета, често су заузети теренским радом, имају мали број правника (посебно оних који иду на рочишта). Сматрају да то доводи до „рада по инерцији“, да се „испуни форма“, односно да „не стигну да обраде квалитетно и добро читав поступак“. Број признатих стручних радника по систематизацији је мали (на пример, у Центру за социјални рад Ниш то је 70 запослених, а град плаћа још 30 стручних радника). У систематизацији или у пракси недостају одређене позиције (на пример, нема возача, те возе запослени, некада и руководиоци или унајме возача или користе такси превоз). Потврђују да су претрпани послом, али да воде рачуна да странке које су допутовале из својих места до центра за социјални рад не чекају, те да их не врате незавршеног посла.

Што се тиче поређења са ситуацијом у београдским центрима за социјални рад, од техничких проблема, београдска одељења истичу слабу опремљеност (недостатак папира, факса, е-маил комуникације, некомпатибилни Word програми, недостатак простора за састанке), незаштићеност запослених, као и проблем „привилегованих“ учинилаца насиља и различите врсте притисака које трпе запослени, што нису биле теме које су истичали у Центру за социјални рад Ниш и околини.

7.3. ПРИПРЕМА ЗА САСТАНК ГРУПЕ ЗА КООРДИНАЦИЈУ И САРАДЊУ И САРАДЊА СА ПРЕДСТАВНИЦИМА ПОЛИЦИЈЕ И ТУЖИЛАШТВА НА САСТАНЦИМА

Састанци групе за координацију и сарадњу се организују у Основном јавном тужилаштву у Нишу (центри за социјални рад Ниш, Сврљиг, Дољевац и Гаџин Хан) – једном у две (или три) недеље, осим за Центар за социјални рад Ниш, који због броја случајева има састанке подгрупе за координацију и сарадњу сваке недеље, или у Основном јавном тужилаштву Алексинац (центри за социјални рад Алексинац, Сокобања и Ражањ). У време епидемиолошке кризе смањен је број састанака (једном месечно), али се наводи да то одговара и смањеном броју пријава насиља (у једном случају разлог је био последица промене задуженог заменика јавног тужиоца). Састанци се реализују преко Zoom апликације, што је омогућило учешће већег

броја запослених из центра за социјални рад, али се истиче да су састанци „уживо“ квалитетнији. Неки центри за социјални рад немају техничке могућности за Зоом састанке (немају камеру на компјутерима) па се комуникација обавља телефоном или одлазе на састанке.

Директори центра за социјални рад и руководиоци служби потврђују оно о чему су говорили водитељи и супервизори. Начини унутрашње организације и припреме за састанке групе за координацију и сарадњу се разликују у односу на величину центра за социјални рад, чињеницу да имају или немају електронске евиденције, у односу на то ко и који број стручних сарадника из центра за социјални рад учествује на састанцима групе.

Често је реч о истом лицу које одлази на састанке групе за координацију и сарадњу, а које има све информације о поступајућим заменицима тужилаца и водитељима случаја за конкретне случајеве насиља у породици, што олакшава комуникацију између система. Ипак, наглашавају да је укупна комуникација телефоном и е-маиловима лоше решена (немају службене е-маилове, већ их сами „креирају“ тако да личе на службене), те да би „штампана“ документација морала да буде саставни део досијеа корисника.

Унапред се знају случајеви који ће бити разматрани, а центар за социјални рад има могућност да на списак дода и предмете који нису на евиденцији полиције или тужилаштва, али су такви ретки. Најчешће, списак случајева који се разматрају на групи стиже из полиције и тужилаштва дан-два пре састанка. Подаци се проверавају са водитељима случаја (или их припрема особа из центра за социјални рад која иде на састанак групе), прегледом електронске евиденције. За мале центре за социјални рад отежавајућа околност је то што нема електронске базе података, али су углавном сви случајеви већ познати (није тешко прикупити информације). Извештај са подацима које центар за социјални рад поседује истог дана одлази у тужилаштво (електронском поштом) ради припреме састанка.

Допуњени подаци из центра за социјални рад (оно што се не налази у евиденцијама) достављају се полицији и групи у року од две недеље до месец дана, некада и дуже, јер није увек могуће обезбедити учешће корисника. Због тога, понекад изостају процене центра за социјални рад (које би могле да укажу на друге индикаторе ризика или разлику у проценама у односу на тужилаштво). Закључује се да није лако постићи рок за прибављање података за процене.

Неки центри за социјални рад наводе да се на састанку групе за координацију и сарадњу не израђују индивидуални планови заштите и подршке жртви, већ све три институције извештавају о сазнањима о случају и ризицима. Неки кажу да се на групама за координацију и сарадњу израђује индивидуални план само када је реч о случајевима са вишим ризиком, док пријављени случајеви насиља у породици у којима није регистрован ризик

не стижу на састанак групе. Други кажу да се план израђује за сваки случај где постоји ризик (ако је низак, можда неће бити мера заштите, али ће бити услуге подршке). Такође, неки наводе да индивидуални план израђује заменик тужиоца након састанка и да га доставља у року од две до три недеље учесницима групе.

Након састанка, центар за социјални рад добија копију записника, који се подели водитељима случаја и који постаје део досијеа корисника. Ипак неки центри за социјални рад кажу да не добијају записник, него само индивидуални план. Истичу да им индивидуални планови заштите и подршке које израђује група за координацију и сарадњу помажу у изради планова услуга, док други наглашавају да раде своје планове, без оријентације из индивидуалног плана, или кажу да никада нису видели индивидуални план, или чак изражавају сумњу у његову сврсисходност, када постоји план услуга центра за социјални рад. Такође, кажу да не знају прецизно шта предузима тужилаштво, који поступци су покренути, све до крајњег исхода (информације добијају од корисника или других служби, никада од тужилаштва). Закључују да „планови нису заживели и да то јесте проблем“. Такође, истичу да се не ради ревизија плана, мада се на сваком састанку групе размењују информације (да ли се нешто у конкретном случају променило).

Директори и руководиоци служби потврђују да записници стижу у центар за социјални рад (е-маилом), да се одмах дистрибуирају водитељима, али да у њима нема индивидуалних планова.

Записнике и планове не заводе у писарници центра за социјални рад, већ их чувају у посебном регистру. Случај у записнику и индивидуалном плану има заводни број (нпр. 1/2020), који се не поклапа са бројем плана услуга у центру за социјални рад те се уз заводни број уноси и број из центра за социјални рад као „веза“. Ипак, остаје нејасно како се исти случај „прати“ кроз време (осим што је у малим местима познат), док неки истичу да немају времена за процену ефеката планираних мера.

Указује се на бројне проблеме са електронском евиденцијом (Интегралом), односно да је немогуће приступити одређеној врсти података, да индивидуални планови нису интегрални део евиденције у центру за социјални рад, да при промени проблема корисника и/или водитеља случаја, за новог водитеља није могућ приступ ранијим подацима, којима може да приступи само супервизор. Други формирају „своје базе података“ (јер немају електронске евиденције). Такође, указују да се „због квантитета губи на квалитету“ те да у службама за одрасле нема података о учиниоцима насиља у скоро 90% случајева.

Водитељи случаја из центара за социјални рад кажу да нису позивани на састанак групе, а не знају да ли су жртве позиване. Начелно, жртве се ретко позване, а од почетка епидемиолошке кризе изостаје њихово учешће.

Водитељи случаја кажу „ми уопште не знамо шта се дешава на састанцима за координацију“, док један број њих сматра да ни не треба да учествују. Такође, сматрају да је партиципација жртва углавном обезбеђена у центру за социјални рад и да би жртве могле да се укључе у део састанка преко Зоом апликације, ако за то постоје могућности. Ипак, у центру за социјални рад се жртве ретко или никада не информишу о садржају индивидуалних планова заштите и подршке.

На састанцима групе за координацију и сарадњу су ретко присутни и представници других институција. Истичу да је сарадња са образовним установама добра (оне се увек и одмах обраћају центру за социјални рад и полицији), али је сарадња са домовима здравља слаба (посебно када је у питању одвођење особе у специјалну психијатријску болницу). Већина наводи и то да се дуго чека на медицинску документацију и да она није ваљана у формалном смислу, али има и изузетака у виду одговарајуће документације и заједничког изласка на терен лекара са полицијом и представницима центра за социјални рад.

Водитељи случаја имају састанке са супервизором и чланом који иде на састанак групе за координацију и сарадњу након састанка, али могу и директно да размењују информације о свом случају са полицијом и задуженим замеником јавног тужиоца, што се истиче као позитивна пракса, посебно када учинилац, жртва или обоје нису са територије исте или њихове општине. У неким центрима за социјални рад организују се недељни састанци интерног тима на којима се размењују информације и решавају комплексни случајеви те обавља селекција случајева који ће бити упућени на разматрање на састанак групе. Када се састанци интерног тима не организују (због недостатка времена) увек постоји размена информација и консултације.

Не постоји стандардни начин размене података са поступајућим заменицима јавног тужиоца током истраге, али се најчешће од заменика тужиоца који председава групом за координацију и сарадњу сазнаје ко је поступајући заменик тужиоца. Размена информација између водитеља случаја и поступајућег заменика тужиоца обавља се директно, у било ком тренутку и обично телефоном (не увек писаним путем) и постаје доминантни вид комуникације. Разматрање „текућих случајева“ зависи од реализатора мера у индивидуалном плану (да ли ће они предложити да се на састанку групе за координацију и сарадњу разматра примена планираних мера и ефекти), док су раније постојале посебне табеле за ове случајеве у којима је бележено шта је урађено и шта се предлаже.

Што се тиче разматрања других кривичних дела (у складу са чл. 4 Закона о спречавању насиља у породици) на састанцима група за координацију и сарадњу, у последње две године и чешће разматрају се случајеви

прогањања или „осветничке порнографије“, обично када је реч о млађим жртвама. У центрима за социјални рад кажу да све пријаве са елементима насиља иду пред групу за координацију и сарадњу, а тужилац одлучује да ли има елементи кривичног дела и ког. Када је потребно, на састанку групе за координацију и сарадњу учествују и полицијски службеници из Одељења за крвне и сексуалне деликте. Када је реч о деци до 10 година, разговоре обављају искључиво психолог из центра за социјални рад (не полицијски службеници) и у центру за социјални рад (а не у полицијској станици). Само једном је на групи за координацију и сарадњу разматран случај насиља у истополној заједници и није било проблема са изрицањем хитних мера. Руководиоци напомињу да се ретко разматрају случајеви занемаривања, а има их када су у питању старије особе.

Саветодавне активности се у центру за социјални рад врше „самоиницијативно“, али за ту врсту подршке немају довољно капацитета (обучених људи и времена). Корективни надзор родитељима се користи као мера тек ако (саветодавни) план рада са породицом нема ефеката. Руководиоци наводе да центар за социјални рад ЦСР не подноси тужбе за мере заштите од насиља у породици по службеној дужности или ретко (а немају информацију о томе да ли их подноси тужилаштво или суд изриче по службеној дужности), јер је проблем плаћање изгубљених парница. Такође, од суда углавном не добијају пресуде или решења о привременим мерама, или оне касне, или сазнају од корисника, када је реч о мерама заштите од насиља, а добијају решења о привременим мерама у погледу модела виђања детета и родитеља. Када центар за социјални рад подноси тужбу не може да ради налаз и мишљење, али жртва не иде у друго место, већ водитељ случаја из задуженог центра за социјални рад са друге општине долази на терен. Истичу да је одлазак представника центра за социјални рад на суд у статусу сведока врло непријатно искуство, јер их „решетају“ адвокати окривљеног. Замерају употребу института опортунитета/одлагања кривичног гоњења јер санкција није одговарајућа (плаћање у хуманитарне сврхе), а жртву је тешко охрабрити да пријави. Истичу да много жртва одустаје од поступка, али не знају „где је ту фалинка“. Такође, указују на „успешне жалбе насилника“ (укидање продужених хитних мера) и адвокате који су се „специјализовали“ за то, увек када није било физичког насиља (али некада није јасно зашто), а укидане су и затворске казне за кршење хитних мера.

За разлику од одељења Градског центра за социјални рад Београд, центри за социјални рад ЦСР у Нишу и околним местима успевају да припреме податке за састанак групе за координацију и сарадњу, а не бележи се изостанак разматрања случајева насиља средњег и ниског ризика (мада пракса није уједначена), као што се ради у Београду. Учесници из обе средине оцењују размену информација и сарадњу на састанцима групе за

координацију и сарадњу одличном, мада у Београду истичу да је то резултат личних односа. Слично искуство се дели и у вези са разматрањем „текућих случајева“ који ретко доспевају на састанке групе, што се у Нишу и околини „компензује“ добром директном сарадњом између водитеља случаја и поступајућег заменика тужиоца. Ипак, у обе средине кажу да остају без информација о поступцима у тужилаштву, као и о исходу случаја.

У београдским одељењима указују да ажурност и квалитет рада зависе од особе која обавља улогу координатора унутар одељења, као и да се процедура завођења предмета није мењала након ступања Закона на снагу, што је чест разлог због којег изостају информације за први састанак групе за координацију и сарадњу. Београдска одељења не чекају на индивидуални план са састанка групе за координацију и сарадњу, већ предузимају мере из своје надлежности, а немају усаглашено мишљење о томе како се синхронизују процедуре из Закона о спречавању насиља у породици и из Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјали рад⁵⁷ И у Београду се индивидуални планови не израђују на састанку на ком се информише о (новом) случају, већ на следећем састанку групе за координацију и сарадњу. Такође се истиче да је стално праћење и извештавање исцрпљујуће у односу на околности у којима раде.

Као у Нишу и околним местима, и у београдским одељењима потврђују недовољну укљученост представника других система на састанцима Групе групе, посебно здравственог система (психијатријске службе). Слично, процењују као корисну праксу да на састанцима Групе групе за координацију и сарадњу учествују и водитељи случаја, а наводе да се жртве ретко позивају, због недостатака времена. За разлику од праксе у центра за социјални рад у нишком крају, нека одељења Градског центра за социјални рад Београд имају договор да тужиоци по службеној дужности подносе тужбе за мере заштите, или да их изриче суд, а оба начина сматрају корисним у односу на позицију центра за социјални рад.

7.4. УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ

Стање са локалним услугама подршке за жртве насиља је различито. Неке мале општине наводе да немају баш ниједну локалну услугу, односно да им је на располагању само саветодавна подршка унутар центра за социјални рад. Такође, недостају информације о услугама које пружа цивилни сектор, а неки немају ни поверења, те кажу: „Ми уопште не разматрамо могућност сарадње са невладиним организацијама“. Доступност услуга је

⁵⁷ „Службени гласник РС“, број 59/08, 37/10, 39/11 – др. правилник, 1/12 – др. правилник, 51/19 и 12/20).

променљива (јер зависе од средстава или пројеката), а проблем представља и радно време пружалаца (на пример, Саветовалиште за брак и породицу ради до 15 сати и недоступно је корисницима који су запослени).

Што се тиче здравствених услуга, мала места истичу недостатак ресурса (нема психијатара, неуропсихијатара, саветовалишта за децу и младе), због чега сви корисници одлазе у Ниш. Постоји добра сарадња са Заводом за ментално здравље у Нишу и са Специјалном болницом за психијатријске болести „Горња Топоница“ (мада се неки жале да није лако испунити услове пријема у вези са епидемиолошким стандардима). Сматрају да је неодговарајућа сарадња са психијатрима у Домовима здравља, а посебно третман зависника. Ипак, истиче се и добар рад саветовалишта Дома здравља у Нишу, као и то што лекари попуњавају формуларе и схеме повреда и што их достављају полицији када посумњају на насиље у породици. Посебно се наглашава добра сарадња са стоматолошким и максиофацијалним одељењем, као и са Заводом за медицину рада. Међутим, додају и то да лекари увек пишу „потребно упућивање социјалној служби“, те да су подаци у извештајима „штури“ (једна-две реченице). Руководиоци центара за социјални рад истичу предлог да се утиче (преко Заштитника грађана) да се успоставе социјално-здравствене установе, предвиђене Законом о социјалној заштити, што није реализовано.

Услугу бесплатне правне помоћи најчешће пружа једна особа у општини/граду, често само за кориснике социјалне помоћи (иако то није у складу са Законом) или за све жртве насиља (у Дољевцу, Ражњу, Сокобањи и Алексинцу). У центру за социјални рад немају податке о броју корисника и врстама правних услуга које могу бити пружене. Искуства су различита и променљива, а представници центра за социјални рад имају утисак као да су „скретничари“ који упућује на алтернативне пружаоце (на факултету, на правобраниоца, локалне адвокате). У општинама углавном раде младе правнице/и који/е се не осећају сигурно у писању тужби за мере заштите, а посебно у заступању на суду, док центри за социјални рад немају правнике са положеним правосудним испитом, па се користе лична познанства за *ipro bono* заступања локалних адвоката. Правници у центрима за социјални рад не пишу тужбе за мере заштите (никада у служби за одрасле и врло ретко у служби за децу), али помажу жртвама у састављању тужби за разводе. Неки центри за социјални рад одобравају једнократну новчану помоћ за плаћање судских трошкова.

Ниш има Регионалну сигурну кућу (наменски грађен објекат), капацитет за смештај 22 жене. Услуга је лиценцирана, постоје одговарајући кадрови, сарадња је добра, редовно се размењују информације. Ограничење представља период боравка (до шест месеци), а немају информације о евентуалним другим ограничењима (попут узраста и броја деце). Особље

Сигурне куће прати жене кроз институције и на суђења. Ипак, чињеница да центар за социјални рад мора да обезбеди све здравствене тестове ствара утисак да их „уцењују и намећу им обавезе“. Истовремено, због тога што у време епидемиолошких мера жене не могу да излазе из Сигурне куће, жртве насиља које су запослене одбијају ту услугу. И други мањи центри за социјални рад кажу да имају добру сарадњу са нишком Сигурном кућом. Услуге Сигурне куће се финансирају из локалног буџета, због чега се ретко користе, а стручњаци кажу да мере из Закона о спречавању насиља у породици доприносе мањој потреби за измештањем жена.

Када је реч о раду са учиниоцима насиља, стручњаци и руководиоци у центрима за социјални рад мисле да насилници тешко преузимају одговорност. У центрима за социјални рад углавном раде саветодавно по концепту породичне терапије, али учиниоци обично не прихватају такву врсту рада. По њиховом мишљењу специјализована услуга је само за „фине учиниоце насиља, оне који мало вређају“, и додају „буквално нисмо имали кога тамо да шаљемо“, а проблем је и зависност услуге од пројекта. Такође, постоји проблем и када су оба партнера у алкохолисаном стању, „не знате где ћете са њима“.

Ситуација са локалним услугама је различита у различитим местима, што зависи и од сензибилитета председника општине или локалне управе. На пример у Алексинцу од 2015. имају три локална пружаоца услуге помоћ у кући за одрасле, старије и за децу са сметњама у развоју са знатним капацитетом корисника (које финансира локална самоуправа или из пројеката и донација), а које могу привремено да се користе и за смештај жртва насиља у породици. Упут на услуге радио је центар за социјални рад, а од 2021. постоји могућност и директног уговарања између корисника и пружаоца (трошкове покрива општина из наменских трансфера). Једини вид економског оснаживање је „добровољан радни ангажман“ (на пример 100 сати рада, сваки сат по 100 динара), који функционише од 2007. године. Услуга социјалног становања не постоји. У Центру за социјални рад Ниш кажу „Не постоји стан да се хитно сместе жена и деца“, односно да су постојећи станови намењени другим корисничким групама. Нема ни ургентног смештаја за жртве насиља (осим за децу), а породични смештај је небезбедан (посебно када је реч о члановима уже породице жртве).

Учесници потврђују да су услуге за децу скромно заступљене. У Нишу се ослањају на Саветовалиште за брак и породицу и на привремени смештај, а имали су успешну сарадњу са Јединицом за подршку деци у кривичним поступцима (која више не функционише, мада је једна психолошкиња из Центра за социјални рад Ниш била чланица те јединице – дакле, ресурси постоје, али се не користе због других задужења). Сагласни су да је важна припрема деце за појављивање пред судом. У Центру за социјални рад

имају „screen собу“ која се користи за виђања у контролисаним условима. Наводе да немају добру сарадњу са Прихватилиштем за децу „Душко Радовић“, а проблем није у финансирању већ административне природе (није закључен уговор о сарадњи). Посебно је тешко сместити дете током ноћних интервенција. Наводе да је СОС дечје село била добра услуга за децу са менталним сметњама. Услуге ургентних хранитељских породица могу да користе и изван општине, али морају да их плате.

Стручњаци кажу да се старије особе ретко јављају због насиља у породици, „неће родитељи децу да пријаве“, али додају и то да је „велики промашај центара за социјални рад то што не сарађују са Месним заједницама и што нису на терену“. Ипак, Ниш има другачије искуство, доста пријава старијих за насиље које чине млађи чланови породице, и исто поступање без обзира на то да ли су старије особе из села или из града. За њих је већи проблем то што жртве не извештавају о кршењу мера заштите. Руководиоци сматрају да су случајеви насиља према старијима „некада повезани са имовинским проблемима, да обично дуго трају, али да је мање напето и агресивно, обично се ради о вређању“.

Што се тиче услуга за сеоско становништво, центри сматрају да је већи проблем пријављивање насиља, кажу „Те жене су толико уплашене, толико имају свест о томе да то тако треба, да оне треба свом брату све да оставе, а ако се нешто њима деси, где ће, на улицу“. Неки ипак кажу да је и у селу порасла свест о недопустивости насиља, да се учиниоцима изричу мере удаљења из куће, да родитељи неће подржати сина који туче жену и децу, а та је разлика посебно видљива када жене раде у граду, дакле, када су економски независне. Ипак, кажу да је много занемаривања старијег сеоског становништва (мале пензије, напуштена села), а похваљују рад специјализоване организације Amity. И руководиоци потврђују слично, да има хитних мера и у селима, „али се једном пријави, па нема даљих пријава, мало се повуку, ваљда их је срамота“. Такође, додаје се да „Жене са села долазе у град, не желе више да живе такав живот. Жене теже доносе одлуку, али када одлуче – нема повратка, излазе, не вређају, не кажу ништа ружно, али неће да се врате. Жене су нам јаче – није 'нашла сам неког другог' већ 'нећу тако више да живим'“.

Када је реч о услугама за особе са инвалидитетом, проблем представља организовање подршке за особе са физичким инвалидитетом, јер када се учинилац насиља удаљи из стана/куће немају на располагању специјализовану помоћ. Не знају колико персоналних асистената (нити пратилаца за децу) има Град Ниш и каквог су квалитета. Сматрају да је корисна услуга геронтодомаћица при Центру за интеграцију особа са инвалидитетом, али је она доступна „на пола сата“, а потребна је у дужем периоду, због чега се ослањају на неформалне ресурсе (комшије, сроднике). Центар

за социјални рад Дољевац истиче одличну сарадњу са Домом за одрасле особе са инвалидитетом. Центар за социјални рад Ражањ има одличну сарадњу са удружењем „Сунчев зрак“ које пружа услуге геронтодомаћица и покрива сва села (од 2017. године у континуитету ова општина има услугу помоћ у кући у свим селима; потреба се региструје преко центра за социјални рад, план прави удружење, а општина плаћа услугу, али се додаје, тако је само због осетљивости председника општине), док друге општине корисницима дају контакте обучених геронтодомаћица, те их они лично ангажују ако су у могућности. Материјална помоћ је интегрални део услуге, па се комбинује услуга геронтодомаћице, повремено медицинска нега, подршка рођака и комшија. Некад је проблем формалне природе, јер услуга није препозната у локалној Одлуци о социјалним услугама, те не може да се наплати. Неки стручњаци сматрају да су директори центара за социјални рад нефлексибилни, да нису потписани споразуми о сарадњи са пружаоцима услуга.

Међутим, када је реч о особама са проблемима у менталном здрављу, посебно у вези са смештајем особа старијих од 26 година (када имају психијатријске сметње, алкохолизам, а нема ко да брине о њима), нема решења, иако се на проблем указује надлежном министарству. И руководиоци малих центара за социјални рад истичу проблем одрасле деце (старије од 30, 40 година) која имају психичке поремећаје, а недостају услуге, добровољно лечење је само медикаментозно, а нема терапијског третмана. Поставља се и питање „да ли жртва треба да буде подршка у лечењу учиниоцу насиља“ када је реч о болестима зависности, као и да ли лечење може да почне пре него што стање ескалира у насиље?

У поређењу са ситуацијом у Нишу и околини, утисак је да постоји знатно слабија пракса у београдским општинама када је реч о садржају индивидуалних планова, који су уопштени, као и у приступу услугама које су потребне жртвама. И у београдским одељењима указују на недовољне ресурсе психотерапијских услуга (које су потребне свим жртвама), као и специјализованог психијатријског лечења. Истичу доживљај немоћи када су у питању вештачења и психијатријски проблеми учинилаца насиља. Београдска Сигурна кућа често наводи да нема капацитета за пријем или кориснице не испуњавају услове, што се није помињало у Нишу. Београдска одељења истичу проблем нефлексибилних правила у вези са материјалном подршком жртвама и породицама. Као у Нишу и околини, ни београдска одељења немају информације о свим доступним ресурсима, посебно о пружаоцима изван јавног система, а истичу да неке услуге постоје само на папиру (нпр. бесплатна правна помоћ), да неки пружаоци никада нису учествовали у планирању (нпр. Национална служба за запошљавање). Сматрају да би учиниоци насиља који имају одговарајућа примања требало да

плаћају психосоцијалне услуге. Истичу да у плановима услуга увек фигурирају услуге за децу, али их нема у индивидуалним плановима које израђују Групе за координацију и сарадњу (осим када су деца директне жртве насиља). Такође, указују на проблем са заштитом и збрињавањем деце, као и то да су свесни да раздвајање деце од мајке или браће и сестара није добро, али да у неким ситуацијама немају одговарајућа решења.

Током разговора помињан је читав низ тема и изазова са којима се суочавају у центрима за социјални рад, које траже више времена за дискусију, као и решења. Разговарало се о вештачењима и форензичком интервјуу са децом (Центар за социјални рад Ниш је организовао специјализовану обуку за стручне раднике/раднице, коју је водио специјалиста у овој области, проф. др Ђурађ Стакић), о улози адвоката и злоупотреби закона, родитељима који не дозвољавају контакт детета са другим родитељем, корективном надзору, о недостатку подршке од надлежног министарства, о томе да нису успостављене здравствено-социјалне услуге за којима постоји потреба. Такође, било је реч и о томе да „доста радника из центара за социјални рад није прошло обуку о насиљу у породици, упознати су са Законом, консултују се међусобно, али то није довољно“. Неки указују и на то да полиција није довољно добро обучена и да „немају емпатију“. Предлажу заједничке обуке стручних радника/радница у центрима за социјални рад, полиције и тужилаца.

7.5. ЗАКЉУЧАК

Сви представници центара за социјални рад из Ниша и околних места – Алексинца, Сврљига, Ражња, Сокобање, Дољевца и Гаџиног Хана, недвосмислено потврђују одличну комуникацију са полицијом, која је таква била и пре усвајања Закона о спречавању насиља у породици, као и знатно унапређену директну комуникацију са заменицима јавних тужилаца, након усвајања Закона. Сматрају да је важна комплементарност стручних процена ова три система. Процедура провере и размене информација између три система је хитна и добро функционише. Ипак, требало би стандардизовати начин процене безбедносних ризика у центрима за социјални рад и знатно унапредити обуку стручних радника/ца за ту врсту процена.

Било би важно унапредити знања о узроцима и динамици насиља у породици, посебно у партнерским односима и у вези са специфичним својствима учиниоца и/или жртве, како би се са више разумевања и стручности процењивала злоупотреба моћи, те отклониле предрасуде о „типичном понашању“ жртве, која представљају препреку у квалитетним проценама и одлукама о мерама заштите.

Сврха хитних мера је превенција, која подразумева спречавање да се насилни догађај деси, као и заустављање насиља које се дешава и спречавање његовог понављања без обзира на врсту и облик насиља. С тим у вези очекивано је да се полицији пријављују насилни догађаји у најави или ниског интензитета, а од пресудне важности је процена ситуације и садржај индивидуалног плана након предузете хитне интервенције.

Треба похвалити сарадњу и размену информација између Управе за извршење кривичних санкција у Нишу, као и Специјалне болнице за психијатријске болести „Горња Топоница“, са полицијом и центрима за социјални рад у процени безбедносних ризика по изласку из притвора, затвора или болнице. Ипак, морало би се обезбедити да жртва увек има информацију о томе када учинилац излази, као и ранија информација о томе за полицију и центре за социјални рад (на пример, месец дана пре отпуста), како би се уз процену безбедносног ризика израдио и индивидуални план заштите и подршке пре изласка учиниоца. Посебну пажњу, према искуству стручњака из центара за социјални рад треба обратити на ризике од учинилаца који су боравили у затвору због кршења хитних мера, као и на ризике од виђања учиниоца са децом. Било би корисно да се израде упутства о стандардном поступању у таквим ситуацијама, која би укључила и смернице о елементима праћења, ревизије планова и процени ефеката.

Извесно је да превентивна природа заштите и обавезе које следе оптерећују систем. Тешкоће у организацији рада су системске природе – у вези са бројем запослених у односу на обим и врсту посла, потребом за одговарајућим профилима, бројем признатих сати дежурства, наплатом, организацијом дежурства, организацијом превоза, обуком запослених, те би их требало системски и решавати. Организациони проблеми не би требало да резултирају „радом по инерцији“ и „да се испуни форма“.

Иако центри за социјални рад наводе да нема већих проблема у припреми за састанак Групе за координацију и сарадњу, требало би усагласити динамику организације састанака, унапредити техничке могућности за одржавање састанака на даљину, обезбедити учешће водитеља случаја, као и жртва насиља, када је то од важности за случај, унапредити евиденцију (везе) између докумената које воде центри за социјални рад и докумената који се израђују на састанку Групе.

Нужно је осигурати да се индивидуални план израђује на састанку Групе, а да садржај записника и плана одговара нормама постављеним у Закону. Због тога је потребно унапредити знање, не само запослених у центрима за социјални рад, о томе шта је сврха, садржај и на који начин се израђује индивидуални план заштите и подршке жртви, већ и како се у њега integriше садржај плана услуга који израђује центар за социјални рад. Потребно је испратити, ревидирати и проценити ефекте планираних мера и услуга, а

све наведено повезано је са питањем броја запослених стручних радника у центрима за социјални рад, као и са питањем обуке и стручне помоћи током рада.

Ако није могуће обезбедити физичко учешће жртве или преко апликације за онлајн разговоре, она треба да је обавезно информисана о закључку Групе за координацију и сарадњу и о садржају индивидуалног плана заштите и подршке, тако да се обезбеди њено мишљење/повратна информација, која би била пренета учесницима Групе. Нужно је унапредити сарадњу са представницима других система, посебно здравственог система, и укључити их у процене и поступке за израду планова мера и услуга. Такође је нужно обезбедити да се сваки случај испрати кроз све поступке и целим током кроз формалну размену информација између система (посебно у смеру из тужилаштва и суда ка центрима за социјални рад).

Остаје да се унапреди поступање центара за социјални рад по службеној дужности у заштити жртава, да се успостави боља сарадња са тужилаштом и судом у подношењу, односно иницирању тужби за мере заштите, али и чешћа употреба мера које стоје на располагању центру за социјални рад у заштити права детета у раној фази поступака. Било би корисно да се на стручним састанцима са учесницима из правосудног и система социјалне заштите размотре опције за бољу синхронизацију поступања у циљу предузимања свих мера које им стоје на располагању и постизања очекиваних ефеката.

Нема (довољно) локалних услуга, што би требало унапредити, као и њихову сталност, радно време, критеријуме за упућивање, информације о квалитету, али и информације о услугама које пружа цивилни сектор. Нужно је обезбедити доступну, довољну и квалитетну бесплатну правну помоћ за све жртве насиља у породици (без социо-материјалних ограничења), што подразумева и добро обучене и стручне пружаоце у општинама, али и развој алтернативних пружалаца (факултети и цивилни сектор).

Иако су услови и сарадња са Регионалном сигурном кућом у Нишу позитивни, треба отклонити постојећа ограничења (период боравка, евентуално услове за боравак деце различитих узраста, пола и броја, упућивање у време епидемиолошких мера). Међутим, нужно је размотрити и унапредити формалне и практичне аспекте за развој услуга које подржавају жртве насиља на дужи рок, попут решавања питања становања и економског оснаживања. Такође, користило би да се процене ефекти услуге рада са учиниоцима насиља, те на основу података учине напори за њено унапређење.

Недостају, а морале би бити успостављене, одржаване и развијане услуге специјализоване подршке за децу жртве и сведоке насиља у породици (од одговарајуће психолошке подршке преко одговарајућих процена и смештајних капацитета). Било би важно да се поново успостави и/или искористе постојећи ресурси Јединице за подршку деци у кривичним поступцима.

Исто се односи и на услуге за старије особе, мада неке општине имају сталну и добро организовану подршку помоћи у кући, која може бити коришћена и у ситуацијама насиља у породици. Када је реч о доступности услуга сеоском становништву, ситуација је различита, а нека мала места имају позитивну праксу у континуитету, која би могла бити пример добре праксе другим општинама.

Озбиљан проблем представља организовање подршке за особе са физичким инвалидитетом (која се знатно ослања на неформалне ресурсе), као и подршке за ментално оболеле (посебно у вези са смештајем и психотерапијским третманом), што би морало да се решава системски и међуремерно. Не би требало да препрека у организовању и пружању услуга буде формалне природе (недостатак локалне Одлуке о социјалним услугама).

Коначно, заспослени стручњаци, руководиоци служби и директори центара за социјални рад истичу и низ других тема које захтевају дискусију и решења. Такође, руководиоци центара за социјални рад сматрају да би Заштитник грађана могао да изврши утицај на успостављање социјално-здравствених установа, које је Закон о социјалној заштити предвидео, али се њихово оснивање није десило и поред евидентне и велике потребе.

7.6. ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

- Потребно је обезбедити доступну и квалитетну бесплатну правну помоћ за све жртве породичног насиља, унапредити и побољшати услуге у заједници, укључујући и услуге специјализоване подршке за децу жртве и сведоке насиља у породици и особе са физичким, сензорним, менталним и психичким инвалидитетом и старије особе;
- Потребно је да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство здравља, Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова и Покрајински секретаријат за здравство да успоставе услугу социјално-здравственог карактера у складу са Законом о социјалној заштити;
- Потребно је да Министарство здравља обезбеди пуно сарадњу здравствених установа са групама за координацију и сарадњу, укључујући и достављање свих релевантних информација;
- Потребно је да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарство финансија предузму неопходне мере и радње како би број стручних радника у органима старатељства омогућио пуну примену стандарда стручног рада и адекватно поступање центара за социјални рад;

- Потребно је редовно, плански, усклађено, праћено и континуирано информисати и организовати мултисекторске обуке поступајућих службеника у полицијским управама, органима старатељства, судовима, јавним тужилаштвима и здравственим установама о садржају и обавезама које проистичу из Закона о спречавању насиља у породици и Општег и посебних протокола, са посебним освртом на процену ризика;
- Потребно је да Управа за извршење кривичних санкција обезбеди да установе за извршење кривичних санкција благовремено обавештавају надлежне органе старатељства и полицијске управе и станице о планираном отпусту лица осуђених за извршење кривичних дела и прекршаја који обухватају насиље у породици, насиље у партнерским односима и насиље, злостављање и занемаривање детета, као и о поступцима по захтевима за условни отпуст ових лица и о одлукама суда у поступцима по поменутиим захтевима;
- Потребно је да Управа за извршење кривичних санкција обезбеди да установе за извршење кривичних санкција, у свим случајевима када сачињавају процене за лица осуђена за извршење кривичних дела и прекршаја који обухватају насиље у породици, насиље у партнерским односима и насиље, злостављање и занемаривање детета (у поступцима по захтеву за условни отпуст, приликом разматрања давања погодности, при разматрању ефеката третмана, другим поступцима), увек траже информације и стручне процене од органа старатељства и полицијских управа и станица односно, приликом давања погодности овим лицима, од органа старатељства и полицијских управа и станица траже информације и стручне процене о понашању осуђеног лица током коришћења погодности као и да наведеним органима достављају своје процене лица на издржавању казне и учествују у активностима процене ризика од понављања насиља по истеку затворске казне и ризика од рецидива у вршењу кривичних дела.

АНЕКС 1

НОРМАТИВНИ ОКВИР

И МЕЂУНАРОДНИ СТАНДАРДИ

*Устав Републике Србије*⁵⁸

Устав Републике Србије као највиши правни акт јемчи равноправност жена и мушкараца, развија политику једнаких могућности⁵⁹, гарантује једнакост пред уставом и законом и право на једнаку законску заштиту без дискриминације по било ком основу. Устав јемчи и посебну заштиту породице, мајке, самохраног родитеља и детета.⁶⁰

*Међународни пакт о грађанским и политичким правима*⁶¹

Државе потписнице Међународног пакта о грађанским и политичким правима у обавези су да свим грађанима обезбеде једнаку законску заштиту, забране дискриминацију и омогуће ефикасну заштиту против дискриминације, укључујући на основу пола.

*Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима*⁶²

Државе потписнице Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима у обавези су да обезбеде што ширу заштиту и помоћ породици која је природни и основни саставни део друштва, као и да предузму посебне мере заштите и помоћи у корист деце и младих, без икакве дискриминације.⁶³

*Конвенција Уједињених нација о елиминисању свих облика дискриминације жена*⁶⁴

Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена обавезује државе потписнице да спроводе политику борбе против дискриминације над женама посебно усвајајући одговарајуће законске и друге мере у овој области, да обезбеде ефикасну правну заштиту жена од дискриминације као и да обезбеде да надлежни органи поступају у складу са законом.

---

⁵⁸ „Службени гласник РС”, број 98/06.

⁵⁹ *Истио*, члан 15.

⁶⁰ *Истио*, члан 66.

⁶¹ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/71.

⁶² „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/71.

⁶³ Члан 10. Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима.

⁶⁴ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 11/81.

Општа препорука број 19 Комисије за елиминисање дискриминације жена⁶⁵

Комитет за елиминисање дискриминације жена препоручује државама чланицама да обезбеде да закони против насиља и злостављања у породици, силовања, сексуалног напастовања и других видова насиља заснованог на разлици полова пруже одговарајућу заштиту свим женама, и да поштују њихово достојанство и интегритет њихове личности. Жртвама треба обезбедити одговарајуће службе заштите и подршке. Запослени у судству и полицији треба да буду обучени тако да увиђају сав значај и последице разлике међу половима. Овакво обучавање је од суштинског значаја за спровођење Конвенције.

Закључна зајажња Комисије за елиминисање дискриминације жена⁶⁶

У Закључним запажањима од 8. марта 2019. године у вези са Четвртим периодичним извештајем Републике Србије, CEDAW/C/SRB/CO/4, Комитет за елиминисање дискриминације жена изражава забринутост, између осталог, због неадекватне процене ризика за спречавање родно заснованог насиља над женама и девојкама, недостатка благовременог издавања и ефикасног спровођења налога за хитну заштиту као и чињеницу да подршку жртвама углавном пружају организације цивилног друштва и да она остаје зависна од донатора. Такође, указује на непостојање свеобухватног система прикупљања и праћења података за случајеве родно заснованог насиља над женама и девојкама. Сходно утврђеном, Комитет је препоручио Републици Србији да, између осталог, обезбеди да се случајеви свих облика насиља над женама правилно истраже, да жртве буду заштићене од поновног виктимизирања, као и да обезбеди благовремено и ефикасно издавање, примену и одржавање налога за хитну заштиту жена у ризику. Поред наведеног, указано је на потребу да се јача мултисекторска сарадња ради спречавања и борбе против свих облика родно заснованог насиља, пружања услуга жртвама као и унапређења система за прикупљање и праћење свих ових случајева.

Декларација о елиминисању насиља према женама⁶⁷

Државе и међународна заједница треба да предузму мере усмерене на елиминацију свих облика насиља над женама, без обзира на то да ли се

---

⁶⁵ Општа препорука Комитета за елиминисање дискриминације жена, број 19, доступно на <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recom.htm> или на <http://www.womenngo.org.rs/publikacije-ddpp/medjunarodni%20dokumenti.pdf>.

⁶⁶ Доступно на: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/071/73/PDF/N1907173.pdf?OpenElement>

⁶⁷ Генерална скупштина Уједињених нација је усвојила Декларацију о елиминисању насиља према женама (A/RES/48/104) 20. децембра 1993. године, доступна је на: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm> или <http://www.womenngo.org.rs/publikacije-dp/medjunarodni%20dokumenti.pdf>

јављају у јавном или приватном животу. Ове мере подразумевају одговарајуће кривично законодавство, развијање националних планова акције, обезбеђивање услуга и ресурса за жене жртве насиља, обуку и родну сензибилизацију јавних службеника, као и обезбеђивање ресурса из буџета владе у циљу борбе против насиља над женама.⁶⁸

Конвенција Уједињених нација о њравима дејшеџа⁶⁹

Државе су дужне да предузимају све одговарајуће законодавне, административне, социјалне и образовне мере ради заштите детета од свих облика физичког или менталног насиља, повреда или злоупотребе, занемаривања или немарног односа, малтретирања или експлоатације, укључујући и сексуалну злоупотребу. Такве заштитне мере треба да обухвате, по потреби, ефикасне поступке за установљавање социјалних програма за обезбеђење подршке неопходне детету и онима којима је поверена брига о детету, као и остале облике спречавања, утврђивања, пријављивања, прослеђивања, истраге, поступања и праћења случајева овде наведеног злостављања детета и, по потреби, обраћања суду.⁷⁰

Ойшџи коменџар број 13 Комиџеџа за њрава дејшеџа „Право дејшеџа на слободу од свакој облика насиља”⁷¹

Излагање детета насиљу у породици представља облик менталног злостављања детета.

Конвенција Уједињених нација о њравима особа са инвалидиџеџом⁷²

Државе потписнице су у обавези да предузимају мере ради осигуравања пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода од стране жена и девојчица са инвалидитетом.⁷³ У циљу заштите особа са инвалидитетом од експлоатације, насиља и злоупотребе државе чланице су се обавезале да ће предузети све одговарајуће законске, административне, социјалне, образовне и друге мере како би заштитиле особе са инвалидитетом, како у њиховом дому тако и изван њега, од свих облика експлоатације, насиља и злоупотребе, укључујући аспекте везане за пол.

⁶⁸ Члан 4. Декларације о елиминисању насиља према женама.

⁶⁹ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 4/96 и 2/97.

⁷⁰ Члан 19. Конвенције Уједињених нација о правима детета.

⁷¹ Општи коментар Комитета за права детета, број 13. „Право детета на слободу од сваког облика насиља”, тачка 21, доступно на: http://www.pravadeteta.com/attachments/288_OK%2013.pdf.

⁷² „Службени гласник РС”, број 42/09.

⁷³ Члан 6. Конвенције Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом.

Европска конвенција за заштити људских права и основних слобода⁷⁴

Уживање права и слобода предвиђених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, укључујући пол.⁷⁵

Конвенција Савешта Европе о сиречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици⁷⁶

Државе потписнице у обавези су да се суздрже од учешћа у било каквом облику насиља над женама, као и да обезбеде репарацију за дела насиља над женама која учине надлежни органи. Државе су се обавезале да предузимају мере у циљу унапређења родне равноправности односно искорењивања стереотипа и предрасуда као и мере превенције свих облика насиља над женама, укључујући и обезбеђивање одговарајућих обука за надлежне професионалце.

Државе су дужне да предузму неопходне законодавне и друге, мере ради заштите свих жртава од даљег насиља и да обезбеде одговарајуће механизме за делотворну сарадњу између свих надлежних државних органа у пружању заштите и подршке жртвама и сведоцима свих облика насиља, укључујући и упућивање на опште и специјализоване службе подршке.

Државе су у обавези да обезбеде да надлежни органи унутрашњих полова одговоре на све видове насиља над женама одмах и на одговарајући начин и понуде одговарајућу и непосредну заштиту жртвама, као и да се укључе одмах и на одговарајући начин у превенцију и заштиту од свих облика насиља.⁷⁷ Државе су дужне да обезбеде да истраге односно судски поступци за кривична дела која се односе на насиље над женама и насиље у породици не зависе у потпуности од извештаја односно пријаве коју је поднела жртва и да поступак може да се настави чак и ако жртва повуче своју изјаву односно пријаву.⁷⁸

Закон о сиречавању насиља у породици⁷⁹

Овим законом уређује се спречавање насиља у породици и поступање државних органа и установа у спречавању насиља у породици и пружању заштите и подршке жртвама насиља у породици. Овај закон не примењује се на малолетна лица која учине насиље у породици.⁸⁰ Циљ овог закона је да на општи и јединствен начин уреди организацију и поступање државних

---

⁷⁴ „Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, број 9/03.

⁷⁵ Члан 14.

⁷⁶ „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 12/13 и 4/14.

⁷⁷ Члан 50.

⁷⁸ Члан 55.

⁷⁹ „Службени гласник РС“, број 94/16.

⁸⁰ Члан 1.

органа и установа и тиме омогући делотворно спречавање насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља у породици.⁸¹

Спречавање насиља у породици састоји се од скупа мера којима се открива да ли прети непосредна опасност од насиља у породици и скупа мера које се примењују када је непосредна опасност откривена. Непосредна опасност од насиља у породици постоји када из понашања могућег учиниоца и других околности произлази да је он спреман да у времену које непосредно предстоји по први пут учини или понови насиље у породици.

Насиље у породици, у смислу овог закона, јесте акт физичког, сексуалног, психичког или економског насиља учиниоца према лицу са којим се учинилац налази у садашњем или ранијем брачном или ванбрачном или партнерском односу или према лицу са којим је крвни сродник у правој линији, а у побочној линији до другог степена или са којим је сродник по тазбини до другог степена или коме је усвојитељ, усвојеник, храњеник или хранитељ или према другом лицу са којим живи или је живео у заједничком домаћинству.⁸²

Овај закон примењује се и на сарадњу у спречавању насиља у породици у кривичним поступцима за кривична дела: прогањање (члан 138а Кривичног законика); силовање (члан 178. Кривичног законика); обљуба над немоћним лицем (члан 179. Кривичног законика); обљуба над дететом (члан 180. Кривичног законика); обљуба злоупотребом положаја (члан 181. Кривичног законика); недозвољене полне радње (члан 182. Кривичног законика); полно узнемиравање (члан 182а Кривичног законика); подвођење и омогућавање вршења полног односа (члан 183. Кривичног законика); посредовање у вршењу проституције (члан 184. Кривичног законика); приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетних лица за порнографију (члан 185. Кривичног законика); навођење детета на присуствовање полним радњама (члан 185а Кривичног законика); запуштање и злостављање малолетног лица (члан 193. Кривичног законика); насиље у породици (члан 194. Кривичног законика); недавање издржавања (члан 195. Кривичног законика); кршење породичних обавеза (члан 196. Кривичног законика); родоскврнуће (члан 197. Кривичног законика); трговина људима (члан 388. Кривичног законика); друга кривична дела, ако је кривично дело последица насиља у породици. Овај закон се примењује и на пружање заштите и подршке жртвама наведених кривичних дела.⁸³

---

⁸¹ Члан 2.

⁸² Члан 3.

⁸³ Члан 4.

Ако овим законом није другачије одређено, на спречавање насиља у породици, у поступцима против учинилаца кривичних дела одређених овим законом и на пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом примењују се Кривични законик, Законик о кривичном поступку, Закон о парничном поступку, Породични закон и Закон о полицији.⁸⁴

За спречавање насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом надлежни су полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности и прекршајни судови, као надлежни државни органи, и центри за социјални рад, као установе. Поред надлежних државних органа и центара за социјални рад, у спречавању насиља у породици, преко давања помоћи и обавештавања о насиљу, као и пружању подршке жртвама насиља учествују и друге установе у области дечје, социјалне заштите, образовања, васпитања и здравства (у даљем тексту: државни органи и установе надлежне за примену овог закона), као и тела за родну равноправност на нивоу локалних самоуправа. Подршку жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом могу да пруже и друга правна и физичка лица и удружења.⁸⁵

Државни органи и установе надлежне за примену овог закона дужни су да брзо, делотворно и координисано спречавају насиље у породици и вршење кривичних дела одређених овим законом и да пруже жртви заштиту, правну помоћ и психосоцијалну и другу подршку ради њеног опоравка, оснаживања и осамостаљивања.⁸⁶

Свако мора да без одлагања пријави полицији или јавном тужиоцу насиље у породици или непосредну опасност од њега. Државни и други органи, организације и установе обавезни су да неодложно пријаве полицији или јавном тужиоцу свако сазнање о насиљу у породици или непосредној опасности од њега. Надлежни државни органи и центри за социјални рад дужни су да у оквиру својих редовних послова препознају насиље у породици или опасност од њега. Препознавање може да произађе из проучавања пријаве коју је било коме поднела жртва насиља, уочавањем трагова физичког или другог насиља на жртви и других околности које указују на постојање насиља у породици или непосредне опасности од њега. Јавни тужилац коме је пријављено насиље или непосредна опасност од њега, дужан је да пријаву одмах проследи полицијским службеницима, да би они о томе обавестили надлежног полицијског службеника.⁸⁷

---

⁸⁴ Члан 5.

⁸⁵ Члан 7.

⁸⁶ Члан 12.

⁸⁷ Члан 13.

Полицијски службеници дужни су да одмах обавесте надлежног полицијског службеника о сваком насиљу у породици или непосредној опасности од њега, без обзира како су за то сазнали, и имају право да, сами или на захтев надлежног полицијског службеника, доведу могућег учиниоца у надлежну организациону јединицу полиције, ради вођења поступка.⁸⁸

Надлежни полицијски службеник мора да могућем учиниоцу који је доведен у надлежну организациону јединицу полиције пружи прилику да се изјасни о свим битним чињеницама, да прикупи потребна обавештења од других полицијских службеника, одмах процени ризик непосредне опасности од насиља у породици (у даљем тексту: процена ризика) и да, под условима одређеним овим законом, изрекне хитну меру за спречавање насиља у породици. Ако могући учинилац није доведен у надлежну организациону јединицу полиције, надлежни полицијски службеник процењује ризик одмах када прими од полицијских службеника обавештење о насиљу или непосредној опасности од њега. Пре окончања процене ризика, надлежни полицијски службеник може, по потреби, затражити мишљење центра за социјални рад.⁸⁹

Процена ризика заснива се на доступним обавештењима и одвија се у што краћем року. При процени ризика нарочито се води рачуна о томе да ли је могући учинилац раније или непосредно пре процене ризика учинио насиље у породици и да ли је спреман да га понови, да ли је претио убиством или самоубиством, поседује ли оружје, да ли је ментално болестан или злоупотребава психоактивне супстанце, да ли постоји сукоб око старатељства над дететом или око начина одржавања личних односа детета и родитеља који је могући учинилац, да ли је могућем учиниоцу изречена хитна мера или одређена мера заштите од насиља у породици, да ли жртва доживљава страх и како она процењује ризик од насиља. Надлежни полицијски службеник одмах доставља сва доступна обавештења о насиљу у породици или непосредној опасности од њега и процену ризика – ако она указује на непосредну опасност од насиља – основном јавном тужиоцу на чијем подручју се налази пребивалиште, односно боравиште жртве, центру за социјални рад и групи за координацију и сарадњу. Ако надлежни полицијски службеник установи постојање опасности која није непосредна, сва доступна обавештења о насиљу у породици или опасности од њега и своју процену ризика доставља основном јавном тужиоцу и центру за социјални рад.⁹⁰

Ако после процене ризика установи непосредну опасност од насиља у породици, надлежни полицијски службеник доноси наређење којим изриче

⁸⁸ Члан 14.

⁸⁹ Члан 15.

⁹⁰ Члан 16.

хитну меру учиниоцу који је доведен у надлежну организациону јединицу полиције. Хитне мере су: мера привременог удаљења учиниоца из стана и мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој. Наређењем могу да се изрекну обе хитне мере. Наређење садржи: назив органа који га доноси, податке о лицу коме се изриче хитна мера, врсту хитне мере која се изриче и њено трајање, дан и час изрицања хитне мере и обавезу лица коме је изречена хитна мера да се по њеном истеку јави полицијском службенику који је изрекао. Наређење се уручује лицу коме је хитна мера изречена. Ако оно одбије пријем наређења, надлежни полицијски службеник саставља о томе белешку, чиме се сматра да је наређење уручено. Надлежни полицијски службеник доставља наређење, одмах после његовог уручења, основном јавном тужиоцу на чијем подручју се налази пребивалиште, односно боравиште жртве, центру за социјални рад и групи за координацију и сарадњу, а жртва насиља писмено се обавештава о врсти хитне мере која је изречена.⁹¹

После пријема обавештења, процене ризика и наређења, основни јавни тужилац проучава обавештења и вреднује процену ризика надлежног полицијског службеника. Ако после тога установи непосредну опасност од насиља у породици, дужан је да суду поднесе предлог да се хитна мера продужи, у року од 24 часа од часа уручења наређења лицу коме је изречена хитна мера. Уз предлог, основни јавни тужилац доставља суду и процену ризика надлежног полицијског службеника, своје вредновање његове процене ризика и друге доказе који указују на непосредну опасност од насиља у породици.⁹²

Предлог да се хитна мера продужи подноси се основном суду на чијем подручју се налази пребивалиште, односно боравиште жртве, а о предлогу одлучује судија појединац. Суд продужава хитну меру ако после вредновања процене ризика надлежног полицијског службеника, вредновања процене ризика које је учинио основни јавни тужилац, оцене приложених доказа и тврдњи из предлога основног јавног тужиоца и оцене изјашњења лица коме је хитна мера изречена, установи непосредну опасност од насиља у породици, иначе одбија предлог као неоснован. Решење о предлогу доноси се без одржавања рочишта, у року од 24 часа од пријема предлога да се хитна мера продужи.⁹³

Хитна мера коју изриче надлежни полицијски службеник траје 48 часова од уручења наређења. Суд може хитну меру продужити за још 30 дана. Ако буде продужена хитна мера привременог удаљења учиниоца из стана, лице

---

⁹¹ Члан 17.

⁹² Члан 18.

⁹³ Члан 19.

коме је изречена може да у пратњи полицијских службеника узме из стана неопходне личне ствари⁹⁴. Лице које има сазнања о извршеном кривичном делу одређеном овим законом дужно је да то пријави полицији или јавном тужиоцу.⁹⁵

У кривичном поступку који се води за кривична дела одређена овим законом, суд је дужан да у року од 24 часа одлучи о предлогу јавног тужиоца за одређивање мере забране прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места, мере забране напуштања боравишта и мере забране напуштања стана.⁹⁶

Лица одређена за везу именују се у полицијској управи, основном и вишем јавном тужилаштву, основном и вишем суду и центру за социјални рад. Именује их руководилац полицијске управе, јавни тужилац, председник суда и руководилац центра за социјални рад, из реда надлежних полицијских службеника и судија и заменика јавних тужилаца који су завршили специјализовану обуку, и запослених у центру за социјални рад. Лица одређена за везу свакодневно размењују обавештења и податке битне за спречавање насиља у породици, откривање, гоњење и суђење за кривична дела одређена овим законом и за пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом.⁹⁷

На подручју сваког основног јавног тужилаштва образује се група за координацију и сарадњу. Она разматра сваки случај насиља у породици који није окончан правоснажном судском одлуком у грађанском или кривичном поступку, случајеве када треба да се пружи заштита и подршка жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела из овог закона, израђује индивидуални план заштите и подршке жртви и предлаже надлежном јавном тужилаштву мере за окончање судских поступака. Група за координацију и сарадњу одржава састанке најмање једном у 15 дана, а о току састанка води записник. Састанцима, по потреби, могу присуствовати представници образовних, васпитних и здравствених установа и Националне службе за запошљавање, представници других правних лица и удружења и појединци који пружају заштиту и подршку жртвама. Група за координацију и сарадњу доноси пословник о раду којим се ближе уређује њен начин рада и одлучивања.⁹⁸

Групу за координацију и сарадњу чине представници основних јавних тужилаштава, полицијских управа и центара за социјални рад, са подручја за које се група образује. Чланове групе за координацију и сарадњу именују

⁹⁴ Члан 21.

⁹⁵ Члан 22.

⁹⁶ Члан 23.

⁹⁷ Члан 24.

⁹⁸ Члан 25.

руководиоци органа, из реда заменика основног јавног тужиоца који су завршили специјализовану обуку и надлежних полицијских службеника и запослених у центрима за социјални рад који раде на случајевима насиља у породици. Групом за координацију и сарадњу председава члан групе из реда заменика основног јавног тужиоца. Ако је за гоњење учинилаца кривичних дела одређених овим законом надлежно више јавно тужилаштво, виши јавни тужилац именује свог заменика, који је завршио специјализовану обуку, да учествује у раду групе и њоме председава.⁹⁹

Надлежни полицијски службеници и јавни тужиоци, заменици јавних тужилаца и судије који примењују овај закон дужни су да заврше специјализовану обуку према програму који доноси Правосудна академија. Специјализовану обуку спроводи Правосудна академија за јавне тужиоце, заменике јавних тужилаца и судије, у сарадњи са другим стручним установама и организацијама, а за полицијске службенике специјализовану обуку спроводи Криминалистичко-полицијска академија. По завршеној специјализованој обуци, Правосудна академија и Криминалистичко-полицијска академија издају полазницима обуке сертификате о завршеној обуци.¹⁰⁰

По пријему процене ризика којом је установљена непосредна опасност од насиља у породици, група за координацију и сарадњу израђује индивидуални план заштите и подршке жртви, који садржи целовите и делотворне мере заштите и подршке жртви, али и другим члановима породице којима је подршка потребна. У изради индивидуалног плана заштите и подршке жртви учествује и жртва, ако то жели и ако то дозвољава њено емотивно и физичко стање. Мере заштите морају да пруже безбедност жртви, да зауставе насиље, спрече да се оно понови и заштите права жртве, а мере подршке да омогуће да се жртви пружи психосоцијална и друга подршка ради њеног опоравка, оснаживања и осамостаљивања. Индивидуалним планом заштите и подршке жртви одређују се извршиоци конкретних мера и рокови за њихово предузимање, као и план праћења и процене делотворности планираних и предузетих мера. Индивидуални план заштите и подршке жртви израђује се и за жртве кривичних дела из овог закона.¹⁰¹

Надлежна полицијска управа води евиденције о пријављеним случајевима насиља у породици и о изрицању и извршењу хитних мера и извршењу мера заштите од насиља у породици. Основни суд води евиденцију о својим одлукама о предлозима за продужење хитних мера и о одређеним мерама заштите од насиља у породици. Основно јавно тужилаштво води евиденцију о предлозима за продужење хитних мера и захтевима за одређивање мера заштите од насиља у породици. Надлежни центар за социјални рад води

---

⁹⁹ Члан 26.

¹⁰⁰ Члан 28.

¹⁰¹ Члан 31.

евиденцију о примени индивидуалних планова заштите и подршке жртви. Евиденције полицијских управа, основних судова, основних јавних тужилаштва и центара за социјални рад воде се у електронском облику и чине Централну евиденцију о случајевима насиља у породици (у даљем тексту: Централна евиденција), коју води Републичко јавно тужилаштво. Подаци могу да се унесу у Централну евиденцију само уз коришћење одговарајућих заштићених приступних шифри. Подаци се чувају у евиденцијама и у Централној евиденцији десет година и после тога бришу.¹⁰²

Приступ подацима из Централне евиденције дозвољен је само у сврху остваривања надлежности предвиђених овим законом и уз коришћење заштићених приступних шифри.

Заменик јавног тужиоца који остварује надлежности јавног тужилаштва у спречавању насиља у породици и гоњењу учинилаца кривичних дела одређених овим законом (члан 9) има право на приступ свим подацима из Централне евиденције. Надлежни полицијски службеник има право на приступ Централној евиденцији само у делу који садржи податке из евиденција подручних полицијских управа и надлежних центара за социјални рад, надлежни судови само у делу који садржи податке из евиденција које воде основни судови, а надлежни центри за социјални рад – само у оном делу који садржи податке из евиденција које воде центри за социјални рад.¹⁰³

Казном затвора до 60 дана казниће се за прекршај лице које прекрши хитну меру која му је изречена или продужена. Новчаном казном од 50.000 динара до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном и другом органу, организацији и установи које полицији или јавном тужиоцу неодложно не пријави или не реагује на пријаву или опструира пријављивање или реаговање на свако сазнање о насиљу у породици или непосредној опасности од њега (члан 13. став 2). Осуђујућа пресуда за прекршај лицу које прекрши хитну меру која му је изречена или продужена може се извршити пре њене правноснажности, према Закону о прекршајима.¹⁰⁴

Кривични законик¹⁰⁵

У члану 194 Кривични законик предвиђа санкције за учиниоце кривичног дела Насиље у породици. Као посебан облик овог кривичног дела прописано је кршење мере заштите од насиља у породици. Закон прописује да се учиниоцима различитих облика овог кривичног дела изричу казне затвора

¹⁰² Члан 32.

¹⁰³ Члан 33.

¹⁰⁴ Члан 36.

¹⁰⁵ „Службени гласник РС”, број 85/05, 88/05 – испр, 107/05 – испр, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19.

у зависности од тежине кривичног дела, затим мере упозорења као што су условна осуда и условна осуда са заштитним надзором, казна рад у јавном интересу, мере безбедности и мере забране приближавања и комуникације.

Породични закон¹⁰⁶

Породични закон уређује односе у браку, ванбрачној заједници, односе родитеља и деце, усвојење, хранитељство, старатељство, издржавање, имовинске односе и заштиту од насиља у породици. Ради заштите од насиља у породици, надлежни суд може изрећи мере заштите од насиља у породици¹⁰⁷ којима се учиниоцу насиља привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице. Те мере обухватају налоге за иселење из породичног дома, забрану приближавања члану породице, забрану приступа месту становања и забрану даљег узнемиравања члана породице.

Законик о кривичном поступку¹⁰⁸

Законик о кривичном поступку утврђује правила чији је циљ да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима које прописује кривични закон, на основу законито и правично спроведеног поступка.

Закон о полицији¹⁰⁹

Закон о полицији уређује унутрашње послове, организацију и надлежност Министарства унутрашњих послова и полиције као и друга питања од значаја за функционисање и поступање ових органа. Закон ближе уређује и поступање полицијских службеника у случајевима насиља у породици односно радње које је потребно предузети ради спречавања односно заустављања насиља које за последицу може имати nanoшење телесних повреда или лишење живота.¹¹⁰

Закон о социјалној заштити¹¹¹

Закон о социјалној заштити уређује област социјалне заштите, са фокусом на циљеве, начела, права и услуге социјалне заштите. Закон такође регулише и права и обавезе корисника социјалне заштите међу којима се посебно истичу малолетна лица за која постоји опасност да ће постати или јесу жртве злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације.

---

¹⁰⁶ „Службени гласник РС“, број 18/05 и 72/11 – др. закон и 6/15.

¹⁰⁷ Члан 198. Породичног закона.

¹⁰⁸ „Службени гласник РС“, број 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19 и 27/21 – одлука УС и 62/21 – одлука УС

¹⁰⁹ „Службени гласник РС“, број 6/16, 24/18 и 87/18.

¹¹⁰ Члан 28. Закона о полицији.

¹¹¹ „Службени гласник РС“, број 24/11.

Закон о јавном реду и миру¹¹²

Закон о јавном реду и миру уређује јавни ред и мир на јавном месту, утврђује противправна дела против јавног реда и мира и предвиђа новчане односно казне затвора за његово кршење.

Закон о прекршајима¹¹³

Закон о прекршајима уређује појам прекршаја, услове за прекршајну одговорност, услове за прописивање и примену прекршајних санкција, систем санкција, прекршајни поступак, итд. Учиниоцима прекршаја изричу се привремене заштитне мере као што су одузимање предмета, обавезно лечење зависника од алкохола и других психоактивних супстанци, обавезно психијатријско лечење, итд. Учиниоцима прекршаја могу бити изречене и мере забране приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја.

Закон о забрани дискриминације¹¹⁴

Закон о забрани дискриминације забрањује свако физичко и друго насиље, експлоатацију, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, односно род и родни идентитет, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно стереотипних улога полова.¹¹⁵

Закон о родној равноправности¹¹⁶

Законом о родној равноправности се уређују и мере за сузбијање и спречавање свих облика родно заснованог насиља, насиља према женама и насиља у породици, а садржи и одредбе посвећене општим и посебним услугама подршке жртвама насиља и програмима за лица која су извршила насиље. Овим Законом је прописано да се дискриминацијом на основу пола, полних карактеристика, односно рода, сматра и узнемиравање, понижавајуће поступање, претње и условљавање, сексуално узнемиравање и сексуално уцењивање, родно заснован говор мржње, насиље засновано на полу, полним карактеристикама, односно роду или промени пола, насиље према женама, неједнако поступање на основу трудноће, породичног одсуства, одсуства ради неге детета, одсуства ради посебне неге детета у својству очинства и материнства (родитељства), усвојења, хранитељства,

¹¹² „Службени гласник РС“, број 6/16 и 24/18.

¹¹³ „Службени гласник РС“, број 65/13, 13/16, 98/16 – одлука УС, 91/19 и 91/19 – др. закон.

¹¹⁴ „Службени гласник РС“, број 22/09 и 52/21.

¹¹⁵ Члан 20 Закона о забрани дискриминације.

¹¹⁶ „Службени гласник РС“, број 52/21.

старатељства и подстицање на дискриминацију као и сваки неповољнији третман који лице има због одбијања или трпљења таквог понашања. Овим Законом је прописано да: насиље према женама означава кршење људских права и облик дискриминације према женама и сва дела родно заснованог насиља која доводе или могу да доведу до: физичке, сексуалне, психичке, односно, финансијске повреде или патње за жене, обухватајући и претње таквим делима, принуду или произвољно лишавање слободе, било у јавности било у приватном животу; насиље у породици означава свако дело физичког, сексуалног, психичког, односно економског насиља до којег долази у оквиру породице или домаћинства, односно између бивших или садашњих супружника или партнера, независно од тога да ли извршилац дели или је делио исто боравиште са жртвом. Закон прописује и забрану сваког облика насиља заснованог на полу, полним карактеристикама, односно роду и насиља према женама у приватној и јавној сфери.

АНЕКС 2

СТАТИСТИЧКИ ПРИКАЗ ПОДАТАКА

Табела број 1: Подаци о састанцима група за координацију и сарадњу са подручја Вишег јавног тужилаштва Ниш одржаних током јануара 2021. године

Група за координацију и сарадњу	Број састанака у мају	Број достав. записника	Трајање састанака	Укупно разматраних случајева на свим састанцима	Број разматраних нових случајева	Број разматраних текућих случајева	Број разматраних ванредних случајева
Град Ниш	4	4	5с	82	81	1	0
Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац	1	1	30 мин.	7	7	0	0
Алексинац, Ражањ и Сокобања	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а
УКУПНО	5	5		89	88	1	0

Табела број 2: Укупан број индивидуалних планова мера заштите и подршке жртвама израђених на састанцима група за координацију и сарадњу на подручју Вишег јавног тужилаштва у Нишу и број планова који су достављени Заштитнику грађана

Група за координацију и сарадњу	Укупно израђених планова	Израђени планови у новопријављеним случајевима	Израђени планови у текућим случајевима	Достављени планови
Ниш	60	59	1	48
Гаџин Хан	3	3	0	0
Сврљиг	1	1	0	1
Дољевац	1	1	0	1
Алексинац, Ражањ и Сокобања	0	0	0	0
УКУПНО	65	64	1	50

Табела број 3: Родна димензија новопријављених случајева насиља у породици разматраним на достављеним записницима група за координацију и сарадњу на подручју Основног јавног тужилаштва у Нишу

Учиниоци / жртве	Мушки	Женски	Истовремено и мушки и женски	Мал. деца	Укупно
Пол учиниоца	68	21	0	0	89
Пол жртве	35	62	7	7	97

Табела број 4: Сроднички односи учинилаца и жртава у новопријављеним случајевима насиља у породици разматраним на састанцима група за координацију и сарадњу који су достављени Заштитнику грађана

Сроднички однос (насилник/ жртва):	
Супруг/супруга (брачни и ванбрачни)	23
Супруга/супруг (брачни и ванбрачни)	6
Бивши супруг/бивша супруга (брачни и ванбрачни)	20
Бивша супруга/ бивши супруг (брачни и ванбрачни)	5
Отац/ћерка	6
Отац/син	6
Отац/мал. деца	5
Мајка/ћерка	2
Мајка/син	4
Мајка/мал. деца	2
Син/отац	10
Син/мајка	1
Ћерка/отац	2
Ћерка/мајка	1
Брат/брат	2
Брат/сестра	4
Сестра/сестра	1
Деда/унука	1
Девер/снаја	1
Свекар/снаја	1
Свекрва/снаја	2

Табела број 5: Изречене и продужене хитне мере у новопријављеним случајевима насиља у породици разматраним на састанцима група за координацију и сарадњу на подручју Основног јавног тужилаштва у Нишу који су достављени Заштитнику грађана

Хитне мере	Да	Не	Укупно
Полицијска хитна мера удаљења из стана/куће	40	48	88
Полицијска хитна мера забране приласка и контактирања	69	19	88
Предлог за продужење хитних мера	60	9	69
Продужена хитна мера/е	59	1	60

Табела број 6: Мере заштите и подршке жртви садржане у индивидуалним плановима израђеним на састанцима група за координацију и сарадњу при Основном јавном тужилаштву у Нишу који су достављени Заштитнику грађана

Мере заштите и подршке	Укупан број мера заштите и подршке	Укупан број налога дат свакој појединачној институцији (ОЈТ, ПС, ЦСР)	Укупно достављених планова
Мере заштите од насиља у породици	9	31	50
Кривични поступак	10	31	50
Преткривични поступак	15	31	50
Поступак за меру обавезног лечења	3	31	50
Периодични обилазак у циљу очувања безбедности жртве	5	7	50
Изрећи хитну меру	2	7	50
Психолошка помоћ	39	50	50
Стручно-саветодавна помоћ	40	50	50
Саветодавно усмеравање	2	50	50
Правна помоћ	3	50	50
Материјална помоћ	2	50	50
Праћење и подршка	3	50	50
Посредовање (упућивање) у друге институције	8	50	50
Ургентна здравствена помоћ	1	50	50
Прихватилиште	1	50	50

Табела број 7: Подаци о броју случајева разматраним на састанцима група за координацију и сарадњу са територије Вишег јавног тужилаштва у Нишу у јануару 2021. године

Група за координацију и сарадњу	Укупно разматрано случајева на свим састанцима	Укупно разматрано нових случајева	Број дупло разматраних случајева у којима је исти догађај а различити учиниоци	Укупно разматрано текућих случајева	Укупно разматрано ванредних случајева
Ниш	83	82	4	1	0
Гаџин Хан, Сврљиг и Дољевац	7	7	0	0	0
Алексинач, Ражањ и Сокобања	непознато	непознато	непознато	непознато	непознато
УКУПНО	90	89	4	1	0

Група за КОО	Укупно разматрано случајева на 1. Састанку		Разматрано нових случајева на 1. Састанку		Разматрано текућих случајева на 1. састанку		Укупно разматрано случајева на 2. састанку		Разматрано нових случајева на 2. Састанку		Разматрано текућих случајева на 2. Састанку		Укупно разматрано случајева на 3. састанку		Разматрано новопријављених случајева на 3. састанку		Укупно разматрано случајева на 4.		Разматрано новопријављених случајева на 4. састанку		Разматрано текућих случајева на 4. састанку		
	26	7	26	0	26	0	11	11	0	26	0	11	11	0	20	19	1						
Ниш																							
Гацин Хан, Сврљиг и Дољевац	7	7	26	0	26	0	11	11	0	26	0	11	11	0	20	19	1						
Алексинач, Ражањ и Сокобања	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а	н/а

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.941(497.11)(047)

343.852:343.54/.55(497.11)

ПОСЕБАН извештај Заштитника грађана о раду група за координацију и сарадњу на подручју Вишег јавног тужилаштва у Нишу / [уредница Јелена Стојановић]. - Београд : Заштитник грађана, 2022 (Београд : Донат Граф). - 103 стр. : табеле ; 24 cm

Тираж 150. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-87945-69-2 (брош.)

а) Омбудсман -- Србија -- Извештаји

б) Породично насиље -- Спречавање -- Србија

COBISS.SR-ID 70216201